

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ
TRAVMA VE AFET ÇALIŞMALARI UYGULAMALI RUH SAĞLIĞI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

2011-2019 YILLARI ARASINDA SURİYELİ MÜLTECİLER İLE İLGİLİ
YAPILAN HABERLERİN AYRIMCILIK VE PSİKOSOSYAL DESTEK
KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

YEŞİM YILAN

117507023

PROF. DR. A. TAMER AKER

İSTANBUL

2021

2011-2019 YILLARI ARASINDA SURİYELİ MÜLTECİLER İLE İLGİLİ
YAPILAN HABERLERİN AYRIMCILIK VE PSİKOSOSYAL DESTEK
KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

AN ANALYSIS OF THE NEWS ABOUT SYRIAN REFUGEES BETWEEN
2011-2019 WITHİN THE FRAMEWORK OF DISCRİMİNATION AND
PSYCHOSOCİAL SUPPORT CONCEPTS

Yeşim Yılan

117507023

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ahmet Tamer Aker

İmza :

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Jüri Üyesi : Dr. Öğretim Üyesi Ersin Uygun

İmza :

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Jüri Üyesi: Dr. Öğretim Üyesi Hakan İşözen

İmza:

İstanbul Aydın Üniversitesi

Tezin Onaylandığı Tarih: 02.02.2021

Toplam Sayfa Sayısı:

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Travma
- 2) Mülteci
- 3) Göç
- 4) Psikososyal Destek
- 5) Ayrımcılık

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) Trauma
- 2) Refugee
- 3) Migration
- 4) Psychosocial Support
- 5) Discrimination

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim hayatım süresince derslerini keyif alarak dinlediğim, bilgileriyle hem mesleki hem de kişisel olarak gelişimime katkı sağlayan, tez süreci boyunca desteğini ve emeğini esirgemeyen, bu tezin ortaya çıkışında büyük katkısı bulunan saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Tamer Aker'e tüm katkılarından dolayı minnettirim. Tez jürime katılma nezaketi göstererek tezimin daha iyi olması için emek gösteren sevgili tez jüri üyelerim Dr. Öğretim Üyesi Ersin Uygun ve Dr. Öğretim Üyesi Hakan İşözen'e özverili katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans ve tez yazım süreci boyunca yan yana yürüdüğümüz, sürecin tüm zorluklarına beraber göğüs gerdiğimiz arkadaşlarım Aslı Yükçü ve Burcu Yıldız iyi ki varsınız. Sizin varlığınız ve desteğiniz pes etmememdeki en büyük etkenlerden biri. Birbirimize olan inanç ve desteğimizin her zaman sürmesini dilerim.

Eğitim hayatım boyunca desteklerini bir an olsun esirgemeyen aileme sonsuz müteşekkirim. Bana olan inanç ve güveniniz her zaman en büyük motivasyonum oldu. Üzerimdeki emeklerinizin karşılığını verebilmem mümkün değil. Annem, babam, kardeşlerim ve her düştüğümde kalkmam için yüreklendiren canım ablama sonsuz teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1
1.1 LİTERATÜR	6
1.1.1 Göç Kavramı	6
1.1.1.1 Türkiye’de Göç	9
1.1.2 İç Savaş ve Arap Baharı	11
1.1.2.1 Suriye Toplum Yapısı ve İç Savaş	14
1.1.2.2 Türkiye’de Suriyeli Mülteciler	17
1.1.3 Mülteci Ruh Sağlığı	19
1.1.3.1 Göç Yaşantısı Sonrası Psikososyal Destek Sistemleri	26
1.1.3.2 Kalıp yargı, Önyargı, Ayrımcılık	34
1.1.3.2.1 Kalıp yargı	34
1.1.3.2.2 Önyargılar	36
1.1.3.3 Ayrımcılık	42
1.1.4 Medya ve Mülteciler	43
1.1.4.1 Yeni Medya	43
1.1.4.2 Medya ve Suriyeli Mülteciler	43
BÖLÜM 2	50
2.1 TEMATİK ANALİZ	50
2.1.1 Araştırmanın Örnekleme	51
2.2 BULGULAR	53
2.2.1 Yıllara Göre Haber Bulguları.....	53
2.2.1.1 Alan Kurdi	71

BÖLÜM 3: TARTIŞMA

3.1 Kavram Karmaşası; “Misafir, Mülteci, Kaçak ...”	98
3.2 Mültecilik : Bir Öteki Olarak Sınırlarda Yaşamak	100
3.3 Haber Kaynakları	102
3.4 Mülteci Ruh Sağlığı Bağlamında Destek ve Ayrımcılık	103
SONUÇ	108
KAYNAKÇA	110
EKLER:	126
EK 1: Etik Kurul Değerlendirme Sonucu	126

ÖZET

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş sonrasında Türkiye’ye çok yoğun bir sığınmacı akışı olmuş ve Türkiye’ye yerleşmeler , buradan Avrupa’ya geçişler ile medyada bu konu sıklıkla yer bulmuştur. Bireylerin gerçek dünyayla kurdukları enformatik ilişkiyi düzenleyen ve belirli bir tarzda yeniden kuran medya, mülteci konusuna dair haber kurgularıyla toplumsal uzlaşma ve çatışma noktalarını belirlemektedir. Medya da yer alan haberlerin içeriği aynı zamanda halkın Suriyeli mültecilere bakışını da büyük oranda etkilemektedir.

Bu çalışmada 2011 ile 2019 yılları arasında Hürriyet gazetesi internet platformunda Suriyeli mülteciler ile ilgili olarak yapılmış haberlerin psikososyal destek ve ayrımcılık kavramları çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle göç ve mültecilik kavramına dair bir literatür taraması yapılmıştır. Sonrasında ise mülteci ruh sağlığı, psikososyal destek ve ayrımcılık kavramlarına dair literatür taranmıştır.

Çalışmanın ikinci aşamasında www.hürriyet.com adresinde 2011 yılından 2019 yılına kadar Suriyeli mülteciler ile ilgili yapılan haberler Nisan ve Ağustos ayları özelinde taranmıştır. Aylan Kurdi haberleri de eklenmiş ve bir nitel analiz yöntemi olan tematik analiz kullanılmıştır. Araştırma kapsamında üç adet ana tema tespit edilmiştir. Bu temalar ‘Şiddet’ ‘Sınır’ ve ‘Yardım’ temalarıdır. Şiddet teması ‘Suriyeli mültecilerin uğradığı şiddet’ ve ‘Suriyeli mültecilerin uyguladığı şiddet’ olarak iki alt temaya ayrılmıştır. Sınır teması ‘Fiziksel Sınır’ ve ‘ Psikolojik Sınır’ olarak iki alt temaya ayrılmıştır. Yardım teması ise ‘Psikolojik destek/yardım’ ve ‘Ekonomik yardım’ olarak iki alt temaya ayrılmıştır. Aylan Kurdi haberleri ise kendi içerisinde bir üst tema olarak belirlenmiş ve alt temalara ayrılmıştır. Burada da ‘Destek’, ‘Hakkında Konuşanlar’, ‘İnsan Kaçakçılığı’, ‘Fotoğraf’, ‘İrkçilik’, ‘Etkileri’ olarak temalara ayrılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Travma, Mülteci, Göç, Psikososyal Destek, Ayrımcılık

ABSTRACT

In 2011, after the civil war began in Syria to Turkey has been a very intense flow of asylum seekers. Turkey to settlements, these issues often found in the media with the transition to Europe. The media, which regulates the informatics relationship that individuals establish with the real world and re-establishes them in a certain way, determines the points of social consensus and conflict with their news fiction about the refugee issue. The content of the news in the media also greatly affects the public perception of Syrian refugees.

In this study, it was aimed to examine the news about Syrian refugees on the internet platform of Hürriyet newspaper between 2011 and 2019 within the framework of the concepts of psychosocial support and discrimination. In this direction, first of all, a literature review was made on the concept of migration and refugee status. Later, the literature on the concepts of refugee mental health, psychosocial support and discrimination was scanned.

In the second phase of the study, the news about Syrian refugees from 2011 to 2019 on www.hurriyet.com was scanned in April and August. News from Aylan Kurdi was also included, and thematic analysis, a qualitative analysis method, was used. Within the scope of the research, three main themes were determined. These themes are 'Violence' 'Border' and 'Help'. The theme of violence is divided into two sub-themes as "Violence suffered by Syrian refugees" and "Violence by Syrian refugees." The border theme is divided into two sub-themes as "Physical Limit" and "Psychological Boundary". Help theme is divided into two sub-themes as "Psychological support / assistance" and "Economic aid". Aylan Kurdi news is determined as a parent theme and divided into sub-themes. This is divided into themes as 'Support', 'Speaking About', 'Human Trafficking', 'Photography', 'Racism', 'Its Effects'.

Keywords: Trauma, Migration, Refugee, Psychosocial Support, Discrimination

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanlar tarih boyunca yaşadığı coğrafyadan başka yerlere göç etmiştir. Bu göçlerin sebebi bazen daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak, bazen yaşamak için daha güvenli bir alan bulabilmek, zulüm ve şiddetten kaçabilmek, bazen de bu sebep kıtlık, kuraklık ve doğal afetler olmuştur. Göç tarihi insanlık tarihi ile birlikte başlamıştır (Gün , 2006). Göç kesintisiz olarak devam etmekte ancak zamana ve koşullara bağlı olarak egemen göç kalıpları değişmektedir. 1980’ler sonrası insanların kaçmak durumunda kalarak gerçekleştirdikleri göçler artmış, sığınmacı olgusu oluşmuş ve en önemli sorunlardan biri olarak yeniden dünya gündemine taşınmıştır. (Djurdjev , 1998; Gün , 2006; Erbaş, 2018).

Mültecilik ile ilgili uluslararası hukukun en önemli iki özelliği henüz yeni sayılabilecek kadar yakın tarihe ait olması ve geçici dönemin hukuku olarak inşa edilmiş olmasıdır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK) Aralık 1950’de kurulmuştur. 1951’de göreve başladıktan sonra mülteci sorunun üç yıl içerisinde çözülebileceği düşünülmekteydi ancak 1954’te görev süresi beş yıl daha uzatılmış ve bu şekilde devam ederek günümüze kadar gelmiştir (Aslan & Gürpınar, 2018).

Bugün kitlesel mültecilik akınının artık sıradanlaşmış ve şundaki hukuk sisteminin yetersiz kaldığı bambaşka bir aşamaya geçmiş bulunmaktadır. Son on yılda 100 milyonun üzerinde insan evlerinden ve yurtlarından kaçmak zorunda kalmıştır. UNHCR verilerine göre 2019 yılı itibari ile dünya üzerinde 79,5 milyon insan zorla yerinden edilmiştir. Bu insanların 26 milyonu mülteci statüsünde, 20,4 milyonu UNHCR’a kayıtlı mülteci statüsünde, 5,6 milyon Filistinli mülteci ise UNWR koruması altındadır. 45,7 milyon insan ülke içerisinde yerinden edilmiş, 4,2 milyon kişi sığınmacı ve 3,6 milyon Venezuela vatandaşı ise yurtdışında yerinden edilmiştir. 79,5 milyon zorla yerinden edilmiş insanın yaklaşık olarak %40’ını

çocuklar oluşturmaktadır. Mülteci ve sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkelerin %85'i geliştirmekte olan ülkeler, %27'si ise az gelişmiş ülkelerdir. Türkiye 3,6 milyon mülteciye ev sahipliği yapmakta ve dünya çapında en yüksek mülteci sayısına sahiptir ülkedir, daha sonra ise 1,8 milyon mülteciye ev sahipliği yapan Kolombiya gelmektedir (UNHCR, 2019).

Bu bağlamda 'mültecilik' 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde; *ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü sebebiyle zulüm görmekten haklı nedenlerle korku duyan ve bu sebeple başka bir ülkede yaşayan kişiler* olarak tanımlanmıştır. Çalışma, barınma, sağlık, eğitim ve hareket özgürlüğü gibi hakları uluslararası koruma altına alınmış, bu konuda düzenlemeler yapılmış ve mekanizmalar oluşturulmuştur (Aslan & Gürpınar, 2018).

Mülteci kavramının tanımı Cenevre sözleşmesi madde 1.A.'da geçmektedir. Sözleşmeye 1967 protokolünden önce 'Avrupa'da 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar' şeklinde coğrafi ya da zamansal olarak kısıtlama imkanı sağlanmıştır. 1967 yılında 1951 sonrasında meydana gelen olaylardan ötürü de uluslararası koruma sağlanması gerekliliği tespit edilmiş ve bunun sonucunda 'mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair 1967 Protokolü kabul edilmiş ve tarih sınırlaması protokole taraf olan devletler için kaldırılmıştır. Türkiye 1967 protokolünü onaylamış ancak Cenevre sözleşmesi ile birlikte gelen coğrafi sınırlama ilkesini sürdürmeyi seçmiştir. Bu sebepten Türkiye Avrupa dışından gelen sığınmacılara mültecilik statüsü vermemektedir (Amnesty International , 2009).

Türkiye coğrafi konumu gereği hem hedef ülke hem de Avrupa ülkelerine ulaşmak için aradaki köprü vazifesi sebebiyle transit ülke konumundadır. Uzun kara ve deniz sınırlarının olması, bulunduğu Ortadoğu coğrafyasındaki siyasi ve sosyal karışıklık sebebiyle göç alanında yoğun bir konumda bulunmaktadır (Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı , 2017). Mart 2011 itibari ile ortaya çıkan Suriye yönetimi karşıtı gösterilerin kontrolden çıkması ve bir süre sonra da bütün Suriye'yi saran bir iç savaşa dönüşmesinden sonra, hayatlarını kurtarmak için komşu ülkelere sığınmaya çalışmışlardır. Bu büyük krizle yüzleşmek zorunda kalan en önemli

lkelerden biri Suriye ile 911 km'lik sınırı olan Türkiye'dir. Türkiye'ye Suriye'den ilk toplu nüfus hareketi, 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısından 252 kişilik bir grupla olmuş ve ardından Türkiye'ye yönelik Suriyeli sığınmacı akını 2017'ye kadar yoğun olarak devam etmiştir (Erdoğan , 2020).

2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş sonrasında Türkiye'ye çok yoğun bir sığınmacı akışı olmuş ve akabinde İçişleri Bakanlığına bağlı G İdareesi kurulmuştur. . Suriye'den gelen sığınmacıların büyük bir bölümü Türkiye'de geçici koruma konumunda bulunmaktadır (Erbaş , 2019). Geçici koruma tanımı itibari ile bireysel uluslararası koruma başvuru mekanizmasının etkin bir şekilde uygulanmasının mümkün olamayacağı ölçüde kitlesel göç hareketinin olduğu durumlarda, Bakanlar Kurulu kararı ile yürütülen acil ve geçici bir koruma tedbiridir. Uluslararası hukuk standartlarında; din, mezhep ve etnik köken ayırımı gözetmeksizin açık kapı politikası, geri göndermeme ilkesi ve temel ihtiyaçların karşılanması şekilde üç temel kriteri bulunmaktadır. 11 Nisan 2014 tarihi itibarıyla tüm hükümleriyle birlikte yürürlüğe giren 6458 sayılı Kanunun 91 inci maddesi, geçici korumayı düzenlemektedir. Buna göre, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı lkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanabilecek geçici korumayla ilgili tüm iş ve işlemlere ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak ayrı bir yönetmelikle düzenlenmesi hükme bağlanmışır (G Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı , 2017). Türkiye açık kapı politikası izlediği konumdan zaman içerisinde duvar örme ve kapıları kapama konumlarına da geçiş yapmıştır. Burada savaşın uzun süredir devam etmesi ve politik kararlar alınan bu konumlarda etkili olmuştur (Erbaş , 2019).

Suriye göçünün ilk sürecinde fiziksel mesafe Türkiye'deki Suriyeli göçmenler için önemli bir unsur olsa da zamanın uzamasıyla birlikte yaşamlarının devam edilmesindeki diğer unsurlar önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda Suriye sınırına yoğunlaşan Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin sonraki hedefleri İstanbul, Bursa, İzmir ve Konya gibi büyük kentler olmuş ve sınır bölgelerden bu kentlere

doğru göç devam etmektedir. Örneğin göçün ilk sürecinde bu kentlerde neredeyse hiç Suriyeli göçmen bulunmazken Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre; 02.05.2019 tarihi itibari ile İstanbul'da 546.384, Bursa'da 169.621, İzmir'de 142.513 ve Konya'da 106.345 Suriyeli göçmen ikamet etmektedir..

Bir çok göçmen ve mülteci göç etmede yüksek motivasyonlu olmaları, esnek olmaları ve karşılaşılan ilk güçlüklerin üstesinden gelmede ilerleme kaydetmelerine rağmen; yine de bazılarında göç öncesi süreçteki çeşitli travmatik deneyimlerden kaynaklı psikolojik hastalıklar ve stres gözlenmektedir (Chung & Kagawa- Singer , 1993). Göç ve mültecilik deneyimi literatürde sıklıkla ruhsal sorunlar ve sıkıntılarla ilişkili bulunmuştur. Göç ve mültecilik deneyimi ruh sağlığı açısından üç evrede incelenmelidir. Bunlar ; göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası evreler olarak sıralanmaktadır. Göç öncesi evrede kişilik yapısı, göç motivasyonu ve göçe iten sebepler önemli iken göç sırasında sosyal desteğin kaybolması, kayıp duygusu, kopuş ile birlikte gelen yas, göç süresince yaşanan travmatik yaşantılar ve travma sonrası stres bozukluğu başta gelmektedir, göç sonrası dönemde ise kültür şoku, algılanan ayrımcılık, maddi sıkıntılar ve özlem konuları dikkate alınması gereken başlıca faktörlerdir (Bhugra & Jones , 2001) (Acartürk, 2016). Göç edilen ülkede yaşanan sıkıntılar, göç etme ve sığınma sürecinde karşılaşılan zorluklar sığınmacı ya da mültecilerin önemli bölümünde travma sonrası stres bozukluğuna (TSSB) ya da belirtilerine neden olabilmektedir (Acartürk, 2016). Alpak ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir araştırmaya göre , Türkiye'de kampta yaşayan Suriyeli mültecilerin %33.5'i travma sonrası stres bozukluğu tanısı almışlardır. Kadınlar, geçmişte farklı bir ruhsal hastalık yaşamış olanlar ve iki ve üzeri travma yaşamış kişilerde ise travma sonrası stres bozukluğu görülme ihtimali daha yüksektir (Alpak, et al., 2014). Son yirmi yıldır Türkiye'de yaşayan sığınmacılarla ilgili bir çalışma yürüten Buz %57'sinin psikolojik sıkıntı yaşadığını ve ancak profesyonel yardıma ulaşamadığını bildirmiştir (Buz, 2008).

Mültecilerin geldikleri ülkede karşılaştıkları en büyük problemlerden biri de ayrımcılık ve önyargıdır. Ayrımcılığın oluşmasına zemin hazırlayan kavramlar önyargılar ve kalıp yargılardır. Paker ayrımcılığı; *Kalıp yargı + güçlü duygu =*

Önyargı → □ *Ayrımcılık* şeklinde formüle etmiştir (Paker , 2012). Bu formülasyonu açıklamamız gerekirse bir insan grubu için aşırı genelleme içeren bir ifade kullanılır , örneğin ‘ Suriyeliler ilkeldir’. Bu aşırı genellemeye dayanan bir kalıp yargıdır. Bu kalıp yargı duruma göre olumlu ya da olumsuz bir duygu eşlik ettiğinde ; örneğin ‘ Suriyeliler ilkeldir ve onlardan nefret ediyorum’ gibi ön yargıya dönüşür. Bu ön yargılarımız sonucu ayrımcılık davranışları gözlenebilir. Buna örnek vermek gerekirse ‘Suriyeliler ilkeldir ve onlardan nefret ediyorum , o yüzden onlara ev ve iş vermiyorum’. Ayrımcılığa dayalı şiddet türleri basit tacizlerden başlayıp, katliamlara kadar uzanabilmektedir. Bu kalıp yargı oluşturma süreci iç grup ve dış grup sempatanlılığını büyük ölçüde arttırabilmektedir. Sosyal kimlik kuramına göre ; , iç grup taraftarlığı sadece dış grup üyelerini tektipleştirmez; ayrıca iç grup üyelerinin de birbirlerinin inançlarını ve özelliklerini tektipleştirir. Kalıp yargı oluşturma süreci içerisinde dış grupta tektipleştirilir ve iç grubun dış grup ile tamamen ayrıştığı inancı yerleşir. Bilişsel düzeyde herhangi bir biçimde yaratılan ‘biz ve onlar’ farklılaşması, iç grubun lehine davranmak için yeterli bir koşul gibi görülür. Bunun sonucunda iç ve dış grup arasındaki sınırlar güçlenir ve ayrımcılığı oluşturan mesafe, kendini gerçekleştiren bir kehanet gibi kendiliğinden oluşur (Göregenli, 2013). Bu önyargı ve kalıp yargıların oluşturulmasında ve sürdürülmesinde medyanın büyük payı vardır. Kalıp yargıların oluşmasında olduğu gibi, her şeyin başlangıcında söz bulunmaktadır. İktidarlar da söz aracılığı ile kurulmaktadır, dinler siyaset, hayatın anlamı da hep önce sözle kurulur. Daha sonra bu sözler harekete dönüşür (Çınar , 2013). Toplumun genelinin hakkında çok az bilgi sahibi olduğu azınlık gruplar ile ilgili bilgiler, onlarla ilgili olaylar medya aracılığı ile aktarılır. Kamusal alanda bilgi yayma gücü medyaya azınlık gruplar hakkında önyargı ve ayrımcılığa meşruiyet sağlayacak söylemleri meşrulaştırma ve yayma gücü vermektedir (Köker & Doğanay, 2010).

İnsanların gerçek dünyayla kurdukları enformatik ilişkiyi düzenleyen ve belirli bir tarzda yeniden kuran medya, mülteci konusuna dair haber kurgularıyla toplumsal uzlaşma ve çatışma noktalarını belirlemektedir. Bu noktada, ana akım haber medyası, haber içeriklerindeki temsil ve söylemler aracılığıyla kamusal söylemi

inşa etmektedir. (Şen & Yıldız , 2017). Mültecilerin medyada temsil edilme şekilleri ile ilgili bir çok çalışma yapılmıştır ve bu çalışmaların büyük kısmının Suriyeli göçmenleri bir araya gelerek iş çalan, devlete yük olan ve yerli yaşam biçimleriyle toplumsal bir tehdit oluşturan nitelikleri çerçevesinde sunma eğilimi olduğunu belirtilmiştir. (Şen & Yıldız , 2017)

Bu çalışmada öncelikle göç, mültecilik ve Suriye iç savaşı ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır. Çalışmanın ikinci kısmında mülteci ruh sağlığı , psikososyal destek ve ayrımcılık konusu detaylı olarak incelenmiştir. Literatürün son kısmında, yeni medya ve mültecilerin medyadaki temsilleri konusunda yapılan çalışmalar detaylı olarak anlatılmıştır. Literatür taramasının ardından çalışmanın yöntemi olan tematik analiz ile ilgili bilgi verilmiştir. Bu çalışma ile Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye geldikleri 2011 yılından 2019 yılına kadar medyada nasıl temsil edildiklerini psikososyal destek ve ayrımcılık kavramları ışığında incelemek amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda incelenen haberler Hürriyet gazetesinin internet yayını yapan www.hurriyet.com adresinden alınmıştır. Çalışmanın son bölümünde bulunan temalar açıklanacak ve ilgili literatür ışığında tartışılacaktır.

1.1 LİTERATÜR

1.1.1 Göç Kavramı

İnsan göçü insanlık tarihinin başlangıcından itibaren karşılaşılan en eski fenomendir. Farklı sosyal bilim alanlarında değişik şekillerde tanımlanan çok boyutlu bir olgudur. En genel tanımı ile ikamet edilen yerden başka bir yere isteyerek veya zorunlu olarak, kalıcı ya da bir süreliğine, kitlesel veyahut bireysel olarak terk edip başka bir yere yerleşilmesidir. (Brown & Bean, 2005)

Göç ile ilgili çalışmalar 1950’li yıllarda başlamıştır ve o zamandan bu zamana da göçün ne olduğu ve göçmenin kim olduğuna dair birçok farklı tanımın yapıldığını görüyoruz. Faist göçmen tanımını yaşadığı yerden farklı bir yerde üç aydan uzun bir süre kalan olarak yapmıştır. (Faist , 2003) Oxford sözlüğü ; ‘ göç politik veya sembolik sınırları geçerek, yeni yerleşim alanlarına veya topluluklarına doğru yapılan ve uzun süre devam eden harekettir’ şeklinde bir tanımda bulunmuştur. Nail göçmeni zamanın politik figürü olarak tanımlamaktadır. Günümüzde tüm insanlar bir ucu küresel turist, bir ucu –kaydı kuydu olmayıp-kağıtsız işçi/düzensiz göçmen olan spektrumun bir yerinde bulunduğunu söyler ve sosyal durağanlık ve devlet perspektifinden göçün ele alınmasını eleştirerek hareketi ve akışı odağına alan yeni bir kavramsal çerçeve sunar. (Nail, 2015) Göç toplumlar ve devletlerin kurduğu temel bir olgudur. (Gezici Yalçın , 2017)

Göçmenlik uluslararası olarak bu şekilde tanımlanırken , Türk hukukunda 5543 sayılı iskan Kanunu’nun 3/d maddesine göre; ‘Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.’ şeklinde tanımlanmıştır.

Göçü tanımlarken göz önüne alınan başlıca başlıkların göçün nedenleri, süresi ve yeri olduğu göze çarpmaktadır. Göç nedenlerine ve duygusal yapısına bağlı olarak istemli, zorunlu, ideolojik, politik, yasal ve yasal olmayan olarak

sınıflandırılabilir. (Brown & Bean, 2005) Göçün nereden başlayıp nerede bittiği de bu noktada önemlidir, ulusal sınırların içerisinde yapılan göçler iç göç, ulusal sınırların dışına yapılan göçler ise dış göçler olarak tanımlanmaktadır. (Brown & Bean, 2005)

Göçe neden olan sebeplere göre itici nedenler ve çekici nedenler olarak sınıflandırmalar yapıldığını görmekteyiz. Göçe neden olan sebepler kuraklık, işsizlik, çatışmalar, savaşlar, yaşam kalitesinin düşmesi ve insan hakları ihlalleri göç için itici sebepler olurken; daha iyi bir yaşam arzusu, daha iyi eğitim alabilme, demokratik koşullarda yaşayabilme gibi etmenler göç için çekici unsurlar olmaktadır. (Li & Teixeira, 2007) (Beter, 2006) (Damm, 2009). Göçün nedenlerine göre gönüllü göç ya da zorunlu göç olarak göç sosyolojisi literatüründe ayrıldığını görüyoruz. Ancak bunun yanı sıra konuya politik felsefe açısından bakan Nail, insanların içinde buldukları durum ve koşullardan azade bir göç kararı almadıklarını ve bu sebepten göçün ne tamamen özgür ne de tamamen zorunlu olduğunu bu ikisinin de aynı sosyal hareket rejiminin parçaları olduğunu belirtmiştir. (Gezici Yalçın , 2017)

İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşturulmuş olan yeni iltica rejimi, 1951 Cenevre Sözleşmesi ile birlikte uluslararası göç ve iltica sorunlarının yeni bir boyut kazanmış olduğunu görmekteyiz. Göçün altında yatan sebepler ekonomik ve ekonomik olmayan sebepler olarak ayrılmış ve ekonomik sebeplerden dolayı yapılan göç devletlerin iç hukuki ve ekonomik düzenlemelerine tabi tutulmuştur. İltica rejimi ise uluslararası kurallar ve kuruluşlar eliyle düzenlenmeye çalışılmıştır. (Çelebi, Özçürümez , & Türkay, 2011)

Göçün sebeplerinin farklılaşması göç eden kişilerin statülerini de farklılaştırmaktadır. Bu noktada sığınmacı, mülteci ve düzensiz göçmen kavramlarını uluslararası hukuk literatürüne göre açıklamak gerekmektedir.

Mülteci; Irkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korunmasından yararlanmak istemeyen kişi uluslararası literatürde mülteci olarak

tanımlanmaktadır. Bu hak ve tanımlar 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 protokolüne ek olarak bir dizi uluslararası sözleşme ile güvence altına alınmıştır. Mülteciler ile ilgili yasal çerçeve kendi menşe ülkeleri tarafından sağlanamadığı için bir dizi başka sözleşme ile uluslararası hukuk çerçevesinde korunmaya ihtiyaç duyduklarını kabul etmektedir. Mültecilerin göçmenlerden farklı korunma ihtiyaçları olmasına karşın, göçmenlerle aynı göç yollarını ve kaçakçılık yollarını kullanmaları, geldikleri ülkelerde benzer hak ihlallerine uğramaları yönleri ile benzerlik gösterirler. (Amnesty International , 2009)

Sığınmacı; Mülteci olarak uluslararası koruma arayan ancak henüz statüsü onaylanmamış kişiler sığınmacı olarak kabul edilirler. Sığınmacı terimi genellikle geldikleri ülkenin hükümeti veyahut Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından statülerinin onaylanmasını beklemektedirler. Henüz karara bağlanmamış bir statüleri olsa da, sığınmacılar menşe ülkelerine zorla gönderilemezler ve haklarının korunması gerekmektedir. Kapsamlı ve adil olarak gerçekleştirilen bir değerlendirme sürecinin ardından kişinin sığınma başvurusu reddedilirse, menşe ülkesine uluslararası insan hakları standartlarına uygun bir biçimde gönderilebilirler. (Amnesty International , 2009)

Düzensiz Göçmen; geldiği ülkede yasal olarak kalma hakkı bulunmayan kişiler için kullanılmaktadır. Ancak bu kavram tüm düzensiz göçmenlerin resmi belgeleri olmadan yaşadıkları anlamına gelmemektedir. Örneğin bazı kişilere insan kaçakçıları tarafından sahte evraklar düzenlenebilir ve kişiler bunun farkında olmayabilirler veyahut dikkatsizlik, keyfi ve adil olmayan nedenlerle de kişilerin statüleri düzenli iken düzensiz duruma düşebilmektedir. Bunun yanı sıra kullanılan belgesiz göçmen terimi ise bir ülkeye giriş yapmış ancak kayıt yaptırmak için gerekli belgeleri bulundurmayan kişilere denmektedir. (Amnesty International , 2009)

1.1.1.1 Türkiye’de Göç

Türkiye, coğrafi konumu gereği ve çevre ülkelerdeki siyasi, sosyal ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle hem hedef ülke hem de yabancı uyruklu kişiler için Avrupa ülkelerine ulaşımında bir köprü vazifesi görmesi sebebiyle transit ülke konumunda bulunmaktadır. Uzun kara ve deniz sınırlarına sahip olması ve çok sayıda da sınır komşusunun bulunduğu bir konumda yer alması sebebiyle, göç alanında yoğun bir konumdadır (Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı , 2017). Suriye’de devam eden iç savaşla birlikte ise hiçbir iltica politikası uygulamadan çok büyük bir mülteci girişi ile karşı karşıya kalmıştır.

1980 yılı öncesine kadar Türkiye göç veren bir ülke konumunda iken komşu ülkelerde yaşanan iç çatışma ve savaşlardan ötürü transit geçiş ve ev sahibi ülke halini almıştır. 2011 yılında Suriye iç savaşının başlaması insanları farklı ülkelere göçe zorlamış ve Türkiye bölgeden mülteci almaya başlamıştır. Suriye’de yaşanan kriz sonucunda Türkiye şuanda 3,9 kayıtlı mülteci nüfusu ile dünya çapında en fazla mültecinin yaşadığı ülke olmuştur. (UNHCR, 2019)

Mübadele ile nüfus hareketi açısından Türkiye’nin göç tarihi çok eskilere dayanıyor olmakla birlikte Suriyeli göçmenlerin kitlesel göçüne kadar kapsamlı bir göçmen politikası oluşturulmamıştır. 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş sonrasında Türkiye sığınmacı akınına uğradı ve bunun üzerine bir yasal düzenleme ile İçişleri Bakanlığı bünyesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kuruldu. Bu kanununun 61, 62 ve 63’üncü maddeleri gereğince Türkiye’den uluslararası koruma statüsü talep edenlerden başvuruları kabul edilenlere mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsü verilebilmektedir. Ancak, Suriyeli göçmen sayısının ülkelerinde yaşanan iç karışıklıklardan dolayı çok fazla olması nedeni ile bireysel olarak başvurularının değerlendirilme imkânı olmadığından tamamı “geçici koruma” kapsamına alınmıştır. (Erbaş, 2018)

Türk hükümeti bugüne kadar tehdit altındaki Suriye’den gelen kişilere açık kapı politikası uygulamış, bu kişiler için güvenli bir ortam sağlamış ve mültecilerin desteklenmesine yönelik olan mali yükün büyük bir kısmını üstlenmiştir. Türkiye Devleti 1951 Cenevre Sözleşmesini imzalamış ve BMMYK Yönetim Kurulu

üyesidir. Ancak bunların yanı sıra Cenevre sözleşmesine coğrafi sınırlılık eklenmiş ve Türkiye yalnızca Avrupa'dan gelen korunmaya ihtiyaç duyan kişilere mültecilik statüsü vermektedir. Şuanda Avrupalı ve Avrupalı olmayan mülteciler arasında bu ayrımı yapan tek ülke Türkiye'dir. Türkiye aynı zamanda Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşme, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (UMSHS), Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (UESKHS), Avrupa İnsan Hakları ve Temel Hakların Korunması Sözleşmesi (AİHS) gibi, geldiği ülke neresi olursa olsun yetki alanı içindeki herkesi koruma yükümlülüğü getiren çeşitli uluslararası sözleşmelere taraftır. (Amnesty International , 2009)

Bireysel olarak yapılan uluslararası koruma mekanizmasının aktif ve sağlıklı bir biçimde ortaya konulamayacağı ölçüde kitlesel göç hareketinin olduğu durumlarda, Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan acil ve geçici koruma tedbirine geçici koruma denmektedir (Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı , 2017). Uluslararası hukuk standartlarında; din, mezhep ve etnik köken ayrımı gözetmeksizin açık kapı politikası, geri göndermeme ilkesi ve temel ihtiyaçların karşılanması şeklinde üç temel kriteri bulunmaktadır. Geçici korumayı 11 Nisan 2014 tarihi itibarıyla tüm hükümleriyle birlikte yürürlüğe giren 6458 sayılı Kanunun 91 inci maddesi düzenlemektedir. Buna göre, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlara gelen veya sınırları geçen yabancılara sağlanabilecek geçici korumayla ilgili tüm iş ve işlemlere ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak ayrı bir yönetmelikle düzenlenmesi hükme bağlanmıştır. Suriyelileri de kapsamına alan "Geçici Koruma Yönetmeliği", 22 Ekim 2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı , 2017)

1.1.2 İç Savaş ve Arap Baharı

İç savaş tanımı literatürde üzerine tümüyle fikir birliği sağlanamamış olsa da konu ile ilgili en geniş veri tabanına sahip olan *Correlates of War (COW)* projesi iç savaş tanımını iki ana kritere dayandırmaktadır. Bu tanıma göre bir çatışma ile iç savaşı ayıran temel unsurlar bir yıl içerisinde ölen insan sayısı ve savaşmakta olan grupların savaşın devamlılığını sağlayabilecek örgütsel yapılara sahip olmalarıdır. COW projesinin savaş tanımı ‘yılda en az 1000 ölümlü sonuçlanan ve taraflarının örgütlü silahlı kuvvetlerini içeren sürekli mücadele’ şeklindedir (Özkeçeci Taner , 2019). Bir başka tanıma göre ise iç savaş; aynı devlet içerisinde yer alan politik, dinsel ya da mezhepsel, etnik gruplar arasında yönetimin ele geçirilmesi ya da devletin bölünmesine yönelik olarak yapılan savaşlardır. İç çatışmanın savaş sayılabilmesi için taraflardan birinin devlet olması ve dış güçlerin de müdahil olması gerekmektedir (Yüksel Çendek & Örki, 2019).

İç savaşların nedenlerini araştırmak için kullanılan dört ana yaklaşım bulunmaktadır. Bunları psikolojik yaklaşım, rasyonel seçim yaklaşımı, kültürel yaklaşım ve yapısal yaklaşım olarak sıralayabiliriz. Psikolojik yaklaşım iç savaşı ve bu sırada kullanılan yoğun şiddeti duygusal motivasyon ile açıklamaktadır. Bu yaklaşım diğer gruplara karşı hissedilen nefret, kızgınlık, öfke duygularına ve engellenemez bir düşmanlığa neden olarak grup soyunun tükenme korkusu ve diğer gruplara yönelik önyargıyı öne sürmektedir. İnsani şiddetin birincil kaynağı olan hayal kırıklığı uzun süre boyunca hissedildiğinde şiddete ve saldırganlığa sebep olmaktadır. Görelî yoksunluk terimi bireylerin hak ettiklerini düşündükleri ile alabildikleri arasındaki fark yüksek olduğunda hissedilen duruma verilen addır. Görelî yoksunluğun sebebi diğer gruplar olarak görülmeye başlandığında diğer tarafa karşı hissedilen düşmanlık, kızgınlık ve öfkeye dönüşerek iç savaş için uygun ortamı oluşturur. Grupların veyahut bireylerin normalde çokça karmaşık olan ilişkileri basitleştirerek toplumsal düşman ya da düşmanların özümsemesi sonucunda şiddet içeren iç savaşlara Yugoslavya iç savaşını ve Ruanda soykırımını örnek olarak verebiliriz. (Özkeçeci Taner , 2019)

Arap Baharı 21. yüzyılda karşılaşılan en önemli toplumsal ve politik olaylardan biridir. Arap Baharı'nın başlamasına sebep olan gösteriler ve olayların

zamanlaması ile ilgili net bir şey söylemek mümkün olmasa da, Tunuslu bir gencin kendini yakması, işsizlik ve hayat pahalılığını protesto etmek isteyen insanları sokağa dökmüş ve sonrasında olayların seyri farklı bir yöne evrilmiştir. Bu çatışmaların altında ekonomik (işsizlik, enflasyon), politik(demokrasinin bulunmaması, özgürlüklerin sınırlı oluşu) ve teknolojinin gelişmesi ile diğer ülkelerde insanların refah içerisinde yaşadığının görülmesi gibi sebeplerin olduğunu söylemek mümkündür. (Yüksel Çendek & Örki, 2019)

Arap Baharı'nın etkilediği Yemen, Tunus ve Suriye'de münferit olaylar başlangıç olarak görülmektedir. Suriye'de duvara yazı yazan gençlerin tutuklanması ve bu olayı protesto etmek için sokağa çıkan insanların üzerine ateş açılması iç savaşın başlangıcını tetiklemiştir. (Yüksel Çendek & Örki, 2019)

Arap Baharı çerçevesinde Libya, Yemen ve Suriye'de meydana gelen olayların toplumsal dinamikler ve dış müdahaleler çerçevesinde bakıldığında hem birbirine benzeyen hem de farklı sonuçlar ortaya çıkardığını söylemek mümkündür. Liderlerin değişmesi ve rejimlerin yıkılması çerçevesinde bakıldığında Libya ve Yemen'de başarıya ulaşmış gibi görünmekte iken, Suriye'de rejim hala ayakta. Libya ve Yemen'de mevcut devlet başkanlar görevden alındıktan sonra demokratik olduğu ileri sürülen ancak tartışmalı olan seçimler yapılmıştır ve bu Arap Baharı'nın sonuçlarından birini oluşturmaktadır. Arap Baharı'nın bir başka sonucu ise sonrasında görülen karmaşa ve dış müdahalelerle beraber yaşanan iç savaşlardır. (Yüksel Çendek & Örki, 2019)

Orta Doğu'nun geneline baktığımızda Arap Baharı'nın yaşandığı ülkelerde iç savaşlarda bir takım benzerlik ve farklılıklar görmek mümkündür. Öncelikle siyasi otoritenin gücü tamamen kaybolmasa da azalmıştır, bir diğer benzerlik ise yabancı devletlerin iç savaş taraflarından en az birini desteklemiş olmalarıdır. Yabancı devletlerin yanı sıra en az bir terör örgütü de bu iç savaşlarda müdahil olmuşlardır. Çatışma taraflarının kimler olduğu ise farklılaşan yanlar arasındadır. Dış müdahaleler göz ardı edildiğinde çatışmalar Libya'da kabileler arası rekabet,

Suriye’de mezhepsel, etnik köken ve ideolojik farklılıklar, Yemen’de mezhep merkezli mülhazalar kaynaklanmıştır. (Yüksel Çendek & Örki, 2019)

21.yüzyılın en büyük sorunlarından biri olan mülteci sorunu da iç savaşların bir sonucudur. Özellikle Suriye iç savaşı ile birlikte bu tüm dünyanın gözü önüne serilmiştir. İç savaş başladıktan sonra birçok insan kendi hayatlarını ve ailelerinin hayatlarını kurtarmak için evlerini terk edip ülke içinde ve ülke sınırlarının dışında kendileri için güvenli bir alan bulmaya çalışmıştır. UNHCR 2019 raporuna göre dünyada 79,5 milyon zorla yerinden edilmiş insan vardır ve bunların 26 milyonu mülteci statüsündedir. Ayrıca bu sayıların yarısını 18 yaşın altındaki çocuklar oluşturmaktadır. (Özkeçeci Taner , 2019) (UNHCR, 2019)

1.1.2.1 Suriye Toplum Yapısı ve İç Savaş

Osmanlı’nın dağılmasına kadar geçen süre içerisinde Osmanlı himayesinde olan Suriye, I. Dünya Savaşı sonrasında Fransa’nın işgaline uğramıştır. 1918 yılı ABD kongresinde bir ülkenin başka bir ülkeyi işgal etmesinin yasaklanmasının ardından Fransa Suriye’de manda yönetimi kurmuştur. Suriye’nin bugünkü mezhep ayrılıklarının derinliklerinde Fransa’nın manda yönetimi sırasında çizdiği suni sınırlar ile azınlıklar arasındaki ayrışmaları derinleştirmesi yatmaktadır. (Özlu & Kara , 2017) (Tekdal Fildiş, 2013) 26 yıl Fransa hakimiyetinde kalan Suriye 1946 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. (Topal, 2015)

Suriye’de 1946-1970 yılları arasında beş darbe yaşanmıştır. Hafız Esad Baas Partisi içerisinde 1970 yılında yaptığı darbe sonucunda iktidarı ele geçirince otorite haline gelmiştir. Farklı kesimlerden elitlerin ortaklığını almasına rağmen yönetime daha çok kendine bağlı etnik-dini kökenden gelen kişileri yerleştirmiş ve bu şekilde iktidarın kalıcılığını sağlamıştır. 1970’lerden 2000’lere kadar ordu, güvenlik güçleri ve Baas rejimi üçgeninde aynı etnik-dini yapıda kadrolarla varlığını sürdürmüştür. Hafız Esad’ın ölümü ile birlikte yönetimi oğlu Beşşar Esad

almıştır. Yönetim değişikliği ile birlikte ülkede yerleşik sistemin değişeceğine dair bir umut doğmuş ancak Beşşar Esad babasının izinden gitmiş ve bu istekleri görmezden gelmiş ya da şiddetle bastırmıştır. Ancak başta küçük gruplarca desteklenen bu değişim hareketi Arap Baharı süreci ile halkın büyük kısmının katılmasına sebep olmuş sonrasında bir iç savaşa dönüşmüştür. (Muslu, 2018)

İç savaşın Dera şehrinde iki gencin duvar yazıları yüzünden tutuklanması ve ağır işkenceler görmeleri sonrası bağlı buldukları aşiretlerin sokağa dökülmesi ile başlamıştır. (Ataman, 2012)Rejimin bu protestolara sert tepki göstermesi ve gösterilerin kısa sürede birçok şehre yayılması sonrası bir çok insan hayatını kaybetmiştir. Beşşar Esad babasından yolundan giderek çıkan ayaklanmaları şiddetle bastırmak istemiş ancak bunu başaramamıştır. Tüm Suriye'ye yayılan gösteriler karşısında gerçekleştirilen sert askeri müdahaleler iktidarın meşruiyet krizi yaşamasına sebep olmuş, rejim karşısında silahlanan muhalefet rejim güçleri ile sert çatışmalara girmiş ve Esad hem ordusunu hem de kendisine yönelik desteği yitirmeye başlamıştır. İran savaşının ilk yıllarından itibaren Esad rejimini destekledi ve insan gücü yardımıyla bulundu. ABD ve Türkiye Esad rejimin karşısında yer alırken Çin ve Rusya da rejimin yanında yer alarak Esad rejimi için kaybedilen gücün yeniden kazanılmasını sağladılar (Muslu, 2018).

Suriye toplumunun yapısı heterojendir. Toplumun %90'ı Arap, %9'u Kürt, %1'i de Türkmen, Ermeni ve Çerkez gibi etnik gruplardan oluşmaktadır. Din ve mezhep olarak ise %73-75 Sünni Müslüman, %12 Nusayri(Şii-Alevi), %10 Hristiyan ve %3'ü de Dürzilerden oluşmaktadır. Ayrıca ülkede küçük bir Yahudi ve Yezidi nüfusu da bulunmaktadır. Konuşulan dillerde yine bu oranda farklılaşmakta ülkede Arapça, Kürtçe, Ermenice, Türkmence ve Çerkezce konuşulmaktadır. (Özlü & Kara, 2017) (Ataman, 2012)

Baas rejimine kadar Sünni Araplar ülkedeki en önemli siyasi ve ekonomik aktör olmuşlardır. Nusayriler ise daha çok dağ köylerinde yaşayan köylü kesimden oluşmaktayken Baas rejimi ile birlikte ülke siyasetinin hakimi haline gelmişlerdir. Orduda ve ekonomide söz söyleyen önemli yerlere gelmişlerdir. Hristiyanlar ise

daha çok şehirlerde dini cemaatler halinde yaşamaktadırlar, Arap milliyetçiliği gibi hareketlerin gelişiminde etkili olmuş ve ülkenin entelektüel kesimin öncülüğünü yapmaktadırlar. Ayrıca Arapların dışında Sünni Müslüman nüfusunun çoğunluğunu Kürtler oluşturmaktadır ve Türkiye'ye yakın kuzey kesiminde yaşamaktadırlar. Bu kesim dışında kalan etnik kökenler azınlık olduklarından ülke siyasetinde etkin rol oynayamamışlardır. (Ataman, 2012)

Suriye'nin ekonomik yapısına baktığımızda bölgeye göre şanslı tarım arazilerine ve yer altı kaynaklarına ve köklü ticaret yollarına sahip olmasına rağmen ekonomik olarak kalkınma sürecinde başarılı olamadığını görüyoruz. Bağımsızlığını ilan ettikten sonra ekonomik kalkınma ile siyasal bağımsızlığını pekiştirmek istemiştir. Baas Partisi'nin ideolojisine uygun olarak devletçi ve sosyalist ilkeler doğrultusunda reformlar yapılmıştır. 1980'li yıllardan itibaren geleneksel burjuva sınıfının büyük ekonomik kayıplar yaşaması, rüşvet ve yolsuzluklar sebebiyle büyük bir ekonomik krize girilmiştir. Sovyetlerin dağılmasından sonra sosyalist uygulamalardan vazgeçilmiş ve piyasa ekonomisine geçiş yapılmıştır. Sovyetler yerine yeni ticaret ortağı olarak AB ülkeleri ile anlaşmalar yapılmış, Mayıs 1991'de çıkarılan Yatırım yasası ile liberalleşme yönünde önemli adımlar atılmıştır. Beşer Esad yönetimi de kendi döneminde ekonomi alanında bir çok yenilik yapmıştır. Menkul kıymetler borsasının kurulması, yabancı sermaye girişinin özendirilmesi, dışa açılım politikalarının uygulanması bunlardan bazılarıdır. Aynı zamanda Beşer Esad ekonomi kurultaylarını da sosyalist eğitim almış yaşlı kişiler yerine batıda eğitim almış liberal kişiler ile değiştirmiştir. Suriye ekonomisindeki dış borçlar ve artan işsizlik, yolsuzluklar, aşırı devletçi yasalar, aile tekelleri, siyasi yozlaşma gibi sebeplerden kaynaklı sorunlar devam etmektedir. Özel sektördeki yatırımların yeterli olmaması ekonomik olumsuzlukların devam etmesine ve petrole olan bağımlılığın artmasına sebep olmuştur. Arap Baharı'nın en önemli sebeplerinin özgürlüklerin kısıtlanmasının yanında fakirlik ve geçim sıkıntılarının olduğu düşünüldüğünde Suriye için ekonomik durum iç savaşın başlaması ve devam etmesinde oldukça önemli bir etken olmuştur. (Ataman, 2012)

1.1.2.2 Türkiye’de Suriyeli Mülteciler

Türkiye’ye Suriye’li mültecilerin gelişi 29 Nisan 2011 itibari ile başlamıştır (Karasu , 2018). 2016 yılına kadar Suriye’den gelişler için açık kapı politikası uygulayan Türkiye, bu tarihten itibaren açık kapı uygulamasını de facto durdurmuş ve terörle mücadele ve güvenlik sebebi ile İran, Irak ve Suriye sınırlarına 900 km’lik bir duvar örülmüştür (Erdoğan , 2019).

Türkiye Cenevre Sözleşmesi’ne coğrafi çekince ile imzacı olduğundan Avrupa dışından gelen ve sığınma başvurusunda bulunan kişilere mültecilik statüsü verilmemektedir. İlk zamanlarda yaşanan iç savaşın kısa sürede biteceği ve Suriyelilerin ülkelerine döneceği düşünülmüştür bu sebeple de herhangi bir hukuki statü olmayan misafir statüsü uygun görülmüştür ancak kısa sürede durumun kalıcılığı anlaşılmıştır (Karasu , 2018). Sonrasında sınırdan toplu halde giriş yapan Suriye vatandaşları için savaş bitince dönmeleri beklendiğinden geçici koruma statüsü verilmiştir. Türkiye’ye toplu halde girişler Nisan 2011 tarihi itibari ile başlasa da bu tarihten önce giriş yapan ikamet izni ile Türkiye’de yaşamakta olan 99.643 kişi bulunmaktadır. Nisan 2011 sonrası gelen ve kayıtlı olan kişi sayısı ise 3.643.870 kişidir. Bu iki grup dışında hiç kayıtlı olmayan kişiler de vardır ve bunların sayısı da yaklaşık olarak 50bindir. İç İşleri Bakanlığı’nca yapılan açıklamada Türk vatandaşlığı verilen Suriyeli sayısı 110bindir. Bu kişilerin 53bini yetişkin, 57 bini ise çocuktur. (Erdoğan , 2019)

Geçici koruma statüsü Türkiye’de bulunan Suriyelilere barınma, ikametgâh, eğitim, sağlık ve çalışma hakkı sağlamaktadır. İlk yıllarda yoğunlukla geçici barınma merkezlerinde barınma desteklenmeye çalışılmıştır ancak gelen kişi sayısının fazla olması ve iç savaşın uzaması ile barınma merkezleri dışında hayatın

idama ettirilmesi desteklenmiştir. Bu bağlamda 10 şehirde 26 geçici barınma merkezinde 256.971 Suriyeli barındırılmıştır. 21 Ekim 2020 itibari ile ise 5 ilde 7 geçici barınma merkezinde 59.427 kişi yaşamaktadır. Suriyelilerin yalnızca %1,6'sı geçici barınma merkezlerinde yaşamaktadır. Aynı tarih itibari ile şehirlerde yaşayan Suriyeli sayısı 3 milyon 565 bin 90 kişi olarak açıklanmıştır. Suriyelilerin nüfusa oranla en yoğun olduğu il %76,08 ile Kilis, Suriyeli sayısının en fazla olduğu il ise İstanbul'dur (Mülteciler Derneği, 2020).

Türkiye'deki Suriyelilerin nüfusa oranı %4,42'dir ve bu yüksek oran içerisindeki eğitim seviyesi oldukça düşüktür. Suriyeli nüfusun yaklaşık olarak yarısı okur yazar değildir, ya da hiç okula gitmemiştir. Bunun başlıca sebeplerinden biri Türkiye'ye gelen Suriyelilerin yüksek oranda kuzey bölgelerinden gelmesi ve burasının kırsal kesim olması, Suriye rejiminin uyguladığı politika gereği eğitime ulaşımın sınırlı olması sebebi ile okullaşmanın oldukça düşük olmasıdır. Bir diğer sebep olarak 2014-2016 yılları arasında Türkiye'den Avrupa ve diğer ülkelere geçiş yapan Suriyelilerin eğitim seviyesinin daha yüksek olmasıdır. Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitim hayatına katılması kayıp kuşakları en aza indirilmesi ve sosyal uyum çalışmaları için oldukça önemlidir. Şuanda Türkiye'deki geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusun %28.97'si zorunlu eğitim çağındadır, bunun sayısal veri karşılığı ise 1.047.536 kişidir. Bu sayının yaklaşık olarak 800bini okullaştırılmıştır. Zorunlu eğitim çağındaki çocuklar dışında bir diğer önemli konuda üniversiteli olan Suriye'li gençlerdir. Hem eğitimini yarıda bırakıp Türkiye'ye gelmiş hem de Türkiye'de lise eğitimini bitirip üniversiteye başlayan gençlerin sayısı da her geçen gün artmaktadır. Milli eğitim bakanlığı tarafından 2018-2020 akademik yılları arasında üniversitede okuyan Suriyeli öğrenci sayısı Kasım 2020 itibari ile 73.570 olarak açıklanmıştır (Mülteciler Derneği , 2020). Üniversite sonrası eğitimlerine devam eden öğrenciler ise 410 doktora, 1.650 yüksek lisans öğrencisidir, bu öğrenciler devlet üniversitelerinden her türlü harçlardan muaf olarak öğrenimlerine devam etmektedirler (Erdoğan , 2019).

Göç ve mültecilik ile gündeme gelen en önemli konulardan biri istihdamdır.2011-2013 yılları arasında yoğunlukla kamplarda yaşayan nüfusun

2013 sonrasında kent mültecilerine dönüşümü ile kayıt dışı istihdam ve ucuz işgücü konuları gündeme gelmiştir. Bu sorunun önüne geçebilmek için Türkiye devleti tarafından 15 Ocak 2016 tarihinden itibaren Suriyelilere çalışma izni hakkı tanıdığıdır. Bu kanuna göre geçici koruma altındaki kişiler kayıt olduktan 6 ay sonra çalışma izni için başvuru yapılabilecektir, iş yerinde çalışanların %10undan fazlasının yabancı uyruklu olmaması gerekmektedir, asgari ücretin altında ödeme yapılamaz ve çalışma izni kişinin ikametinin bulunduğu il ile sınırlıdır. Ancak bu yasa kayıt dışı istihdam da çok büyük bir fark yaratmamış ve Suriyelilerin büyük kısmı kaçak olarak çalışmaya devam etmiştir. 31 Mart 2019 verilerine göre çalışma izni alan Suriyeli sayısı 31.1852'dir, bunun yanı sıra toplam çalışan Suriyeli sayısının ise 1,2 milyon civarı olduğu düşünülmektedir (Erdoğan , 2019) (Mülteciler Derneği , 2020).

1.1.3 Mülteci Ruh Sağlığı

Zorunlu göç ve mültecilik yaşamın tüm yönlerinin değişime uğraması sebebiyle oldukça zorlu bir deneyimdir. Sığınmacı ve mülteciler için ruh sağlığını incelerken göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası süreçlerin dikkate alınması gerekmektedir. Bu süreçlerin her birinde yaşanan farklı travmatik yaşantıların görülmesi muhtemeldir. Göç öncesinde kendi ülkelerinde yaşanan ekonomi, eğitim ve mesleğin icra edilmesi ile ilgili problemler, siyasi durumlar, sosyal desteğin azalması, rollerin değişmesi gibi etmenleri risk faktörü olarak sayılabilmektedir (Kirmayer, et al., 2011). Bunun yanı sıra birçok mülteci ülkesini terk etmeden önce tecavüz, işkence, savaş, tutukluluk, cinayet, fiziksel yaralanma soykırım gibi travmatik olayları yaşamış ya da tanıklık etmiştir (Nicholl & Thompson , 2004). Göç sırasında yaşanan risk etmenlerini ise; yapılan zorlu yolculuk, yolculuk süresi, zorlu yaşam koşullarına maruz kalınması (örneğin, mülteci kampları), şiddete maruz kalınması, aile ve toplumsal ilişkiler ağının bozulması, sığınılan ülkeye gelişte yaşanan travmatik olaylar olarak sıralamak

mümkündür. Göç sonrasına baktığımızda ise varılan ülkede statü ile ilgili yaşanan belirsizlik, işsizlik, sosyal statü kaybı, ailenin ve sosyal desteğin kaybı, arkada bırakılan aile fertlerine yönelik yaşanan endişe, yeniden bir araya gelmeye yönelik olarak yaşanan endişe, yeni bir dil öğrenme çabası, kültürel uyum ve uyum zorlukları olarak sıralanabilir (Kirmayer, et al., 2011) .

Savaş sebebi ile mültecilik statüsü arayan kişilerin yerinden edilme ile ilişkili yaşanan sosyo-ekonomik stresler sebebi ile zihinsel sağlık sorunları geliştirme olasılıkları yüksek olan özellikle savunmasız bir grup oldukları iddia edilmektedir (Hunt & Gakenyi, 2005) (Porter & Haslam, 2005). Göç etmenin kendisinin yalnız başına ruhsal hastalıkların oluşumunda açıklayıcı bir faktör olmadığı, çevresel faktörlerin değişikliğinin de göçmenin ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği açıktır. Önceki çevreden ayrılma biçimi ve yeni çevreye uyum yeteneği ruhsal hastalıklar için önemli faktörlerdir (Sır , Bayram , & Özkan , 1998). Yapılan birçok araştırmada zorlama ile gerçekleşen göçlerde, istemli olarak gerçekleşen göçlere göre ruhsal hastalıkların çok daha fazla gözlemlendiği bildirilmiştir (Pernice & Brook, 1994) Ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etki bakımından göç sonrası yaşanan stres etmenlerinin, göç öncesi travmalardan daha önemli olduğu belirtilmektedir (Teodorescu, Heir, Hauff, Larsen , & Lien , 2012).

Mülteci ruh sağlığı üzerine yapılan araştırmalar, zorunlu göç ve mültecilik sürecinin oldukça travmatik olduğunu ortaya koymuştur (Fazel , Wheeler , & Danesh, 2005). Yayınlanan araştırmaların çoğu, çatışma sonrası yaşantı gibi travmatik deneyimlere uzun süre veya yoğun bir şekilde maruz kalınmasının yüksek zihinsel sorunlar ve çoklu psikolojik semptomlar için risk oluşturabileceğini göstermektedir(Fazel , Wheeler , & Danesh, 2005) (Schweitzer, Melville, Steel, & Lacherez, 2006)(Tempany, 2009) (Porter & Haslam, 2005). Bhugra yaşamlarına herhangi bir göç gibi zorlayıcı yaşantı ile devam etmek zorunda olmayan kişilere göre mülteciler için depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve psikoz gibi psikolojik bozuklukların gelişme riskinin yüksek olduğunu söylemiştir (Bhugra & Jones , 2001). Kunz (1973) , mültecileri anavatanlarından itilmiş isteksiz göçmenler olarak tanımlamıştır. Üzerinde çok az kontrol sahibi oldukları ya da hiç

kontrol sahibi olmadıkları koşullara büyük ölçüde hazırlıksız yakalanmışlardır. Mülteciler için kaybettikleri bir sosyal dünyayı yeniden inşa etme süreci başlamıştır, bu süreçte ‘kayıp’ krizini ve ‘yük’ krizini çözme zorunluluğu ile karşı karşıyadırlar. Kayıp krizi geçmişle hesaplaşmayı, yük krizi ise şimdiki zaman ve gelecekle hesaplaşmayı gerektirmektedir. İş bulmaları, bilinmeyen bir dili öğrenmeleri ve büyük ölçüde değişen bir ortama uyum sağlamaları gerekmektedir. Özetle mülteciler için en sıkıntı verici durum tüm bu yüksek talep ve düşük kontrol durumudur (Pernice & Brook, 1996, s. 18-27) (Pernice & Brook, 1994).

Mülteciler için literatürde adı geçen en yaygın hastalık majör depresif bozukluktur. 1984 yılından beri Kinzie ve arkadaşlarının yapmış oldukları araştırmalarda ise en yaygın görülen tanılar post travmatik stres bozukluğu, anksiyete ve TSSB ile birlikte görülen afektif bozukluklar olmuştur. Mülteci nüfusunda TSSB ile ilgili ilk çalışma Kinzie ve arkadaşlarının 1984 yılında Kamboçyalı mülteciler ile yaptıkları çalışmadır (Kinzie, Fredrickson, Ben , Fleck, & Karls, 1984). O zamandan beri yapılan birçok çalışmada yüksek depresyon ve TSSB oranları raporlanmıştır (Kinzie , 2006). Kamboçyalı çocuk ve ergen mültecilerle yapılan takip çalışmasında TSSB devam etme ve epizodik kalma eğilimi gösterirken, depresyonun azalmaya meyilli olduğu görülmüştür (Kinzie , Sack , Angell, Clarke, & Ben , 1989). Montreal’de Amerikalı ve Afrikalı mülteciler arasında yapılan bir araştırmada, travmanın yanı sıra aileden ayrılmanın duygusal sıkıntı üzerinde önemli bir etkisinin olduğu bulunmuştur (Rousseau, Mekki-Berrada , & Moreau , 2001). Amerika Birleşik Devletleri’ne yerleştirilmesinden yirmi yıl sonra, kitlesel travma geçirmiş Kamboçyalı mültecilerden oluşan bir topluluk üzerinde yapılan yakın tarihli bir çalışmada %62’sinin hala TSSB’ye ve %51’inin majör depresyona sahip olduğu bulunmuştur (Marshall, Schell, Elliott, Berthold, & Chun, 2005). Bu oran Kamboçya’da yaşayan Kamboçyalılar ile kıyaslandığında çok yüksek bir orandır. Cezayir, Kamboçya, Etiyopya ve Filistin’deki çatışma sonrası topluluklardan 3048 katılımcının duygudurum bozukluğu, somatoform bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve diğer anksiyete bozukluklarının yaygınlığını belirlemek amacıyla değerlendirildiği bir

çalışmada TSSB yaygınlığı % 33 ve duygudurum bozuklukları % 13 bulunmuştur (De Jong, Komproe, & Ommeren, 2003). Bu da, göçün kendisinin bu bozuklukların yaygınlığına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Mültecilerin bir kısmında semptomların özellikle depresif semptomların zamanla azaldığı görülürken bir kısmında yoğun tedaviye rağmen kronik olarak semptomlar devam edebilir ya da şiddetinde artış gözlenebilir. Aileden ayrılmadan kaynaklanan travma semptomlarının düzeyi, önceki eğitim ve iş tecrübesi gibi etmenler bu sonuçları etkileyeceği belirtilmiştir.

Mülteciler arasında diğer topluluklara göre daha yüksek oranda görülen bir diğer ruhsal rahatsızlık ise paranoyadır. Paranoid bozukluk, genel olarak göçmenler ancak özellikle de mülteciler arasında özel bir sorun olarak kabul edilmiştir. Paranoaya karşı görülen bu savunmasızlığın göç öncesi mi yoksa göç sonrası bir fenomen mi olduğu net olarak bilinmemektedir. Ayrıca sebebin genetik veya organik faktörler mi, kültürleşme stresinden mi kaynaklandığına dair de tartışmalar devam etmektedir. Westerrneyer (1989) yaptığı bir çalışmada Amerika'da yaşayan Laos'tan gelmiş olan 100 etnik Hmong mültecisini 10 yıl boyunca izlemiştir. Bu çalışmada kültürleşmedeki başarısızlık ile paranoaya semptomların doğru orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başarılı kültürleşme düşük paranoid semptomlarla ilişkilendirilmiştir. Bu çalışmada; göç öncesi yaşanan olayların, güvensizlik, fiziksel kötü muamele ve terör, birçok mülteciyi herhangi bir toplumdan şüphelenmeye sevk edebileceği, kaçma veya kaçırılma tehlikeleri, aile üyelerinin kaybı, evden ve toplumdan ayrılma ve çeşitli mağduriyet biçimleri, bu paranoaya yönelik eğilime daha fazla katkıda bulunabileceği açıklanmıştır. Dille ilgili sorunlar, yeni gelenlere karşı önyargı, ırksal veya etnik önyargı, iş bulmada zorluk, yeni kültürel değerler ve farklı bir topluma uyum sağlama gibi yer değiştirme stres faktörleri, birçok mülteciyi paranoid semptomlara karşı savunmasız hale getirebilmesi mümkündür. Sosyal ve ekonomik ana akımın dışında İngiltere konuşulmayan gettolaşmış bir alt kültüre olan bu süregelen bağlılık, izolasyonu, hayal kırıklığını ve bağımlılığı teşvik ederek yaygın paranoyak semptomlara neden olabilmektedir (Westerrneyer, 1989).

Göçmenler arasında somatizasyonun yüksek oluşu çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur (Westermeyer, Bouafuely, Neider, & Callies , 1989) .Bu durumun daha çok anksiyete ve depresyonla ilişkili olduğu ileri sürülmüştür. Sır ve arkadaşlarının (1998) yapmış olduğu zorunlu iç göç çalışmasında da somatizasyon, göçmen grubunda yüksek bulunmuştur. Westermeyer ve arkadaşları (1989)çalışmalarında somatizasyonun eğitimle ilişkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Somatik yakınmaların kimi zaman depresyonun ifadesi olabilirken, kimi zaman da insanların ilgiyi üzerlerine toplayabilmek için kullandıkları bir yansıtma metodu olduğu dile getirilmektedir (Sır , Bayram , & Özkan , 1998).

Syam ve arkadaşları savaştan 7 yıl sonra Lübnan'da bulunan Shatila kampında yaşayan mülteciler ile görüşmeler yapmışlardır. Araştırma bulguları; erkeklerin ve kadınların; işsizlik; günlük yiyecek bulma mücadelesi; devam eden ekonomik zorluklar ve fahiş yaşam maliyetleri çetin, sıkışık yaşam koşullarından muzdarip olduğunu göstermiştir . Kamp yaşamını kapana kısılmışlık ve boğulma hisleri ile tanımlamışlardır. Birçok katılımcı toplumsal cinsiyet rollerinde değişimler olduğunu, kadınların aynı anda hem erkek hem de kadın rollerini üstlenmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyet rollerindeki bu değişikliğin erkekleri ve kadınları artan baskı altına soktuğunu ve aile dinamiklerini zorlayabileceğini ve bunun da aile içi gerilimi ve şiddet olasılığını artırabileceği araştırmacılar tarafından öngörülmüştür . Uzun süreli yerinden olmanın bir sonucu olarak yeni roller ve sorumluluklar üstlenen kadın ve erkeklerin yanı sıra, çocuklar da kendilerini, haneye ekonomik olarak katkıda bulunmak gibi bir sorumluluk altında bulmuşlar ve okula devam edememektedirler. Araştırmada karşılaşılan bir diğer enteresan sonuç ise bu ekonomik baskılar ve güvensiz yaşam ortamı, hemen hemen tüm ailelerde gerilimi artırırken, bazı görüşmecilerin çevrelerinin aslında karı kocaları birbirine nasıl yaklaştırdığını bildirmesi olmuştur. Araştırmada artan bağ büyük ölçüde evli çiftlerin ilk kez birlikte yaşamasına ve daha geniş topluluk ağları olmadan inanılmaz derecede zor ve stresli bir durumla birbirlerini desteklemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ruh sağlığı ile ilgili olarak, erkek ve kadın katılımcılar, yoğun üzüntü, hayal kırıklığı, umutsuzluk, sosyal geri

çekilme, kendini ihmal etme ve benlik ve kendine değer duygusu kaybı duygularıyla kendini gösteren depresyon ve anksiyeteyi tanımlamışlardır. Suriyeli ve diğer mülteciler arasındaki bu tür psikolojik sıkıntı belirtileri, devam eden şiddet, yerinden edilme, cinsiyet ve aile rollerindeki değişiklikler ve sert yaşam koşullarının bir sonucu olarak bir çok araştırmada rapor edilmiştir. Shatila'daki Suriyeli mültecilerin çoğunun yeşil geniş kırsal alanlardan gelmesine rağmen kampta kilitli hissetmeye başlamaları, zihinsel sağlıklarını da derinden etkilemiştir. Bazı katılımcılar mevcut durumlarından kaçmak için hayatlarını sona erdirmeye arzusunu dile getirmişlerdir (Syam , Venables , Sousse, Severy , Saavedra , & Kazour, 2019). Kamplarda zor koşullar altında yaşamamanın mültecilerde güçsüzlük hissi yaratmaktadır, sosyal açıdan pasif olmak ve kültürel engeller gibi stres faktörleri ile birlikte düşünüldüğünde bu psikolojik stres ve fiziksel hastalıklara yatkınlığı arttırmaktadır (Yaman , Kut , Yaman , & Urgan, 2002). Lübnan'da Shatila kampında yapılan çalışmanın sonucuna benzer olarak, Hatay'da kampta yaşayan mülteciler de kızgınlık, engellenme, korku üzüntü gibi duygular tarif etmişlerdir. Hareket etme, iletişim ve kamp ziyaretleri konusundaki kısıtlamalardan dolayı kendilerini büyük bir hapishanede tutuluyor duygusu yaşadıklarını aktarmışlardır. (Demirbaş & Bekaroğlu)

Acartürk ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmaya göre; Türkiye'de yaşayan Suriyeli mülteciler arasında TSSB ve depresyon oldukça yaygındır (Acartürk, Çetinkaya, Senay, Gulen , Aker, & Devon, 2017). Alpak ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir başka çalışmada Türkiye'de yaşayan Suriyeli popülasyon içerisinde aile geçmişinde ruh sağlığı sorunları olan ve iki ya da daha fazla travmatik olaya maruz kalan kişilerde TSSB'nin önemli bir ruh sağlığı sorunu olduğu dile getirilmiştir (Alpak, et al., 2014). İlk travmatik olayı takiben şaşırtıcı olmayan bir biçimde birçok kişide TSSB benzeri semptomlarda bir artış gözlenecektir. Alpak ve arkadaşları tarafından (2014) Gaziantep'te bulunan bir çadır kentte yapılan kesitsel bir araştırma görüşülen katılımcıların %33,5'inin TSSB semptomları gösterdiğini ve kadınların erkeklere oranla TSSB'ye yakalanma oranlarının 4 kat daha fazla olduğunu belirtmiştir. Köse 2018 yılında

Afyonkarahisar’da yaşayan mülteciler ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında mültecilerin barınma, eğitim, sağlık ve istihdam konularında problem yaşadıklarını belirtmiştir. Bunun yanı sıra aile üyelerini bir kısmı Suriye’de kalmış ve aileler bölünmüştür. Bu diğer çalışmaların da ortaya koyduğu gibi psikolojik iyi oluş halini olumsuz yönde etkilemektedir. Genel olarak mesleklerinin dışındaki işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Türkiye’de kalınan sürenin uzamasıyla sorunların da değiştiği ve dönüştüğü görülmektedir. Devam eden savaş ve geleceğin belirsizliği yaşanan kaygıyı arttırmaktadır (Köse , 2018). Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteciler ile ilgili yapılan bir başka çalışma Ceylan ve arkadaşlarının (2017) Batman’da yapmış olduğu araştırmadır. Bu araştırmada katılımcıların, göç sonrası süreçte düşük benlik saygısına ve yüksek depresyon düzeyine sahip oldukları, benlik saygısı ve depresyon düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Araştırmanın önemli bulgularından biri de mültecilerin insanlara güven duyma, depresyon ve çok boyutlu algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi olma durumunu yordadığının ortaya konmasıdır (Ceylan , Algan, Yalçın , Yalçın , & Köse , 2017).

Göç ve akıl hastalığı ile ilgili sorulara çok geniş bir perspektiften bakmak gerekmektedir. Dil becerileri, eğitim, yoksulluk, yanlış teşhis ve özellikle ırkçılığın etkileri gibi değişkenlerin bir arada incelenmesi gerekmektedir. Birçok çalışma mülteciler arasında ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanma oranlarının düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Travma yaşamış mülteciler söz konusu olduğunda büyük bir oranda TSSB ve depresyon yaşanacağı ön görülmektedir. Ancak travmaya maruz kalan herkeste aynı belirtilerin ortaya çıkmamasında önleyici faktörlerin ve koruyucu faktörlerin neler oldukları literatürde tartışmaya devam edilmektedir. Yapılan çalışmalarda göç sonrası faktörlerin semptom oluşumuna katkıda bulunduğu görülmektedir. Hükümetlerin mültecilere karşı tutumları, geliştirilen siyasi söylemler mülteciler ve sığınmacılar arasındaki korku ve endişeyi arttırmaktadır (Kınzic , 2006). Hollifield (2002) yapmış olduğu çalışmada mülteci ruh sağlığı ile ilgili yayınlanmış olan 183 makale incelenmiştir. Buradan çıkan sonuç topluluk temelli, mülteciler için uygun araştırma gereçlerinin

zorunluluğudur. Bunun yanı sıra mülteciler birden çok bağlamda birden fazla olay deneyimledikleri için “çoklu travma” kavramının geliştirilebilir ve araştırmalarda kullanılabilir olduğunu savunmuştur.

1.1.3.1 Göç Yaşantısı Sonrası Psikososyal Destek Sistemleri

2019 yılı UNHCR verilerine göre 79 milyonun üzerinde insan zorla yerinden edilmiştir. Bu popülasyonlara uygun psikososyal destek sağlamak için, her grubun yaşadıkları belirli bağlamda, deneyimledikleri daha uzun vadeli uyarlanabilir stres faktörlerini belirlemek oldukça önemlidir (UNHCR, 2019). Araştırmaların çoğu dikkati kısa vadeli travmatik olayların ve acil yaşam zorluklarının mülteciler arasındaki ruh sağlığı üzerindeki etkisine odaklanmıştır (Porter & Haslam, 2005)

Psikososyal kelime anlamı olarak; birbirini sürekli etkileyen psikolojik ve sosyal etkilerin hareketli ilişkisidir. Kitlesel göç, mültecilik gibi afet durumlarında ise psikososyal destek yaşanan afet sonrasında ortaya çıkması muhtemel psikolojik uyumsuzlukların ya da bozuklukların önlenmesi, aile ve toplum düzeyinde ilişkilerin yeniden kurulması ve geliştirilmesi, yaşanan durumdan etkilenen kişilerin normal yaşamlarına geri dönmesi sürecinde kendi kapasitelerini fark etmeleri ve güçlenmelerinin sağlanmasıdır (Türk Kızılayı , 2008).

Silove istikrarlı toplumların, kitlesel çatışmalar nedeniyle temelde bozulan beş temel psikososyal ayağa dayandığını varsaymış ve ADAPT modelini geliştirmiştir. Bu model temelde beş ana konuya odaklanır. Bunlar; emniyet/güvenlik, tahviller/ağlar, adalet, roller ve kimlikler, varoluşsal anlam olarak sıralanmıştır. Bu modele göre maddelerin her birinin onarılması toplumsal ruh sağlığının ve psikososyal iyileşmenin yeniden sağlanması için gerekli kabul edilmektedir (Silove D. , 2013).

Bu model birkaç temel ilkeye dayanmaktadır.

- 1- Kitlesel çatışmalarla ilgili travma ve stres birden fazladır, sıklıkla eş zamanlı veya ardışık olarak meydana gelir. Hayatta kalanlar ve toplumun geneli için taşıdığı anlamlar karmaşıktır. Bu nedenle, travmanın bağlamsal anlamını değerlendirmek, bu olayların ruh sağlığı ve uyum üzerindeki genel etkisini anlamak çok önemlidir.
- 2- Travmadan psikopatolojiye giden yolda araya giren adımların her birinde, zorlukların üstesinden gelmek için harekete geçirilebilecek kaynakların mevcudiyetine bağlı olarak olumlu adaptasyon potansiyeli vardır. Bu sebeple travmanın her zaman posttravmatik stres bozukluğuna sebep olacağı gibi basit deterministik bir varsayım ile yaklaşmaktan kaçınmak önemlidir.
- 3- Normatif ve uyumsuz psikolojik tepki arasındaki sınır belirsiz ve akışkandır, zaman- bağlam ve kültür açısından farklılık gösterir. Travma ve stresle ilgili mental bir bozukluğun belirlenmesi, durumun sabit ve değişmez olduğu anlamına gelmez.
- 4- Çatışma sonrası ortam hızlı ve bazen öngörülemeyen değişimlerden biridir. Bu nedenle birey, grup ve gelişen eko / sosyal bağlam arasındaki dinamik etkileşimi anlamak için tekrarlanan bir yeniden değerlendirme sürecini gerektirir.
- 5- Bireyler ve toplumlar genellikle hayatta kalmak, uyum sağlamak için doğal bir dürtüye sahiptir. İyileşme sürecindeki ilerleme yavaşladığında ya da durduğunda bunun nedeni bireye, gruba ya da kültüre özgü olmaktan çok genellikle yapısaldır.
- 6- En olumsuz koşullarda bile travma sonrası büyüme ve oluşum değişim imkanı vardır
- 7- Çatışma sonrası popülasyonlarda, her zaman tüm toplumlarda gözlemlenen türde önceden var olan veya yeni başlayan ruhsal bozuklukların (psikoz veya şiddetli duygudurum bozuklukları gibi) bir alt popülasyonu olacaktır (Silove Ekblad & Mollica, 2008). Psikoz gibi en ciddi rahatsızlıkları olan kişiler, büyük bir ihmal veya suistimal riski altındadır.

Modelin dayandığı beş ana konu aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır;

- *Güvenlik*; Travmatik stres tepkisine evrimsel bir bakış açısı ile baktığımızda olumsuz ekolojik ve sosyal koşullar altında, tehdide verilen normatif evrensel bir tepkinin nasıl işlevsiz hale gelebileceğini görmek mümkündür. (Silove , Steel , McGorry, & Mohan , 1998). Çevrede var olan tehdit ipuçlarına karşı duyarlılık, hayatta kalanların tekrarlayan veya devam eden tehlikelerden kaçınma kapasitelerini arttırmaktadır. Hipervijilans, abartılı irkilme ve yüksek fizyolojik tepkisellik gibi uyarılma fenomenleri, kişiyi savaş ve kaç tepkileri vermeye hazırlar. Önceden var olan travmatik faktörler, travmatik stres tepkisinin kronik ve patolojik hale gelme riskini arttırabilir (Brewin, Andrews , & Valentine, 2000). Devam eden tehdit koşulları, gelecekle ilgili belirsizlik, yaşamları üzerinde kontrol eksikliği, iyileşmeyi sağlamak için sosyal destek ve kaynakların olmaması hayatta kalanlar için travma sonrası ortam bakımından oldukça önemlidir (Silove D. , 2002). Bu kavramsal çerçeve içerisinde, travmatik anıların izinsiz girişi kişiyi aynı ya da benzer tehditlerle gelecekteki karşılaşmalara hazırlamak için tasarlanmış bir hayatta kalma mekanizması olarak kabul edilir (Silove , Steel , McGorry, & Mohan , 1998).

Çatışma ortamlarında halklar, tekrarlayan veya uzun süreli tehditlere maruz kalırlar, durumlar üzerinde kontrollerinin olmadığı bir güvensizlik ortamı içerisinde yaşarlar. Bu durum travma sonrası stres reaksiyonlarının oranlarını arttırmaktadır. Bu nedenle çatışmalardan etkilenen bir popülasyonda TSSB semptomlarının yaygınlığı, topluluğun yaşadığı tehdit ve güvensizlik boyutunun barometresi olarak kabul edilebilir. (Silove D. , 2013). Çatışma ve yerinden edilmeye maruz kalan kişilerin ruh sağlığını iyileştirmeyi sağlamak için öncelikli olan güvenlik, istikrar ve öngörülebilirlik gibi çevresel koşulların sağlanmasıdır.

Tecavüze uğramış ve/veya aile içi şiddet riski altında olan kadınlar, refakatsiz çocuklar, geri dönen çocuk askerler, dini azınlık mensupları gibi

savunmasız grupların korunması, kronik TSSB semptomları riskini azaltmak için önemlidir. Klinik düzeyde acil ruh sağlığı hizmetleri, karmaşık travmatik stres tepkileri olanlara (intihar eğilimli, şiddetli depresyonda olanlar, saldırganlık, aşırı alkol-madde kullanımı vb) uyumsuz davranışlar sergileyenlere öncelik verilmelidir (Silove D. , 2004).

- *Bağlanma*; Yas normatif bir tepkiden, depresyon gibi eşlik eden bozukluklarla ilişkili kronik, işlevsiz bir tepkiye kadar uzanan bir skaladadır. Kişilerarası bağların ve geniş sosyal desteklerin bütünlüğünün yeniden sağlanması, çatışmaya maruz kalmanın ardından çok çeşitli duygusal bozuklukların iyileşmesi için hayati önem taşımaktadır. Kişilerarası bağların onarımının, önceden var olan destek sistemlerinin yeniden aktive edilmesi, ailelerin birleştirilmesi bu aşamada oldukça önemlidir. Kültürel olarak onaylanmış yas ve hatırlama ritüelleri de normal yas sürecine yardımcı olabilir. (Silove D. , 2013)
- *-Adalet*; Rees geçmişte biriken adaletsizliklerle ilgili devam eden meşguliyetin, zulüm ve insan hakları ihlallerine maruz kalmanın ardından psikolojik belirtilerin sürdürülmesinde merkezi bir rol oynadığını söylemiştir(Rees, et al., 2013). Öfke, adaletsizliğe verilen normatif duygusal tepkidir, çoğu durumda haklı ve uyarlanabilir bir tepkidir ve bu nedenle sapkın olarak etiketlenmemelidir (Rees, et al., 2013). Hayatta kalanların bir kısmında, küçük olayların dahi tetiklediği bir öfke paterninin gelişmesi mümkündür (Hinton, Rasmussen, Nou, Pollack, & Good, 2009). Bunun sosyal sonuçları aile ve genel olarak toplumda şiddeti tetikleyebilir ve olumsuz sonuçlara neden olabilir (Rees, et al., 2013). Ruh sağlığı ve psikososyal programlar, insan hakları konularının tüm ilgili faaliyetlerin merkezinde olmasını sağlayarak bir adalet ahlakının gelişmesinde aktif rol oynayabilirler (Silove D. , 2013).

-Roller ve Kimlikler; Kitlesele Şiddet ve yerinden edilme, her zaman aile ve toplum içindeki roller, barınma ve uyum ile ilgili bozulmalara sebep olur. Aile ve toplum içindeki bu rollere y6nelik tehdit, 6zellikle k6lt6r, etnisite ve milliyetle ilgili olarak daha geniş kimlik meseleleri ile de ilgilidir. Kitlesele atıŐmalardan sağ kurtulanlar için bu istikrarsız koşullar uzun s6re devam edebilir. Kişilerin tutarlı ve kalıcı kimlik duygularını yeniden oluŐturmalarına veya yeniden anlamlı ve tutarlı roller bulma kapasitelerinde zorlayıcı etkilere sebep olabilir. Bu zorluklar, m6lteciler uzun s6re vatansız olarak yaŐadıklarında, m6lteci kamplarında ya da g6zaltı merkezlerinde tutulduklarında açıkça g6r6lmektedir (Silove D. , 2002)

Uzun s6re işsizlik, 6zellikle sosyal desteğin olmadığı ortamlarda tek başına ruh sağlığında bozulma ile ilişkilidir. (Paul & Moser, 2009) M6lteciler için marjinalleştirme, 6nyargı ve ayrımcılık, belirsiz ortam y6nelim bozukluğuna ve aidiyet eksikliğine de sebep olabilir (Noh, Beiser, Kaspar, Hou , & Rummens, 1999). Kimlik karmaşası; kişinin anlam duygusunu kaybettiği kişisel bağlantısızlık, aile zorlukları, sapkın davranışlar ve genel bir yabancılaşma duygusu dahil olmak 6zere olumsuz sonuçları olan bir dizi psikolojik (izolasyon, depresyon, geri çekilme vb.) rahatsızlığa sebep olabilir (Zhao, 2010). Daha elverişli koşullarda, uygun fırsatlar sunulan m6lteciler, eğitime, mesleki ilerlemeye ve diğer araçlara erişim yoluyla yeni roller ve kimlikler edinebilirler. Sıklıkla bilindiği 6zere, m6lteci geçmişine sahip olan kişiler yeniden yerleşim toplumlarında 6ne çıkan konumlara gelmişler ve onların devam eden nesillerin kendi k6lt6rleri ile yeni k6lt6rleri harmanlayarak melez kimlikler yaratmıştır (Kirmayer, 2006). atıŐmalardan kurtulanların ve m6ltecilerin katılımlarının 6n6ndeki engelleri aktif olarak kaldırarak eğitim, çalışma ve diğer fırsatları takip etme haklarını korumak ve geliştirmek çok 6nemlidir (Silove D. , 2013).

-Varoluşsal Anlam; T6m bireyler, yaşamlarını anlamlandırmak için tutarlı bir anlatıya (ister açık ister 6rt6k) ihtiyaç duyar. Çatışma ve yerinden edilme, hayatta kalanları yeniden değerlendirmeye ve bazen de d6nya

görüşlerini ve inanç sistemlerini temelde revize etmeye zorlayarak, yaşamın sürekliliği duygusunda büyük bir bozulmaya sebep olur. Tek ve baskın bir inanç sistemine dayanan geleneksel geçmişlere sahip topluluklar, kendilerini çoğu kez, çok sayıda inanç, yaşam tarzı ve dünya görüşünün bir arada var olduğu çoğulcu toplumlarda yeniden yerleşmiş bulurlar. Yeni toplumda karşılaşılanlar ile geçmişteki gelenek ve göreneklere uzlaştırmada kaçınılmaz zorluklar vardır ve bu kuşaklar arası gerilimlere yol açabilecek bir sorun olabilir. Anavatanlarını özgürleştirme mücadelesi veren ideolojik olarak kararlı mülteciler, uzak bir yeniden yerleşim ülkesine taşındıktan sonra yoğun izolasyon ve güçsüzlük duyguları yaşayabilirler (Silove D. , 2013).

Çatışmaya ve zulme maruz kalan kişilerin karşılaştığı varoluşsal zorlukları anlamak, psikososyal iyileşme, akıl sağlığı ve yeniden yerleşim için kapsamlı bir yaklaşım oluşturmak için hayati öneme sahiptir (Kinzie D. J., 1989) . Mültecilerin yerleştiği ülkelerde, çok kültürlülüğün ilkelerini savunan, toplumun tüm kesimlerini çoğulcu bir toplumda çok sayıda dünya görüşünü barındırmaya teşvik eden politika ve uygulamaları benimsemek çok önemlidir. (Silove D. , 2013) Bir çok mülteci olumlu bir varoluşsal uyum ve adaptasyon sağlar, ancak bazıları klinik tabloya hakim olabilecek, depresyon, uyuşturucu ve alkol kötüye kullanımı, somatoform şikayetler ve intiharın klinik sunumlarına katkıda bulunabilecek derin bir yabancılaşma hissi yaşar.

ADAPT modeli, politika yapıcıları ve planlayıcıları, uyum sürecini (bireysel ve toplu) şekillendiren geçmişteki çatışma ve devam eden sosyal zorluklar arasındaki etkileşimi anlamasını sağlar. Çatışmadan stresle ilişkili zihinsel bozukluğa giden yoldaki sıralı adımlar, yalnızca bunun gibi daha geniş ekolojik ve sosyal tarihsel matris içinde kapsamlı bir şekilde anlaşılabilir. İdeal senaryoda, yeniden yapılanma sürecindeki tüm aktörler, ADAPT sütunlarını onarmak için eşgüdümlü, çok sektörlü bir yaklaşımın, psikososyal stabilizasyonu teşvik etmek ve hayatta kalanların kronikleşen bozukluklar ve ruhsal sorunlar yaşama riskini

ortadan kaldırmak için gerekli olduğunu kabul eden daha geniş bir psikososyal perspektifi benimsemelilerdir (Silove D. , 2013)

Sosyal destek; refahı sürdürmek için yiyecek, barınma, gelir, sağlık hizmetleri ve sosyal fırsatlara erişim kadar hayati önem taşıyan, sağlığın temel belirleyicisidir (Wilkinson & Marmot, 2003). Ayrıca sosyal destek sağlık hizmetlerinin kullanımını etkilemektedir (Stewart , 2000) ve göçmenler ve mülteciler için doğrudan sosyal ilişkiler açısından ve dolaylı olarak eğitim ve diğer ihtiyaçlara erişimi kolaylaştırmak için bir sıçrama tahtası görevi de görmektedir. Temel bir sağlık belirleyicisi olmasına rağmen özellikle kültürel temelli farklılıkların olduğu göçmen/mülteci gruplarda hizmete ihtiyaç duyan kişiler ile bunları sağlamak ve planlamakla görevli kişiler tarafından oldukça farklı tanımlanabilir ve algılanabilir. (Simich, Beiser , Stewart , & Mwakarimba , 2005). Kanada’da hizmet sağlayıcıların sosyal destek ile ilgili algısını araştıran Simich ve arkadaşları (2005) bu kişilerin ve politika yapıcılarının hizmet sunarken çeşitli zorluklarla karşılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Karşılaştıkları zorlukların göçmen ve mültecilerin marjinalleştirilmesiyle ilgili daha büyük problemlerle, neoliberal politika ve finansman kesintilerini destekleyen siyasi söylem ve mültecilerin Kanada’daki yaşamın gerçekliği arasındaki tutarsızlık ile bağlantılı olduğunu belirtmişlerdir. Göçmenlerin katkısına odaklanmak için toplumsal söylemi değiştirmek, böylece destekleyici hizmetlere daha fazla kaynak yatırmak için bir ortam yaratmak, bilgi ve hizmetlerin yönetimini ve koordinasyonunu geliştirmek ve daha bütüncül bir yaklaşım benimsemek, yerleşim ve entegrasyon sürecine uzun vadeli bir bakış açısının gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Ayrıca çalışmanın katılımcıları arasında çoğu sorunun göçmen ve mültecilere atfedilebilir olmasından ziyade sistemik olduğu konusunda fikir birliği bulunmaktadır. Kısa süreli sosyal destek politikaları, hizmet kuruluşlarının operasyonel ihtiyaçları, göçmen topluluklarındaki sosyal destek ihtiyaçlarının sürekliliği ve göçmen yerleşimlerinin karmaşık, uzun süreli doğası ile çelişmektedir. Göçmen/mülteci uyum süreci, destekleyici politikaları ve programları iyileştirmek için daha uzun vadeli olmalı ve

bütünsel bir bakış açısı benimsenmelidir (Simich, Beiser , Stewart , & Mwakarimba , 2005).

Yerleşim sırasında; stres, eksik istihdam, aşağı doğru hareketlilik, ayrımcılık, yetersiz barınma, hizmetlere erişim eksikliği ve yetersiz sosyal destek göçmen ve mülteciler için var olan dezavantajlardır. Yeni gelenlerin çoğu, kesintiye uğramış olan sosyal ağlarını yeniden inşa etmelidir. Bir çoğu özellikle başlangıçta sosyal izolasyon ile karşı karşıyadır ve anavatanında alışık olduğu sosyal destekten yoksundur. Yeni gelenler için desteğe ihtiyaç duyulduğunda nereden ve nasıl alınacağını öğrenilmesi(sistemde gezinme) önemli zorluklardan biridir. (Simich, Beiser , Stewart , & Mwakarimba , 2005). Buna benzer olarak Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteciler ile yapılan bir araştırmada, mülteci yetişkinlerin ruh sağlığı hizmetlerine erişim deneyimleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda mültecilerin ruh sağlığı hizmetlerine erişimde zorluk yaşadıklarını, randevu alma ve ilaç alma konusunda zorluk yaşadıklarını tespit etmiştir. Türkçe konuşamama nedeniyle hem psikiyatri yatarak tedavi biriminde kalmakta hem de randevu hattını kullanmakta zorluklar yaşamaktadırlar. Endişeleri olmasına rağmen Türkiye'deki ruh sağlığı sistemine güvendiklerini belirtmişlerdir. Prognozları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, kişisel haklarını öğrenmede ve bunlara erişimde çeşitli problemlerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir (Dogan , Dikeç , & Uygun, 2019)

Literatür ayrımcılığın sağlık üzerindeki etkilerinin azaltılmasında sosyal desteğin önemli bir rolüne işaret eder, ancak tüm çalışmalar da tutarlı olarak bulunan sonuçlar aynı değildir (Pascoe & Richman, 2009). İsveçte 5 yıldan az bir süredir yaşayan ve 8-14 yaş arası çocukları olan dokuz anne ile yarı yapılandırılmış görüşme teknikleri ile yapılan bir araştırmada; anneler çocuklarının sığınma merkezlerindeki yaşam koşulları ve sosyal izolasyon sebebiyle çocuklarında saldırganlık ve sık çatışmalar, oyun oynama ya da yemek yemeyi reddetme gibi davranış problemleri gözlemlediklerini söylemişlerdir. Çocuklar okula başladıklarında ve sosyal ilişki olanakları geliştiğinde bu sorunlarda azalma gözlemlemişlerdir. Ayrıca annelerin kendi ruh sağlıkları ve dil becerilerinin yeterli olmaması da çocukları olumsuz etkilemektedir. Ebeveynlerden, öğretmenlerden ve

arkadaşlardan gelen sosyal desteğin çocukların refahını arttırdığı belirtilmiştir. Araştırma sonucunda çocukların ruh sağlığının geliştirilmesinde ev sahibi ülkenin rolü vurgulanmıştır. Akran ilişkilerini iyileştirmeyi ve ayrımcılığı azaltmayı amaçlayan müdahalelere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiş ev, okul olumlu değişim için potansiyel bir arena olarak gösterilmiştir. Ayrıca ebeveyn destek gruplarının da çocukların desteğe olan ihtiyacını anlamada yardımcı olacağı belirtilmiştir (Aronsson, Warner, Sarkadi, & Osman, 2019).

1.1.3.2 Kalıp yargı, Önyargı, Ayrımcılık

1.1.3.2.1 Kalıp yargı

Bir gruba ya da bu grubun üyelerine karşı olarak, önyargılardan beslenen olumsuz tutum ve davranışların tamamı ayrımcılık olarak tanımlanmaktadır. (Göregenli, 2013) Ayrımcılığı kişilerarası ayrımcılık, örgütsel ayrımcılık, kurumsal ayrımcılık ve kültürel ayrımcılık olarak gözlemleyebiliriz (Whitley Jr. & Kite , 2010) Kalıp yargılar en basit olarak dış dünyaya dair kafamızdaki resimler ve imgeler olarak tanımlanmıştır (Whitley Jr. & Kite , 2010) (Göregenli, 2013). Dış dünyayı anlamak ve üzerine düşünebilmek için insanlar çeşitli öngörülerde bulunabilmek için dışarıdaki uyaranları sınıflandırır. Sosyal dünyanın anlamlandırılmasını sağlayan sosyal sınıflandırma, kalıp yargı ve önyargı oluşumunda temel bir bilişsel süreç olarak ortaya çıkar. İnsanlar, diğer insanlarla ilgili bilgileri sınıflandırmak için ırk, cinsiyet, dini inanç, etnik köken gibi fiziksel ve sosyal ayırt edicileri kullanırlar (Göregenli, 2013). Kalıp yargılar her birey için kafadaki resimler olarak tanımlansalar da, kültürün ayrılmaz bir parçası olan paylaşılan inançlardan da gelir. Her birey tarafından rafine edilebilir, ancak bu inançların içeriği hakkında bir grup mütabakatı vardır. İnsanlar elbette çevrelerindeki dünyayı gözlemleyerek farklı gruplar hakkında bilgi edinirler ancak

bunun yanı sıra medyadan, akranlarından, ebeveynlerinden ve edebiyat gibi kaynaklardan stereotipleri öğrenirler (Whitley Jr. & Kite , 2010).

Kalıp yargılar bir dereceye kadar sosyal dünya hakkında yapılan gözlemlere dayandığından tamamen yanlış değildirler ancak çoğu durumda bu doğruluk abartılır ve tüm grup üyelerine geniş bir fırça ile uygulanır(Whitley Jr. & Kite , 2010). Tam da bu sebepten dolayı yeni karşılaşılan grubu/olguyu olduğu gibi ya da gerçek özellikleriyle değil, düşünce eğilimlerimize göre algılarız (Göregenli, 2013). Bir kalıp yargı grubun çoğu üyesi için doğru ancak bazıları için yanlış olabilir. Bunun yanı sıra, kadınları eğitmenin beyinlerine çok fazla kan aktaracağı ve bunda kadınların üreme kapasitelerini azaltacağına dair yıllarca sahip olunan inanç gibi tamamen yanlış olan birçok kalıp yargı örnekleri de mevcuttur. (Bem , 2004)

Kalıp yargıların bir diğer önemli noktası ise hem tanımlayıcı hem de kuralcı olabilmeleridir (Prentice & Carranza, 2002).Grup üyelerinin sahip olduğuna inanılan özellikleri tanımlayabildikleri gibi aynı zamanda bize insanların grup üyelerinin neyi sevmesi veya yapması gerektiğine dair inançları da söylerler. Kalıp yargılar ne kadar kuralcı olursa, grup üyelerini de o kadar sınırlarlar. Buna örnek olarak; ilkokul öğretmenlerinin çoğunun kadın olduğu doğrudur(açıklayıcı kalıp yargı), ancak bunun zorunlu olması için bir neden var mıdır? Araştırmalar genellikle olumsuz kalıp yargılara odaklansa da olumlu olan kalıp yargılarda mevcuttur. Asyalı Amerikalıların genellikle yüksek motivasyonlu ve başarılı oldukları inancı gibi. Ancak bir grup için olumlu gibi görünen bazı kalıp yargılar başka bir grup için olumsuz duruma da yol açabilir. Kadınların çocuklarla çalışırken daha başarılı olduğu inancı kadınlar için avantaj olabilirken erkekler için dezavantaj olabilir. (Whitley Jr. & Kite , 2010)

Birçok çocuk kalıp yargıları birincil bakıcılarından öğrenmektedirler. Ebeveynler çoğu zaman stereotipleri hem doğrudan hem de dolaylı olarak öğretirler. Ancak ırksal kalıp yargıların genellikle dolaylı olarak aktardıkları görülmektedir (Katz, 2003). Ebeveynler çocuklara ‘oyuncak bebekler erkekler

içindir' diyebilir, bu kalıp yargılarla ilgili direkt bir ifadedir ve erkek çocukları oyuncak bebek almanın cinsiyetine uygun olmadığı sonucuna bu ifadeden ulaşabilir. Şöyle baktığımızda ise beyaz bir çocuğun ebeveynleri, çocuklarının oyuncak mağazasında siyah bir bebek seçmesine izin vermeyebilir, bu da dolaylı olarak bu bebeğin renginden dolayı yasaklı olduğunu düşündürür ancak doğrudan siyahların aşağı olduğuna inandıklarını söyleme olasılıkları düşüktür (Whitley Jr. & Kite , 2010).

Filmler, çizgi filmler, haberler ve reklamlarda dahil olmak üzere tüm medya kalıp yargılarla doludur. 900'den fazla Hollywood filminin incelendiği bir araştırmada, Arapların sürekli olarak acımasız, medeniyetsiz ve dini fanatikler olarak tasvir edildikleri ortaya konmuştur, bu filmlerde aynı zamanda tüm Arapların Müslüman ve tüm Müslümanların da Arap olduğu gibi yanlış bir inancın olduğu görülmüştür (Shaheen, 2003).

1.1.3.2.2 Önyargılar

Günlük hayatta önyargı sıradan iyi ya da kötü bir yargı içermeyen kanıta ya da herhangi bir bilgi ve deneyime dayanmayan her türlü 'ön fikir ' anlamında kullanılmaktadır (Göregenli, 2012). Ancak ayrımcılık literatüründe olumlu bir önyargıdan söz etmek mümkün değildir. Önyargılar karşılaştığımız grup ya da kişilerle aramıza mesafe koyan ve bu sebepten ayrımcılıkla yakından ilişkilidir.

Göregenli önyargı ve ayrımcılığı doğuran esas meselenin toplumsal hiyerarşik yapılanma oluşunu söylemiştir. Eşit ve adil bir toplumsal örgütlenmede de önyargıların ortaya çıkması muhtemeldir çünkü önyargı dünyaya dair bütünlüklü bir düşünme biçimini yansıtmaktadır ancak ayrımcılık ve buna bağlı olarak gerçekleşen şiddet davranışları bu yapılanma içinde azalacak ya da hiç gerçekleşmeyecektir (Göregenli, 2012).

Gordon Allport, *The Nature of Prejudice* adlı kitabında yeterli bir önyargı tanımının iki temel unsuru içermesi gerektiğini belirtmiştir. Bunlar; bir iyilik veya hoşnutsuzluk tavrı ve aşırı genelleştirilmiş hatalı bir inanç şeklindedir (Allport, 1954). Ona göre; bir insan yeni bilgiler sonrasında düşüncelerini değiştiriyorsa bu önyargı değildir, eğer tersi yönde yeni bilgiler edinmesine rağmen değiştirilmiyorsa bu önyargı halini alır. Tam da bu sebepten önyargılar ile yanlış yargılar arasındaki fark iyi kavranmalıdır. Hatalı yargılar herhangi bir duygusal direnç olmaksızın değişebilecekken önyargılar için bir duygusal direnç söz konusudur.

Önyargıyı açıklayan birçok farklı teori bulunmaktadır. Aşağıda kısaca bunlardan bahsedilecektir.

Gerçekçi Çatışma Teorisi: Gerçekçi çatışma teorisi insanların dış gruplardan hoşlanmadıklarını çünkü onların iç gruplarının kaynaklar için dış grupla rekabet ettiğini ve bunun çatışmaya sebep olduğunu savunmaktadır (Whitley Jr. & Kite , 2010). Bu rekabet sonucunda ulaşılmak istenen ödülleri diğer insanlardan almak gerektiğinde bile insanlar kolayca motive olabilirler çünkü kendi faydalarını en üst düzeye çıkarma motivasyonu ile hareket ederler (Taylor & Moghaddam , 1994). İnsanlar böylece gruplara katılırlar çünkü bu ödül almayı kolaylaştırır, ancak farklı gruplar sıklıkla aynı kaynakların peşinde oldukları ve kaynaklar doğası gereği sınırlı olduğu için birbirleriyle yarışır. Tam da bu rekabet durumu beraberinde çatışmayı getirir. Bu çatışmanın bir sonucu olarak, rakip grubun üyelerini sevmeme veya onlara karşı çeşitli önyargılar oluşur.

Muzaffer Sherif'in 'Soyguncu Mağarası' adlı çalışması bu teorinin en bilinen çalışmalarından biridir. Şerif, 1949 yılından 1954 yılına kadar grup çatışmaları ile ilgili bir dizi çalışma yürütmüştür. Soyguncu Mağarası adlı çalışmasında yalnızca bir yaz kampına katıldığını düşünen 11-12 yaşındaki çocuk, kamp personeli olan araştırmacılar tarafından gözlemlenmişlerdir. Çocuklar kampa gelmeden önce birbirlerini tanımıyorlardı, benzer sosyoekonomik sınıflardan geliyorlardı ve zihinsel ya da duygusal olarak herhangi bir soruna dair belirti göstermiyorlardı. Çocuklar benzer fiziksel güçlere sahip iki gruba bölündüler. Grup üyelerine

birbirlerini tanımaları için beraber zaman geçirebilecekleri bir dizi aktivite yaptırıldı. Bu sırada gruplar kendilerine ‘kartallar ve çingiraklılar’ isimlerini taktılar. Bu sırada iki grup herhangi bir etkileşime henüz girmemişti. Araştırmacılar daha sonra iki grubu bir araya getirmiş ve kazanan grubun üyelerine ödülleri verildiği bir dizi oyun oynatmışlardır, böylelikle gruplar arasında bir rekabet unsuru oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda dış gruba yönelik aşağılama ve saldırganlık her seferinde gözlemlenmiştir. Gruplardan yalnızca birinin ulaşabileceği bir hedefin olması düşmanca ve saldırgan eylemlerin gerçekleşmesi için yeterli koşullar olarak ortaya çıkmıştır. Muzaffer Sherif’in çalışması zamansal olarak çok eski ve katılımcı grubu olarak kısıtlı bir örnekleme sahip olmasına rağmen daha sonra farklı coğrafyalarda yapılan çalışmalarla da desteklenmiştir (Sherif , 1966).

Gerçekçi çatışma teorisinde belirli bir kaynak için iç grup ve dış grup arasında rekabet vardır ve bu da gruplar arasında çatışmaya sebep olur. Bunun nispeten birbirine eşit gruplar arasında olduğunu varsayabiliriz. John Duckitt bu çatışma sonrasında bir grup kazandığında, dış grubun iç gruba karşı egemenliğinin oluştuğunu ve sonuç olarak genellikle kazanan grubun kaybeden gruba hakim olması ve onu sömürmesi gibi bir sonuçla karşılaşıldığını belirtmiştir. İngiltere’nin 1858 ile 1947 yılları arasında Hindistan’ı sömürmesi ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki beyaz çoğun azınlık gruplarla ilişkisini tahakküm eden tarihsel süreçte, tahakküm ve sömürde bunu görebiliriz (Whitley Jr. & Kite , 2010). Gerçekçi çatışma teorisi, önyargı ve ayrımcılığın, her iki grubun da istediği kaynaklar için gruplar arasındaki gerçek rekabetin bir sonucu olarak ortaya çıktığını savunur. Bu kaynaklar, para, mal veya arazi gibi maddi veya statü veya güç gibi sosyal olabilir. O halde gerçekçi çatışma teorisinin çıkarımlarından biri, gruplar rekabet halinde değilse, önyargı veya ayrımcılık olmaması gerektiğidir.

Sosyal kimlik teorisi; Bir kişinin benlik kavramının kişi için önemli olan gruplara üyelikten kaynaklanan sosyal kimlik kavramına dayanmaktadır. Bu gruplar kişinin ailesini, ulusunu, dinini, okulu olabilir. Örneğin biri üniversitenizi övüyorsa kendinizi iyi hissedersiniz, ya da üniversiteniz ile ilgili kötü şeyler söylediklerinde kendinizi kötü hissedersiniz. Bunu kişisel olarak algılamamızın sebebi

kimliğimizin bir parçası olmasıdır. İnsanların birden çok kimlikleri vardır. Alabama Üniveristesi öğrencisi bir New York’lu olmak gibi. Sosyal kimlik teorisi ayrıca insanların pozitif olan ancak gruplarını diğer gruplardan ayıran sosyal kimlikleri geliştirmeye ve sürdürmeye motive olduklarını savunur. Yani insanlar diğer gruplardan farklı ve aynı zamanda daha iyi olmasını isterler (Whitley Jr. & Kite , 2010).

Tajfel insanların bir iç gruba özdeşleştiklerinde ve diğer insanları bir dış grubun üyeleri olarak gördüklerinde, iç grubun üyelerini dış grubun üyelerinden daha olumlu olarak algıladıklarını söylemiştir(Tajfel, 1969).

Sosyal kimlik kuramı iç grup yanlılığı sonucu sadece dış grup üyelerinin değil aynı zamanda iç grup üyelerinin de tektipleştirildiğini söylemektedir. Bu durum kalıp yargı oluşturmaya sebep olmaktadır ve dış grup görüşlerinin iç grup görüşlerine benzemediği inancını kuvvetlendirmektedir. Bu durumda yaratılmış olan onlar ve biz farklılaşması iç grubun çıkarları doğrultusunda hareket etmek için yeterli görülür, iç grup ve dış grup arasındaki sınırlar kuvvetlenir ve gruplar arası ayrımcılığı oluşturan mesafe meydana gelir (Göregenli, 2012).

Göreceli Yoksunluk Teorisi: İnsanların hayatlarının bazı yönlerinden memnun olmadıklarında mevcut durumlarını ya geçmişte deneyimledikleri benzer durumlarla karşılaştırmaları ya da kendilerinin şuandaki durumlarındaki diğer insanlarla karşılaştırmaları ve bunun sonucunda da aslında sahip olmayı hak ettikleri bazı kaynaklardan yoksun olduklarına karar vermeleri durumunda bunun ortaya çıktığını söylemektedir. Geçmişte sahip olduklarına göre ya da hak ettiklerine inandıkları kaynağa sahip olan insanlara göre kendilerini mahrum kalmış hissederler ve bu da göreceli yoksunluk terimini doğurur. Göreceli yoksunluğun önyargı ile ilişkisine baktığımızda, insanların yoksunluk duygularına nasıl tepki verdiklerinde ortaya çıktığını görürüz. İnsanlar, yoksunluğa neden olan başka bir grubu suçlarsa, o gruptan ve üyelerinden hoşlanmaz hale gelirler (Crosby, 1976). Göreceli yoksunluk kişisel göreceli yoksunluk ve grup göreceli yoksunluğu olarak ayrılır. Bir kişinin kişisel olarak kendisini bireysel olarak yoksun hissetmesini ifade

ederken, grup göreceli yoksunluğu kişinin özdeşim kurduğu grubun yoksunluğa uğrama derecesini ifade eder. Bu ayrımın önemli olma sebebi kişisel göreceli yoksunluğun önyargı ile bağlantısı bulunmamasına rağmen, hissedilen grup göreceli yoksunluğunun önyargı ile bağlantılı bulunmasıdır (Whitley Jr. & Kite , 2010).

Günah Keçisi İlan Etme: İnsanlar bazen göreceli yoksunluklarında hiçbir rolü olmayan kişilere karşı da önyargılı ve düşmanca davranırlar. Masum bir dış grubu, kişinin içindeki grubun talihsizlikleri için suçlama (ve bazen cezalandırma) sürecine günah keçisi yapma denir Günah keçisi ilan etmenin en kötü şöhretli örneği, Nazilerin Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Almanya'yı saran tüm ekonomik ve sosyal sorunlardan dolayı Yahudi halkını suçlamasıydı. Naziler daha sonra altı milyon Yahudi'yi öldürmek için Yahudilerin sözde suçunu kullandılar (Whitley Jr. & Kite , 2010).

Gordon Allport (1954) Roma halkının başına gelen her felaket için Hristiyanları sebep olarak gördüklerini söylemiştir. Öyleyse, özünde, günah keçisi arama, sosyal ve ekonomik sorunların neden olduğu yoksunluk ve hayal kırıklığını açıklamak için "belirlenmiş kötü adam" olarak adlandırılacak şeyi sağlar. Günah keçisi ilan etme yaşanan hayal kırıklığını yansıtmak için kullanıldığı dile getirilmektedir (Whitley Jr. & Kite , 2010). Ayrıca Allport günah keçilerinin nasıl seçildiğini de açıklamaktadır. Teori, grup göreceli yoksunluk algısıyla başlar. Yoksunluk için açık bir neden yoksa insanlar bir tane ararlar. Eğer içinde buldukları durumu açıklamak için bir günah keçisi sağlayan bir ideoloji (Nazizm gibi) varsa, insanlar bu ideolojiyi, yoksunluklarının nedenini anlama ihtiyaçlarını karşıladığı için üstlenirler. İdeoloji, pozitif bir sosyal kimliğe sahip olmak gibi diğer ihtiyaçları da, insanların kendileriyle karşılaştırabilecekleri ortak bir dış grup sağlayarak ve çıkmazın dış grubun hatası olduğunu göstererek karşılayabilir, böylece iç grup üyeleri kendileri hakkında kötü hissetmez. Bir grubun günah keçisi olma konusundaki savunmasızlığını çeşitli faktörler artırır. Günah keçileri genellikle çok az güce sahiptir, bu yüzden kendilerine karşı yapılan herhangi bir eylem için etkili bir şekilde direnemez veya misilleme yapamazlar. Bunlar tipik olarak toplumda iç

gruba dikkat çekecek kadar görünür olan dış gruplardır (Duckitt, Wagner, Plessis, & Birum, 2002).

Entegre Tehdit Teorisi: Entegre tehdit önyargı teorisi, teorilerin birbiriyle nasıl ilişkili olduğunu göstermenin bir yolunu sağlamaktadır. Bu teori önyargının kişinin iç gruba yönelik algılanan üç tür tehditten kaynaklandığını öne sürmektedir; gruplar arası kaygı, gerçekçi tehdit algıları ve sembolik tehdit algıları. Gruplar arası kaygı, diğer grupların üyelerinin varlığında insanları endişeli veya gergin hissettiren faktörlerden oluşur. Bu faktörler arasında söyleyerek veya yanlış bir şey yaparak utanma korkusu, caydırıcı önyargılar vb. Gerçekçi tehdit algısı, gruplar arası çatışma ve rekabetten ve gruba göre yoksunluk hissinden kaynaklanır. Sembolik tehditler, dış grubun, maddi faktörlerin aksine değerler, tutumlar, inançlar, ahlaki standartlar ve diğer sembolik faktörler açısından iç gruptan farklı olduğu algılarından gelir. İç grupla tanımlama, her üç tehdit türü ile ilişkilidir. İç grup özdeşimindeki artışlar dış grupla rekabet etme duygularında artışa neden olur ve artan sosyal kimlik, her iki ilişkisel araştırmada daha büyük grup göreceli yoksunluk algıları ile ilişkili bulunmuştur. İç grupla daha güçlü özdeşleşme, grup değerlerine, ahlaki standartlara ve benzerlerine daha güçlü yatırım demektir. Bu nedenle, iç-grup ile güçlü bir şekilde özdeşleşmiş insanlar, değerlerdeki iç-grup-dış-grup farklılıklarını tehdit olarak görmeye daha duyarlıdır (Whitley Jr. & Kite , 2010).

1.1.3.3 Ayrımcılık

Ayrımcılık kavramı esas olarak; üzerinde bir söz birliğine varıldığı varsayılan her insanın doğuştan eşit olduğu ilkesine dayanmaktadır. İnsanlar bu dünyanın neresinde doğmuş, hangi dine ve sosyal sınıfa mensup olurlarsa olsunlar insan olmak bakımından eşittirler. Bu ilke hukuksal olarak da kabul edilmiş ve ‘ayrımcılık yasağı’ ile garanti altına alınmıştır. Modern hukuk tüm insanların eşit olduğu temeline dayanmaktadır (Göregenli, 2012). İkinci kuşak insan haklarının

insanların güçlerini eşitlemeye dayalı anlayışı sebebi ile tüm insanların aynı tür niteliklere sahip olduğu varsayımına dayanmaktadır. Ancak dünyada soyut olarak insan olarak bir varlık değil 'insanlar' vardır. Ten rengi, cinsiyeti, cinsel yönelimi, fiziksel görünüşü ve sağlık düzeyi bakımından farklı insanlar. Ayrımcılık bu sistem içerisinde, insanlar arası ilişkilerde dışlayıcı bir yapı oluşmasını sağlar. Modern toplumlarda bu yapı son derece hiyerarşik bir biçimde yapılanmıştır. Ben kendisini diğerinden ayırır ve tanımlar, diğerini ben olmayan olarak kurgular ve tanımsız bırakır. Benin tanımlanması olumlama olarak alınırken, ben olmayanın tanımsız bırakılması olumsuzlamadır (Göregenli, 2012).

Ayrımcılık kavramsal olarak önyargılardan beslenen bir dışlama ve tahakküm olarak anlaşılmalıdır, bir gruba ya da grubun üyelerine yöneltilen olumsuz tutum ve davranışların tümüdür (Göregenli, 2012) (Sue , 2003). Paker ise kalıp yargılar ile güçlü duyguların birleşmesi sonucunda oluşan önyargıların ayrımcılığı da beraberinde getirdiğini söylemektedir. Bir grup hakkında temelsiz ve aşırı genelleştirilmiş kalıp yargılarla tanımlamalarda bulunan bireyler, bu kalıp yargılara güçlü olumlu veya olumsuz duyguların eşlik etmesi sonucunda ayrımcılık yapmaktadırlar (Paker , 2012).

Ayrımcılık bir insanı sevmeme ve ondan bu yüzden uzak durmadan önemli bir önü ile ayrılmaktadır. Ayrımcılıkta davranışın sebebi kişinin kişisel özellikleri değil ait olduğu grubun özellikleridir. Ayrımcı düşünce ve kanaatler, peşin hükümlü kararlara ve olgunlaşmamış fikirlere dayanırlar. Bazı durumlarda ayrımcılığa sebep olan düşünce belli bir gerçekliği de yansıtabilir ancak bu gerçekliğin toplumsal olarak yaratılıp yaratılmadığının sorgulanması gereklidir. Bunu kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rollerinde sıklıkla gözlemlemekteyiz. Bu sebepten ayrımcılık bütünlüklü bir sosyal olgu olarak görülmeli ve bu çerçevede değerlendirilmelidir. (Göregenli, 2012) Ayrımcılık açıkça, görülebilir bir davranış olarak ortaya çıkmasa da birey, dolaylı yollardan ayrımcı davranışlarda bulunabilir (Allport, 1954). Whitley ayrımcılığın kişilerarası ayrımcılık, kurumsal ayrımcılık, kültürel ayrımcılık olarak gözlenebildiğini söylemiştir (Whitley Jr. & Kite , 2010).

1.1.4 Medya ve Mülteciler

1.1.4.1 Yeni Medya

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler hayatın her alanında etkili olduğu gibi kendisini gazetecilik ve habercilik alanında hissettirmiştir. Gazetecilik mesleği kendisini yenilemiş ve hem teknolojik ve teknik hem de mesleki kurallar açısından çeşitli değişim ve dönüşümler yaşamıştır. Geleneksel gazetecilik devam etse de, internet gazeteciliği bu dönemde daha baskın bir hale gelmeye başlamıştır. Bu iki gazetecilik türünü (geleneksel ve internet gazeteciliği) okurlar açısından incelendiğinde; internet gazeteciliği okurlarının interaktif bir ilişki kurabildiğini, geleneksel gazetecilikte ise daha pasif bir ilişkinin söz konusu olduğu görülmektedir (Ünal D. , 2020).

Habercilik ve telekomünikasyonda yaşanan gelişmeler sonucunda oluşmuş olan dijital tabanlı medya yeni medya olarak adlandırılmaktadır. İnternet teknolojisi sonucunda yeni mecralar oluşmuş ve buralarda yeni iş imkanları doğmuştur. Bu yeni mecralardan biri de gazetecilik olmuştur. Bu yeni gazetecilik türünün oluşumu kendisinden önceki medyayı geleneksel medya/geleneksel gazetecilik olarak adlandırılmasını sağlamıştır (Ata & Tamer , 2018). İnternet zaman ve mekandan bağımsız olarak erişim imkanı sunmaktadır, bu beraberinde hızlı bir şekilde bilgiye ulaşabilme ve aktarabilme konusunda alternatifler sunmaktadır. Yeni medya özellikleri dediğimizde; çoklu ortam(multimedya), etkileşim, sayısallaştırma, yayılım, sanallık, kitlesizleştirme ve eş zamansızlık olarak sıralanabilmektedir (Ünal D. , 2020).

İnternet gazeteciliği ve geleneksel gazetecilik birbirini dışlamamakta, aksine birbirini tamamlamaktadır. Hız ve anlık haber yapabilme bakımından geleneksel gazeteciliğe katkı sunmakta ve okuyucu ile daha hızlı etkileşim kurma imkanı vermektedir (Ata & Tamer , 2018). Buradaki yeni kavramı en son olana

vurgu yapmak için kullanılmaktadır. Geçmiş dışlamamakta, geleceğin ve şimdinin geçmiş üzerine inşa edildiğini belirtmektedir (Öztürk , 2013). Yeni medya dediğimizde yazı, ses ve görüntü gibi tüm medya içeriklerinin internette yer alması ile başlayan süreç kastedilmektedir. Bunlar internet ağları ve aynı zamanda sosyal iletişim medyasını içermektedir (Geray, 2003). Törenli yeni medya kavramı ile söylenmek istenenin yapay belleklere sahip olmak, içeriğin yeniden üretilebilir ve çoğaltılabilir olması olduğunu dile getirmiştir (Törenli, 2005). Everett M.Rogers yeni medyanın en önemli özellikleri olarak etkileşim, kitlesizleştirme ve eşzamanlılığı saymıştır. Bu sistemin karşılıklı iletişime izin vermesi de geleneksel medyadan ayrılmasını sağlayan bir başka özelliktir (Yanık , 2016).

İnternet gazeteciliğinin avantajları olduğu gibi dezavantajları da mevcuttur. Avantajları arasında; detaylı ve sınırsız haber içeriği, zaman ve mekan kısıtlamasının olmaması, kişisel arşiv oluşmasına imkan vermesi, kolay sansür edilememesi, kağıt tasarrufu ve maddi kazanç avantajı, kolay reyting ölçümü bulunmaktadır. Dezavantajlarını ise; hızlı olmak için hatalı haberler yayımlayabilme, görme bozukluklarına sebep olma, tek tip habercilik oluşmasına sebep olma, kurumsal kimliğin yeterince oturmaması olarak sıralamak mümkündür (Ata & Tamer , 2018). Burada saydığımız dezavantajların yanı sıra yeni medya nefret söylemi ile de daha yakın ilişkili bulunmaktadır. Karaduman ve Akbulutgiller yeni medya organları ve çevrim içi haber portallarının nefret söylemlerinin meşrulaştırılmasında bir araç olarak kullanıldığını söylemişlerdir (Karaduman & Akbulutgiller, 2018). Kurt ise yeni medya kanallarında dolaşıma giren ve nefret söylemi içeren içeriklerin nefret suçları işlenmesine sebep olduğunu belirtmişlerdir (Kurt, 2019).

1.1.4.2 Medya ve Suriyeli Mülteciler

İletişim ve etkileşimin kaynağı olan gazeteler dünyada gerek kamuoyu oluşturma açısından, gerek uluslararası ve gerekse yerel bazda etkili birer hak,

hukuk ve demokrasi savunucuları olarak karşımıza çıkmaktadırlar. İlgili haberler ile, mültecilerin psikolojileri kadar; içerisinde yaşamak durumunda kaldıkları toplumların algısı da etkilenmekte, bu çerçevede, mültecilerin ilgili toplumlardan destek görmesi veya dışlanması da söz konusu olabilmektedir (Kasap , Dolunay, & İnceci, 2019).

Medya temsilleri dezavantajlı gruplar için önyargı ve ayrımcılığın artmasında önemli bir yer tutmaktadır. Genel olarak medyanın tümünde yer alan temsiller, söz konusu haber olduğunda güç/iktidar yapısını pekiştirdiğinden daha da belirgin bir hale gelmektedirler (İnal, 1996).

van Dijk mültecilerin medyada belirli söylemler aracılığı ile temsil edildiklerini ve bu söylemlerin; onlar farklıdır ve uyum sağlayamazlar, genel olarak olumsuz eylemler içerisinde yer alırlar, sosyal ve ekonomik olarak tehdit oluştururlar şeklinde olduğunu belirtmiştir (van Dijk T. , 1987).

Temsil gerçeğin salt kendisini değil, içeriğin yeniden inşasını anlatmaktadır. Bu sebepten haber ve gerçek arasındaki ilişkiye şüphe ile yaklaşılması gerekmektedir. Çünkü temsil etmek aynı zamanda seçme, ayrıştırma ve dışlama anlamına gelmektedir. Bu anlamda, kamuoyunda değerlerin yaratılması ve gündelik hayatın tanımlanmasında medya temsillerinin önemli bir rolü bulunmaktadır (Ayhan, Liberber , & Baloğlu , 2018).

Ayrımcılık ve nefret söylemleri uzun vadede yerel halk ile mülteciler arasında çatışmalar doğmasına sebep olabilir ve bu söylemlerin en kolay yayılım noktası ise medyadır. Yerel halk için bilinmezliklerle dolu olan mültecilik konusunda medyada yer alan söylemler önemli bir yer tutmaktadır. Medyada belirli kesimlerin sürekli olarak olumsuz haberler ile yer alması toplumda tehdit ve panik yaratır (Erdoğan, Kavukçuer, & Çetinkaya, 2017).

Ata ve Tamer yeni medyada göç haberleri üzerine yaptıkları araştırmada yeni medya ve gündelik hayat arasında güçlü bir bağ olduğunu söylemişlerdir. İnternet gazetelerinde göç haberleri oldukça sık bir biçimde yer almıştır. Gazetelerin göç haberlerinde tanımlama şekillerine bakıldığında hürriyet.com.tr'de

en fazla “kaçak göçmen”, milliyet.com.tr’de “düzensiz göçmen” ve yenisafak.com.tr’de ise ‘mülteci’ tanımlamalarını kullanıldığı görülmüştür. İçeriksel açıdan bakıldığında ise en fazla yer alan tema ‘göçlere müdahale’ teması olmuştur (Ata & Tamer , 2018).

Boztepe televizyon haberlerini incelemiş olduğu araştırmasında mültecilerin genel olarak ‘dram’ unsurları içerisinde haberlerin verildiğini, mültecilerin ‘mağdur’ olarak resmedildiğini belirtmiştir. Batıya gitmek için yola çıkan ve hayatını kaybeden mültecilerle ilgili yapılan haberlerde yine ölüm dramatize edilmiş ve ölümün suçlusu olarak insan kaçakçıları gösterilmiştir. Ancak bu yolculuğa çıkılmasına yol açan sebepler üzerinde hiçbir şekilde durulmamış, nasıl ve ne tür bir deniz aracı kullanıldığı, botların neden battığı, nasıl öldükleri ya da kurtarıldıkları gibi sorulara odaklanılarak anlatılmış, içerik tamamen öyküleştirilerek aktarılmıştır. Mülteciler genel olarak ‘ekonomik yük’ , ‘sosyal sorun’, ‘mağdur’ söylemi ekseninde ele alınmış, ötekileştirilerek haber yapılmıştır. İncelenmiş olan televizyon kanallarının ‘olumsuzlayıcı’ bir içeriğe sahip olmaları bakımından benzeştiklerini ve her kanalın kendi yayın ideolojisi çerçevesinde haberleştirme yaptığı dile getirilmiştir. Haber bültenlerinde genel olarak ‘ekonomik yük’ söylemi yaygın bulunmuş, mülteciler haberleştirilirken sayıları özellikle vurgulanmış ve kitleler, yığınlar olarak temsil edilmişlerdir. Mülteci, sığınmacı, göçmen kelimelerinin birbirinin yerine kullanıldığının görülmesinin yanı sıra mülteciler ile birlikte en sık kullanılan kelimelerin ‘ yasadışı’ ve ‘kaçak’ olduğu belirtilmiştir (Boztepe, 2017)

Ardıç Çobaner Hürriyet, Radikal ve Yeni Şafak gazetelerinin internet sitelerinde yer alan haberleri altı aylık süre içerisinde içerik analizi ve söylem analizi yöntemleri ile çocukların medyada temsiline bakmak için incelemiştir. Çalışmadan çıkan sonuca göre; çocukların Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde yer alan temel haklar çerçevesinde medyada yeterince yer bulamadıkları, Suriyeli mülteci çocukların genel olarak olumsuz konular içerisinde mağdur çocuklar olarak resmedildiği ve seslerinin yeterince duyurulmadığı ortaya konmuştur. Ayrıca haberlerde eğitim konusu en sık işlenen temalardan biri olmasına rağmen, eğitim

hakkına erişememe, verilen eğitimin kalitesi, engellilerin eğitime erişememeleri gibi konulara yeterince yer verilmediği dile getirilmiştir. Haberlerde yapılan en önemli ihlallerden birinin mahremiyetin gözetilmemesi olduğundan bahsedilmiştir. Çoğunda çocukların isimleri ve soy isimleri, bu bilginin verilmediği haberlerde yaşadıkları adres ve kamp, anne- baba adı ya da okul bilgisi verildiği ve bu şekilde hak ihlali yapıldığı gözlenmiştir. Haberlerin yalnızca %7'sinde çocuk hakları konusunun öncelendiği ve çocukların kendi seslerinin ise haberlerde çoğunlukla yer alamadığı çalışmanın bir diğer bulgusudur (Ardıç Çobaner , 2015).

Efe 2015 yılında yayınladığı raporda medyanın mülteci temsillerinin belirli biçimlerini tercih ettiğini, bunları kullanarak sığınmacı topluluklarını mağdur ve ev sahibi toplumu tehdit eden kitleler olarak ele aldığını bunun sonucunda ev sahibi toplulukların sığınmacılara karşı davranış şekillerinin etkilendiğini ve güçlü grupların politikalarının bu şekilde belirlendiğini dile getirmiştir. Efe gazetelerin verdikleri ya da vermedikleri haberlerinin tamamının bilinçli seçimler olduğunu, bu şekilde gazete ve haber yazarlarının konu ile ilgili bakış açısı ve dünya görüşünü anlayabileceğimizi söyler. Türk Basımında Suriyeli Mülteciler adlı raporda Suriyeli mültecilerin genel olarak 'yığınlar ' ve 'kitleler' olarak temsil edildiklerini, sayıların verildiği haberlerde bu eşleştirmenin daha fazla yapıldığını belirtmiştir. Olayın tarihi, sosyal ve siyasal boyutları verilmeden mültecilerin salt mağdur kitleler olarak temsil edilmeleri mülteciler açısından sorunun tam olarak anlaşılmasına ve bu da çözümsüzlüğe sebep olur. Gazetelerin ideolojik durumlarına göre mülteciler siyasi erk eleştirisi ya da siyasi erk övgüsü yapmak için araçsallaştırılmaktadırlar. Yine birbirlerinin yerine kullanılan 'sığınmacı' 'mülteci' ve 'göçmen' kullanımları görülmektedir (Efe, 2015).

Medyada üretilen içeriklerin kişilerin algısını değiştirip değiştirmediğine bakmak için yapılan deneysel bir araştırmada Türkiyeli katılımcılardan bir kontrol grubu ve deney grubu oluşturulmuştur. Deney grubuna 'Save the Children' sivil toplum kuruluşunun hazırladığı 'Second a Day' videosu izletilmiştir. Kontrol grubuna ise aynı anket formu video izletilmeden uygulanmıştır. Deney iki grup arasındaki algı ve tutumlar arasındaki farkların incelenmesi üzerine kurgulanmıştır.

Deney sonucunda başta varsayıldığı üzere deney gurubunda videoyu izleyen katılımcılar medyadan etkilendiklerinin farkında olmalarına rağmen kontrol grubundakilere göre Suriyeli sığınmacılara yönelik daha olumlu tutumlar belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra çalışmada yapılan faktör analizi sonucunda ortaya çıkan boyutların medya içerik analizlerinde ortaya çıkan başlıklarla birebir örtüşmemesini, Suriyeli sığınmacılara ilişkin algı ve tutumların oluşumunda tek belirleyicinin medya olmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir (Deren van het HOF1, Bakır , & Birol , 2018).

Ayhan ve arkadaşlarının yapmış olduğu medya analizinde ise haber başlıklarında kimi zaman sığınmacı ve mülteci kimi zaman ise kaçak ve misafir gibi olumsuz anlam ifade kelimelerin kullanıldığı ve bu şekilde geçiciliğe vurgu yapıldığı belirtilmiştir. İkna edici unsur olarak sayısal veriler çoğunlukla kullanılmıştır. Olay nedenlerinin verilmediği ve bu şekilde enformasyon azaltımına gidildiği belirtilmiştir (Ayhan, Liberber , & Baloğlu , 2018).

Erdoğan ve arkadaşları mültecilerin Türk medyasında ‘batan botlar’ ‘Aylan bebek’ ‘Ümran bebek’ ve ‘AB-Türkiye anlaşması’ dönemleri dışında medyada az haberle gündeme geldiklerini belirtmişlerdir. Bu az yer bulmanın hem olumlu hem de olumsuz sonuçları olduğunu; olumsuz sonuçların yaşam koşullarının yeterince bilinmemesi, kendilerini ifade etme imkanlarının olmaması, olumlu sonucunun ise Türk medyasının toplum algısında mültecilere karşı ön yargı oluşturabilecek söylemlerin azalması olarak görülmüştür. Çalışmanın bir diğer sonucu ise medyanın mültecilerin kendilerine kurdukları hayattan ve gündelik yaşamlarından hiç söz etmiyor oluşudur. Toplumsal uyumun gelişmesi için medyanın Suriyelileri sorun kaynağı olarak değil, söz hakkı olan, sorunlarını anlatan bireyler olarak haberleştirmesi gerekmektedir (Erdoğan, Kavukçuer, & Çetinkaya, 2017).

BÖLÜM 2

2.1 TEMATİK ANALİZ

Tematik analiz süreci, analizi yapan kişinin veri içerisinde ilgisini çeken konuları fark etmesi ve aramasıyla başlar. Verilerin toplanması sürecinde de bu durum başlayabilir. Analizin son noktası ise tüm bu analiz öncesi sırası ve sonrasında tanımlanan temaların raporlanmasıdır. Analiz, eldeki veri setinin tamamının, verilerin kodlanmış halinin ve üretilen verilerin analizi arasında sürekli gidip gelme sürecini içerir. Yazma süreci analizin sonunda değil, verilerin analiz

edilirken sürecin bir parçasıdır. Bu sebeple yazma süreci kodlama ile başlayıp baştan sona tüm kodlama ve analiz süresince devam eder.

Tematik analiz yapılırken alan yazın okumasının ne zaman yapılması gerektiğine dair çeşitli görüşler bulunmaktadır. Tümevarımsal bir yaklaşımla yürütülen bir analiz için başlangıç aşamasında alan yazını incelememenin daha makul olduğu, buna karşın kuramsal yaklaşımın benimsendiği bir çalışmada araştırmacının analiz öncesinde mutlaka alan yazına başvurması gerektiği söylenebilir.

Analiz sürecinde metin küçültülür, keşfedilir ve bütünleştirilir. Altı analiz aşaması vardır. Birincisi, verilerin azaltılmasından oluşan kodlama aşamasıdır. Bu aşamada metin, kodlama çerçevesi kullanılarak uygun ve amaca yönelik metin parçalarına bölünür. İkincisi, metnin tamamının kodlanmasından sonra temaları belirleme aşamasında temalar, kodlanmış metin parçalarından soyutlanır. Üçüncüsü, tematik ağlara kaynak başlığı sağlamak için temaların belirlendiği ağ yapımıdır. Dördüncü adım, analitik süreçte daha ileri düzeyde bir soyutlamanın elde edildiği tematik ağları tanımlamak ve araştırmaktır. Bu, bir kodlama yapısı kullanılarak metni anlamlı ve yönetilebilir metin bölümlerine bölerek sağlanabilir. Beşinci aşamada tematik ağ özetlenir. Bir ağın tam açıklaması ve keşfi üzerine, onları karakterize eden birincil konuların ve modellerin bir özeti sunulur. Son aşamada, tüm temalar bir araya getirilir ve amaç, orijinal araştırma sorusuna ve onları destekleyen teorik ilgi alanlarına geri dönmek ve bunları, metinleri keşfederken ortaya çıkan kalıplara dayanan argümanlarla ele almaktır.

2.1.1 Araştırmanın Örnekleme

Araştırma örnekleme www.hurriyet.com.tr adresindeki haberlerden seçilmiştir. Bu gazetenin seçilmiş olmasındaki başlıca sebep tüm yıllar için arşivlerinin açık ve ulaşılabilir olmasıdır. Bunun yanı sıra Türkiye’de en fazla

tıklanan haber sitelerinin başında gelmesi de örneklem olarak seçilmesinin sebebidir. Erişiminin çok fazla olması toplum üzerindeki gücü için belirleyici bir noktadır.

Araştırma Hürriyet gazetesi internet sitesi olan www.hurriyet.com.tr adresinde bulunan haberlerin arşiv kısmından, 2011-2019 yılları arasında Nisan ve Ağustos aylarında yayınlanan haberler içerisinde “Suriye, mülteci, Suriyeli mülteci, sığınmacı, göçmen, kaçak, misafir” kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Tüm yıllar içerisinde Kobane olaylarının yaşandığı 2014 yılında Eylül ve Ekim ayları da dahil edilmiştir. Aylan Kurdi ile ilgili haberlerin taraması için ‘Aylan Kurdi’ arama kelimesi olarak seçilmiştir ve yalnızca olayın yaşandığı yıl değil 2011-2019 yılları arasında yayınlanan tüm haberler derlenmiştir. Tematik analize yalnızca olayın yaşandığı yıl olan 2015 yılında Aylan Kurdi ile ilgili olan haberler dahil edilmiştir. Nisan ayının seçilmesinde Suriyeli mültecilerin gelmeye başlama tarihi olması ve Ağustos ayının seçilmesinde de Avrupa’ya geçiş haberleri ile medyada yoğunlukla yer almaları göz önünde bulundurulmuştur.

İlgili kelimeler ve tarihler ışığında ilk derlemede toplam 785 haber bulunmuştur. Bu haber ve köşe yazıları önce ‘haber’ ve ‘köşe yazısı’ olarak kategorize edilmiştir. Daha sonra tüm haberler incelenerek araştırma konusu olan ‘Suriyeli mültecilerin medyada temsili’ başlığına uygun olarak, Suriye’de süren savaşı ve siyasi oluşumları konu alan haberler ve Suriyeli mültecileri konu alan haberler ayrılmıştır. Bu kapsamda Suriye savaşı ile ilgili olan 432 haber ve Suriyeli mülteciler ile ilgili olan 353 haber tespit edilmiştir. Tematik analize dahil edilen toplam haber sayısı ise 385’tir.

2.2 BULGULAR

Medya, söz dizimi, haberin konumlanması, seçilen başlıklar ve kelimeler, haber değerinin tanımı, haber kaynakları, hangi konuların medyada ne kadar yer

bulduğu ya da bulamadığıyla toplumun mültecilere yönelik algısının şekillenmesinde ve çarpıtılmış bir ‘Suriyeli’ imgesi yaratılmasında en önemli etkenlerden biridir.

Araştırma kapsamında üç adet ana tema tespit edilmiştir. Bu temalar ‘Şiddet’ ‘Sınır’ ve ‘Yardım’ temalarıdır. Şiddet teması ‘Suriyeli mültecilerin uğradığı şiddet’ ve ‘Suriyeli mültecilerin uyguladığı şiddet olarak iki alt temaya ayrılmıştır. Sınır teması ‘Fiziksel Sınır’ ve ‘Psikolojik Sınır’ olarak iki alt temaya ayrılmıştır. Yardım teması ise ‘Psikolojik destek/yardım’ ve ‘Ekonomik yardım’ olarak iki alt temaya ayrılmıştır. Aylan Kurdi haberleri ise kendi içerisinde bir üst tema olarak belirlenmiş ve alt temalara ayrılmıştır. Burada da ‘Destek’, ‘Hakkında Konuşanlar’, ‘İnsan Kaçakçılığı’, ‘Fotoğraf’, ‘İrkçilik’, ‘Etkileri’ olarak temalara ayrılmıştır.

2.2.1 Yıllara Göre Haber Bulguları

Tablo 2.1. 2011 Yılı Haber Temaları

2011			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Göndermeyin Bizi Öldürürler	Çaresizlik, Sığınma, Yardım Eden Türkiye, Haber İçeriğinde Yapılan Yardımlar	Yardım , Çaresizlik , Fiziksel Sınır	Yardım, Savaş, Sınır
Türkiye’ye Kaçış Başladı Gelenler İçin Kızılay Devreye Girdi	Kaçış, Yardım, Kızılay, Mülteci Sözüne Yer Vermiş	Yardım, Fiziksel Sınır	Yardım, Sınır

Türkiye'ye Kaçış Başladı	Kaçanlar, Sınır, Savaş	Fiziksel Sınır	Sınır
Sığınmacılar ile Esnaf Arasında Kavga	Şiddet, Suriyeli-Türk Ayrışması	Kavga	Şiddet

2011 yılı Nisan ayı Suriye'deki iç savaş sonucunda Suriyeli mülteciler Türkiye'ye giriş yapmaya başlamışlardır (Erdoğan , 2019). Bu sebeple 2011 Nisan ayı itibari ile gelişe dair ilk haberleri görüyoruz. Nisan ayı içerisinde Suriyeli mülteciler ile ilgili yapılmış olan dört haber olduğu görülmektedir. Bu haberlerde yardım ve sınır temalarının ağırlıklı olarak işlendiğini görmekteyiz. Sınır temasında Türkiye ile Suriye'nin sınır komşusu olması sebebi ile insanların savaştan kaçtıklarında karşılıklarına çıkan sınırdan geçip güvenli bir alanda konumlanma isteklerini, bunun karşılığında Türkiye'nin girişler için izin verdiğini görüyoruz. Türkiye'ye geçiş yapan insanlar ilk etapta Hatay'ın Yayladağı ilçesinde spor salonuna yerleştirilmiş burada güvenli bir alana alınmış, daha sonra yemek ve kıyafet gibi ihtiyaçları karşılanmıştır. Sonraki etapta Kızılay'ın bir çadır kent kurduğunu ve gelen kişilerin buraya alındığı görülmektedir. 'Türkiye'ye Kaçış Başladı, Gelenler için Kızılay Devreye Girdi' adlı haberde hamile bir kadının hastaneye kaldırıldığı ve burada tedavi olduğu detayına ayrıca yer verilmiş. Aynı haberde mültecilerin kendilerine de söz verilmiş ve kişiler Suriye'deki güvenlik problemlerinden ve Türkiye'nin kabulünden dolayı duydukları minnet duygusunu paylaşmışlardır. Bu haberlerde henüz kaç kişinin geleceğinin bilinmemesi ve buna dair hazırlıklarında tahminlere dayalı olarak yapıldığını görmekteyiz. İlk üç haberde statüye dair bir ifade kullanılmamış, genel olarak 'kaçanlar' 'geçenler' gibi tamlamalarla ifade edilmişlerdir. Haber kaynağı olarak 'Doğan Haber Ajansı' ve 'Anadolu Haber Ajansı' gösterilmiştir. Haberlerde resmi otorite olarak Hatay Kaymakamı'nın açıklamalarına yer verilmiştir. 2011 Ağustos ayında bir adet haber bulunmuştur. Bu haberde de şiddet temasının haberleştirildiği görülmektedir. Şiddet haberinde söz verilen kişilerin 'ilçe esnafı' ve 'kaymakam' olduğu görülmektedir. Mültecilere konu ile ilgili söz verilmemiştir. Bundan dolayı haberin tek taraflı olarak aktarıldığını söyleyebiliriz.

Tablo2.2. 2012 Yılı Haber Temaları

2012			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Yaralı Suriyeliler Türkiye'de	Sınır, Türkiye'ye Sığınanlar, Yaralılara Yardım, Fiziksel Yakınlık	Fiziksel sınır, Yardım	Sınır, Yardım
Ateş Sınırı Aştı	Sınır, Savaş, Geçilen Sınır, Akın, Yakınlık	Fiziksel Sınır, Savaş	Sınır, Savaş
İşte Suriye Sınırındaki Gerçek	Sınır, Savaş	Fiziksel Sınır,	Sınır
Sınırdaki Yine Silah Sesleri	Sınır, Savaş, Ölüm, Türkiye'ye Geçmek	Fiziksel sınır, Savaş ,	Sınır, Savaş
Esad Yanlısı Göstericilere Polis Müdahalesi	Polis Müdahalesi, Toplantı, Esad Yanlısı	Gösteri , Müdahale	Müdahale
İşte Suriyeli Konteynır Kenti	Öncüınar, Konteynır Kent, Güvenli Yaşam Alanı, Sınıra Sıfır Noktası, Bitmeden Açılma, Fakiriz	Yardım, Fiziksel Sınır, Psikolojik Sınır	Sınır, Yardım
Sınırı Aşan Vali	Sınır, Sınırı Aşmak , Muhalifler,Devlet Otoritesi	Fiziksel Sınır	Sınır
359 Suriyeli Daha Türkiye'ye Geldi	Rakam, Daha , Sığınmak,	Psikolojik Sınır, Fiziksel Sınır	Sınır
Suriye'den 22si Yanık 52 Yaralı Getirildi	Rakam, Yaralı, Yardım	Yardım , Çaresizlik ,Fiziksel Sınır	Sınır, Yardım
Edirne'de 271 Kaçak Yakalandı	Kaçak, Sınır, Yakalanma	Fiziksel Sınır	Sınır
Pkk Katliamında Suriyeli Parmağı	Terör, Pkk, Birliktelik, Katliam, Suriyeli	Şiddet Uygulayan, Terör	Şiddet
Sınırdaki Acil Eylem Planı	ABD-Türkiye, Sınır, Tampon	İnsani Yardım	Yardım, Savaş, Sınır

	Bölge, İnsani Yardım		
Suriyeli Bakan Yine Türkiye'yi Suçladı	Savaşın Tarafı Olarak Türkiye, Suçlama		Savaşın Tarafı Olarak Türkiye
Ekonomide Suriye Teyakkuzu	Savaş, Sınır illeri, Ekonomik Kriz	Ekonomi , Fiziksel Sınır	Sınır
Piknikte Suriyeliler Birbirine Girdi	Kavgı, Şiddet, Suriyeli-Suriyeli Kavgası	Şiddet Uygulayan	Şiddet

2012 yılı Nisan ve Ağustos aylarında Suriyeli mültecilerle ilgili yapılmış olan 15 haber mevcuttur. Bu haberlerin 11 tanesinde ana tema olarak ‘sınır’ temasının işlendiği gözlenmiştir. Bu en yoğun olarak işlenen temadır. Bunun sebebi olarak savaşın henüz yeni olması ve açık kapı politikasının uygulanmasıdır. Diğer temaların ise sırasıyla yardım, savaş ve şiddet olduğu görülmektedir. Haber başlıklarında genel olarak ‘Suriyeli’ olarak ifade edilmişlerdir. Suriyeli mülteciler ‘sınır’ teması ile duvarları aşan, geçmemeleri gereken tarafa geçen insanlar olarak sunulmaktadırlar. ‘Sınır’ teması alt tema olarak ‘psikolojik sınır’ ve ‘fiziksel sınır’ temalarına ayrılmıştır. Burada fiziksel sınır alt teması Türkiye ve Suriye’nin sınır komşusu olması sebebi ile sıklıkla haberlerde işlenen sınır illerine de savaşın etkilerinin yansımaları aynı zamanda sıklıkla belirtilen bu ifade ile aslında biz ve onlar ikiliğinin yaratılması, sınırın o tarafı ve bu tarafı ayrımının yapılmasıdır. Haber başlıklarında gelen mültecilerin rakamlarla ifade edildiği haberler ‘psikolojik sınır’ alt teması ile ifade edilmiştir. Bu haberlerde gerçek kişiler yığınlar olarak verilmekte ve bu şekilde önemsizleştirilmektedirler. Verilen rakamlar aynı zamanda görünmeyen bir sınırı da işaret etmektedir. ‘359 Suriyeli Daha Türkiye’ye Geldi’ ifadesinde olduğu gibi bu rakamların arttığı ifade edilmekte ve bu belirsizliği de çağrıştırmaktadır. ‘Yaralı Suriyeliler Türkiye’de’ ve ‘Ateş Sınırı Aştı’ haberlerinde Türkiye ve Suriye’nin fiziksel yakınlığı vurgulanmıştır. Bu haberlerde Suriye’de süren savaştan dolayı Kilis ilinde bulunan konteynir kentte çalışan bir tercüman ve askerinin de yaralandığı belirtilmiştir. Bu haberlerde bu fiziksel

yakınlıktan kaynaklı olarak sınır illerinde de güvenli olmayan bir ortam oluştuğu belirtilmiştir. ‘İşte Suriye Sınırdaki Gerçek ‘ ve ‘Sınırdan Yine Silah Sesleri’ haberlerinde de benzer şekilde sınırdan geçmeye çalışan Suriyeli mülteciler haberleştirilmiştir. Bu iki haberde aynı konu birinde yazılı olarak diğerinde ise video kullanılarak verilmiştir. Video kullanımında internet gazeteciliğinin interaktif ve multimedya araçlarını kullanarak aynı konunun birden fazla kere haberleştirilerek istenen haberlerin bu şekilde de öne çıkarılabildiğini göstermektedir (Ünal , 2020). Fiziksel sınır temalı bu haberlerin ‘Doğan Haber Ajansı’ ve ‘Anadolu Haber Ajansı’ kaynaklı oldukları görülmektedir.

‘İşte Suriyeli Konteynir Kenti’ başlıklı haber yapılan yardımların ve yaşam koşullarının detaylı bir biçimde anlatıldığı bir haber olduğu için içerik olarak da analiz edilmiştir. İçeriğinde Öncüpınar’da kurulan konteynir kent koşulları anlatılmaktadır. Haber’in giriş paragrafında bu konteynir kentin çadır kent alternatifine göre daha konforlu olması amaçlanarak yapıldığı kaymakamın ifadesi kullanılarak belirtilmiştir. Suriye’den gelen mülteci sayısının tahmin edilenden fazla olması sebebi ile konteynir kent erken açılmış ve henüz tamamlanmamış bir inşaat alanında insanlar kalmaya başlamışlardır. Güvenli ortamın oluşturulmamasının çeşitli sorunlara sebep olduğu belirtilmiştir. Konteynir kent koşullarının sınır noktasına çok yakın olması ve bu sebeple güvensiz olması, henüz bitmeden açılmak zorunda kalması olumsuz koşullar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra kampta kalan kişilerin kayıt altına alınarak biyometrik kimlik verileceğinden ve bu kimlik ile kişilerin ihtiyaçları olan gıda yardımına erişebilecekleri ifade edilmiştir. ‘Tüp bebek isteyen bile var’ alt başlığında Vali Yardımcısı referans gösterilerek mültecilerin isteklerinin fazlalığı belirtilmiştir. ‘Onlar Mülteci Değil’ alt başlığında Ortadoğu Dairesi Başkanı Suphi Atan’ın sözüne yer verilmiş ve statü sorunu dile getirilmiştir. Atan’ın ifadesi ‘Onlar geçici koruma altındaki Suriyeli vatandaşlar, geçici koruma istedikleri sürece burada kalmalarına izin vermek, bu süreçte güvenliklerini ve insani ihtiyaçlarını karşılamak demek. Mülteci olsalar Türkiye’ye daha büyük hukuki sorumluluklar düşecek.’ şeklindedir. Bu ifade Türkiye’nin Suriyeli mülteciler ile ilgili politikasını

özetlemektedir. Haberin en sonunda “*Kilisliler Diken Üstünde*”, “*Bize de Bir Konteyner*” alt başlıkları yer almaktadır. Bu alt başlıklarda Kilis’te yaşayan Türkiyeli kişilere söz verilmiş bu kişiler sınır ili olmaları sebebi ile sıcak çatışmadan korktuklarını, ekonominin savaştan ötürü kötü olduğunu, mültecilerin durumuna üzüldüklerini ve bu sebeple evlerini bedavaya kiralamak gibi yardımlar yaptıklarını belirtmişler. Aynı zamanda bu ifadelerde Suriye’nin iç işlerine karışmaktan dolayı hükümet eleştirisi de Türkiyeli vatandaşlar tarafından yapılmış. Bu haberde Suriye’li mültecilerin ‘geçici’ olarak görüldüğünü ve yapılan yardımlarında bu çerçevede planlandığı ve yürütüldüğü görülmektedir.

“*PKK Katliamında Suriyeli Parmağı*” ve “*Piknikte Suriyeliler Birbirine Girdi*” haberleri şiddet teması altında işlenmiştir. “*PKK Katliamında Suriyeli Parmağı*” haberinde terör ile Suriyeliler ilişkilendirilmiş ve haber başlığında kullanılan Suriyeli ifadesi ile bir kişinin yapmış olabileceği terör eyleminin sorumluluğu tüm Suriyeli kişilere genellenmiştir. Bu ifade aynı zamanda tüm toplumu homojen bir yapı gibi gösterdiğinden kalıp yargıları besleyen, ön yargı ve ayrımcılığa sebep olabilecek bir ifadedir. “*Piknikte Suriyeliler Birbirine Girdi*” haberi ise multimedya aracı olan video ile desteklenmiş bir haberdir. Videoda birbirleri ile sözlü bir şekilde tartışan çocuklu kadınlar ve onları ayırmaya çalışan bir genç görülmektedir. Burada haber başlığında “abartma”nın söz konusu olduğu görülmektedir.

Tablo 2.3. 2013 Yılı Haber Temaları

2013			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Türkiye'deki Suriyeli Sayısı 190 bini Geçti	Suriyeli, Rakam, ..yı Geçti , Psikolojik Sınır	Psikolojik Sınır	Sınır
Türkiye'nin Mültecileri	STK referans , İşsiz,Okulsuz, Kimliksiz, Tüm Mülteciler, Yaşam Şartları ,Statü Sorunu	Mülteci yaşam şartları,	Türkiye'de yaşam, haklar, Koşullar

Çadır Kente 12 Derslikli Okul	Öğrenim , öğrenim Hakkı, BM desteği, Okul , Onlar Kardeşimiz	Psikososyal Destek	Yardım/ Destek
Suriyeli Çocuklar 23 Nisan İçin İzmir'de	Çocuklar İçin Pss Destek, Ortamdan Uzaklaştırma, Suriyeli Çocuklar, Beraberlik	Psikososyal Destek	Yardım/ Destek
Konya'da Suriye Operasyonu: 10 Gözaltı	El Kaide, Terör, Terör Bağlantılı Suriyeliler	Terör	Şiddet
Suriyeli Çocuklara Konyalı Öğrencilerden Yardım Eli	Beraberlik, Yardım Eden Türkiyeliler, Suriyeli Çocuklar	Maddi Destek	Yardım/ Destek
Ceylanpınar'da 4'üncü Ölüm	Sınır, Seken Kurşun, Ölen Türkiyeli, Ölüm	Fiziksel Sınır, Savaş, Şiddet	Sınır, Savaş
Afgan Kızın Dramı Meclis Gündeminde	Statü Sorunu, Sağlık Hakkı		Haklar,
Suriyeli Örgütlerden Türkiye'ye Teşekkür Mektubu	Minnet Duyulan Türkiye		
Batman Çayında 8 Ceset Bulundu	Ölüm, Ceset, Şiddet	Felaket	Şiddet
Hatay'da Şüpheli Ölüm	Ölüm, Çocuk, Cinayet	Şiddetin Mağduru	Şiddet
Bahçede 2 Suriyeli Cesedi	Ölüm, Şiddet, Cinayet, Suriyeli	Şiddetin Mağduru	Şiddet
Suriyeli İnfazlarında İnsan Ticareti Şüphesi	İnsan Kaçakçılığı, Cinayet, Para, Suriyeli	Şiddetin Mağduru, Suriyeli Mülteciler	Şiddet,
İnsanlık Suçu	Kimyasal Silah, Katliam, İddia		Savaş
Sınırdaki Kimyasal Tim	Sınır, Kimyasal Silah	Fiziksel Sınır, Savaş	Sınır, savaş

2013 yılı Nisan ve Ağustos aylarında Suriyeli mülteciler ile ilgili 15 adet haber tespit edilmiştir. Bu haberlerde 3 adet sınır teması, 3 adet yardım/destek teması, 5 adet şiddet ,2 adet savaş ve 2 adet haklar temasının işlendiği gözlenmiştir.

Sınır teması altına alınan haberlerde ‘*Ceylanpınar’da 4’üncü Ölüm*’ haberi ‘fiziksel sınır’ alt teması içerisindedir. Suriye’den seken kurşunlar sebebi ile hayatını kaybeden Türk vatandaşından bahsedilmiştir. Burada Suriye’deki savaşın Türkiye’de ölüme sebep olması yine fiziksel yakınlığın önemini göstermektedir. ‘*Türkiye’deki Suriyeli Sayısı 190 bini Geçti*’ haberi de yine ‘sınır’ ana teması içerisinde kategorileştirilmiştir. Ancak bu haber alt tema olarak ‘psikolojik sınır’ alt temasına dahil edilmiştir. Burada ‘190 bini geçti’ ifadesinin bilinmeyen gizil bir sınırı ifade ettiği düşünülmektedir. Haberde AFAD yazılı açıklaması referans olarak gösterilmiş ve güneydoğu bölgesinde sınıra yakın olan illerde kurulan çadırkent ve konteynerkentte kalan Suriyeli mültecilerin sayısı verilmiştir. Aynı zamanda bu haberde yine Suriyeli mülteciler birer insan ve yaşam mücadelesi olmaktan çıkarılarak rakamlarla yığınlar haline getirilmektedirler.

2013 yılında ikinci en yüksek olarak karşılaştığımız tema Yardım/Destek temasıdır. ‘*Çadır Kente 12 Derslikli Okul*’ başlıklı haberde AFAD Müdahale Daire Başkanı Fatih Özer’in sözleri aktarılmıştır. Haberde UNİCEF ve Belçika Krallığı tarafından sağlanan fonlar ile çadır kentlerde Suriyeli mülteci çocukların eğitim görmesi için okullar açıldığını belirtmiştir. Haberde okullarda verilecek eğitim ve öğrenim görececek öğrenci sayısına dair ayrıntılara yer verilmemiştir. Ayrıca Fatih Özer’in ifadesinde ‘*Suriyelileri mülteci gibi değil kardeşimiz gibi olarak görüyoruz, biz de sizi bir gün ülkenize dönene kadar gururla ağırlarız*’ şeklinde belirttiği aktarılmıştır. Bu ifade Suriyelilerin misafir olarak görüldüğüne, geçiciliğe ve hak temelli yaklaşılmadığını göstermektedir. ‘*Suriyeli Çocuklar 23 Nisan İçin İzmir’de*’ ve ‘*Suriyeli Çocuklara Konyalı Öğrencilerden Yardım Eli*’ haberleri de yine Yardım/Destek teması altında incelenen diğer haberler olmuştur. . ‘*Suriyeli Çocuklar 23 Nisan İçin İzmir’de*’ başlıklı haberde Cevdetiye Konaklama Merkezi’nde bulunan 8 çocuğun 23 Nisan kutlamaları için İzmir’e gideceği ve 10 gün burada konaklayacakları belirtilmiştir. Savaş ortamından gelen ve mültecilik deneyimi yaşayan bu çocuklar için bu etkinliğin normalleşme ve kaynaşma için oldukça faydalı ve bir psikososyal destek etkinliği olduğu gözlenmiştir. Bir diğer haber olan ‘*Suriyeli Çocuklara Konyalı Öğrencilerden Yardım Eli*’ başlıklı haberde

ise Konya’lı ilkokul öğrencisi çocukların Suriyeli çocuklar için 6 kamyon yardım malzemesi yolladığı dile getirilmiştir. Burada da Türk halkının destekleyici tutumu göze çarpmaktadır.

Şiddet teması 2013 yılında en sık işlenen tema olmuştur. Bu haberlerde Suriyeli mülteciler sıklıkla ölüm ve cinayet haberleri ile yer almışlardır. Şiddetin mağduru olarak yer aldıkları bu haberlerde cinayet kurbanı ya da şüpheli ölümler şeklinde verilmiştir. Cinayet haberi daha sonraki bir haberde insan ticareti şüphesi ile ilişkilendirilmiştir. Şüpheli ölümler ise soruşturmaların sürdüğü şeklinde ifade edilmiştir.

Haklar teması ile ilişkilendirilen iki haber ‘*Türkiye'nin Mültecileri*’ ve ‘*Afgan Kızın Dramı Meclis Gündeminde*’ başlıklı haberlerdir. Bu haberlerin ortak noktası Suriye uyruklu mülteciler dışındaki mültecileri konu edinmesidir. *Türkiye'nin Mültecileri*’ başlıklı haberde Türkiye’de sığınmacı olarak bulunan İran, Afganistan gibi ülkelerden gelen mültecilerin Türkiye’deki yaşam koşulları sivil toplum kuruluşu referans verilerek anlatılmıştır. Herhangi bir kimlik alamadıklarından ve bu sebeple de sağlık, eğitim, çalışma gibi haklara erişemedikleri anlatılmıştır. *Afgan Kızın Dramı Meclis Gündeminde*’ başlıklı haberde de Suriye’den gelen ancak Afganistan uyruklu olduklarından dolayı geçici koruma alamayan ve bu sebeple sağlık hakkından yararlanamayan ailenin yaşadığı sıkıntı haberleştirilmiştir. STK referanslı ve haklar temalı haberlerin yapılması medyanın bilgilendirici gücünü kullanması ve bu durumda topluma da hakkında bilgi sahibi olmadıkları bir grup olan mültecileri hak odaklı olarak tanımları açısından önemlidir.

Tablo 2.4. 2014 Yılı Haber Temaları

2014			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Lübnan'daki Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Geçti	Rakam, Suriyeli, Aştı, Sınır	Psikolojik Sınır	Sınır
Misafir Kardeşler	Misafir, Sahip Çıkan Türkiye, Yüceltme	Misafirlik, Güvenli Alan	Yardım/ Destek

Bir Sınıf 4 Dil	Kadınlar, Dil Öğrenme, Destek, STK Referans, STK Destek, Birliktelik	Psikososyal Destek	Yardım/ Destek
AB'den Çok Önemli Mülteci Kararı	Frontex, Avrupa Birliği Sınır, sınır muhafaza	Fiziksel Sınır	Sınır
Dilenen Suriyeli Görüntülerini Arzu Etmiyoruz	Dilenen Suriyeliler, İmkanları Tükenen Suriyeliler, İstenmeyen Görüntü, Toplum Huzuru	Psikolojik Sınır	Sınır
Suriyeli Kadının Katili Damadı Çıktı	Cinayet , Suriyeli, Kadını Şiddet, Ölüm	Şiddetin Hem Mağduru Hem Faili	Şiddet
Almanya'dan Evine Döndü , Eşi Yerine Suriyelileri Buldu	Suriyeli, Haber Başlığında Çarpıtma, Fail Yaratma	Psikolojik Sınır	Sınır
Almanya'ya Götürme Vaadiyle Dolandırıcılık	Dolandırıcılık, Mağduriyet	Fiziksel Sınır	Sınır
IŞİD Komutanından Çarpıcı Sözler; Artık Türkiye'ye Girmek O Kadar Kolay Değil	IŞİD, Sınır, Sınırdan Giriş	Fiziksel Sınır	Sınır
Kilis'te Olay Çıkınca Suriyeliler Mahalleden Tahliye Edildi	Şiddet, Kavga, Uyumsuzluk, Uzaklaştırılan Suriyeliler	Psikolojik Sınır, Fail ve Mağdur Olarak Suriyeli Mülteciler	Sınır, Şiddet
Küçük Hasan'da Mutlu Son	Kayıp Çocuk, Dil Problemi		
Gaziantep'i Karıştıran Dedikodu	Suriyeliler, Dedikodu, Ayrışma, Panik	Psikolojik Sınır	Sınır
Sığınmacılar Kavga Etti; 7si Asker 13 Yaralı	Şiddet, Kavga, Sığınmacı, Suç, Kamp	Fail Olarak Suriyeli Mülteciler	Şiddet
Suriyelilerin Kaldığı Evlerde Şüpheli Yangın	Suriyeli, Yangın, Şiddet, Şüpheli, Ayrışma	Mağdur Olarak Suriyeliler	Şiddet
3 Suriyeli Cinayetinde Fuhuş İddiası	Suriyeli, Cinayet, Fuhuş, Kadın, Suçlayıcılık	Fail Olarak Suriyeli Mülteciler	Şiddet
İkitellide Suriyeli Gerginliği	Suriyeli, Gerginlik, Kavga, Ayrışma, Uyumsuzluk	Fail Olarak Suriyeli Mülteciler	Şiddet

Suriyeli Tecavüzü Kalkışması	Suriyeli, Çocuk, Tecavüz, Gerginlik, Kavga	Fail Olarak Suriyeli Mülteciler	Şiddet
---------------------------------	--	---------------------------------------	--------

2014 yılında Nisan ve Ağustos aylarında Ezidi göçü dışında Suriyeli mülteciler ile ilgili 17 adet haber tespit edilmiştir. Haberlerin 8'inde "sınır" teması, 2'sinde "yardım/destek" teması ve 7'sinde de "şiddet" temasının işlendiği görülmüştür. 8 adet sınır temasının 5 adedinin alt teması 'psikolojik sınır' olarak işlenmiş 3 tanesi ise 'fiziksel sınır' olarak işlenmiştir.

Psikolojik sınır alt teması içerisine alınan haberler rakamlarla sınırların gösterildiği haberler ve toplum huzurunun bozulduğuna işaret eden haberlerdir. "*Dilenen Suriyeli Görüntülerini Arzu Etmiyoruz*" başlıklı haberde dönemin Başbakan Yardımcısı Beşir Atalay'ın konu ile ilgili sözlerine yer verilmiştir. Suriyeli mültecilerin kamp dışında yaşamaya başlaması sebebi ile istenmeyen görüntü olan 'dilencilik' gibi olayların yaşandığı belirtilmiştir. Burada Suriyeli mültecilerin toplum içerisine karışmasının arzu edilmediğini, kamplarda toplumdaki izole bir biçimde yaşamaları gerektiğine işaret edilmiştir. Bu da mültecilere bakış açısı ile ilgili ayrımcı bir yapıyı ortaya koymaktadır. Mülteciler toplum içerisinde yaşamaya başladıklarında toplumun bunu bir sınır olarak gördüğü mesajı verilmektedir. Burada da görünmez psikolojik bir sınırdan bahsetmemiz mümkündür. Aynı zamanda mülteci politikası ile ilgili geçici çözümlerin 2014 yılında da hüküm sürdüğünü buradan anlayabiliyoruz. "*Almanya'dan Evine Döndü Eşi Yerine Suriyelileri Buldu*" başlıklı haberde Almanya'da yaşayan emekli Türk vatandaşı bir kişinin evine döndüğünde eşinin evini Suriyeli mültecilere kiralaması sebebiyle evsiz kalması haberleştirilmiştir. Ancak başlıkta enformasyon azaltımına gidilmiş ve olayın sorumlusu Suriyelilermiş gibi gösterilmiştir. Bu haberde de yine Suriyeli mültecilerin insanların evlerini ellerinden alan toplum huzurunu bozan kişiler olduğu söylemi göze çarpmaktadır.

Şiddet temasının 2014 yılında en sık işlenen temalardan olduğu görülmüştür. Suriyeli mültecilerin haberlerde şiddetle birlikte veriliyor olmaları onları şiddetin faili de mağduru da olsalar toplumda huzursuzluk çıkaran kişiler olarak yansıtmaktadır. Bu da kalıp yargıları ve ön yargıları besleyerek ayrımcılığa sebep olmaktadır. “*Kilis'te Olay Çıkınca Suriyeliler Mahalleden Tahliye Edildi*” “*Sığınmacılar Kavga Etti; 7si Asker 13 Yaralı*” “*İkitellide Suriyeli gerginliği*” “*Suriyeli Tecavüzü Kalkışması*” başlıklı haberlerde Türk vatandaşları ile Suriyeli mültecilerin tartışma ve kavgaları işlenmiştir. Bu haberlerde biz Suriyeli mültecilerin toplum huzurunu bozduğu, şiddete ve gerginliğe sebep oldukları söylemi hakimdir. Haberlerde iddialar belirtilmiş, kaynak gösterilmemiş olayların sonuçlarında uzaklaştırılan ya da suçlular Suriyeli mültecilermiş gibi anlatılmıştır. ‘3 Suriyeli Cinayetinde Fuhuş İddiası’ başlıklı haberde de yine Suriyeli mültecilerin suç ile ilişkilendirildiğini görüyoruz.

‘Bir Sınıf 4 Dil’ başlıklı haberde Suriyeli mülteci kadınların Tarlabası Toplum Merkezi’nde Türkçe dil eğitimi alıyor olması haberleştirilmiştir. Bu haberde referans olarak Tarlabası Toplum Merkezi çalışanın sözlerine yer verilmiştir. Suriyeli mülteci kadınlar dışında diğer ülkelerden gelen mülteci kadınlarında burada Türkçe ve aynı zamanda okuma yazma öğrendiklerinden bahsedilmektedir. Kadınların Türkçe ve okuma yazma öğrenmesi hem onların toplumsal uyumu ve güçlenmeleri hem de bu şekilde çocuklarına daha iyi destek olabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Dil probleminin mültecilerin kendilerini toplumdan izole hissetmesine sebep olması ve dolayısıyla mülteci ruh sağlığı açısından da belirleyici bir konu olduğu literatürde sıklıkla işlenmiştir. Bu sebeple bu kurslar oldukça önemlidir.

Haber başlıklarında kullanılan dile baktığımızda Suriyeli mültecileri tanımlamak için bir haberde ‘sığınmacı’ kelimesinin kullanıldığını diğer haber başlıklarında ise ‘Suriyeli ...’ şeklinde bir kullanım olduğunu görmekteyiz. Haber başlıklarında bu şekilde kullanımın ayrımcı dil kullanımı ile ilişkilidir. Haber kaynaklarının genel olarak devlet otoritesi ya da Türkiyeli kişiler oldukları,

mültecilere kendileri ile ilgili konularda söz verilmediği göze çarpan bir başka noktadır.

Tablo 2.5. 2014 Yılı Ezidi Göçü Haber Temaları

2014 – Ezidi Göçü			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Davutoğlu: Yezidilere Yardım Yapıldı	Ezidiler, Sincar Dağı, Yardım Paketi, Helikopter, IŞİD		Yardım/ Destek
İşte Sır Dinleriyle Yezidiler	Yezidiler, Dinleri, Sır, Gizil		Ötekileştirme
Kadın ve Çocukları Diri Diri Gömdüler	IŞİD, Ezidi, Katliam, Kadın, Çocuk, Dram	Katliam	Şiddet
Ezidilerin Ölüm Yürüyüşü	IŞİD, Ezidi, Katliam, Ölüm, Sincar Dağı, Dram	Katliam	Şiddet
Sincar Dağındaki Ezidilere Yardım Götüren Helikopter Düştü	Helikopter, Yardım, Sincar Dağı, Milletvekili, Ezidi	Kaza	Şiddet
Birleşmiş Milletlerden Uyarı	BM, Ezidiler, Soykırım, Sincar Dağı, IŞİD	Soykırım	Şiddet
IŞİD'den Kaçarken Doğdu	IŞİD, Ezidi, Katliam, Kadın, Çocuk, Dram	Dram	Şiddet
IŞİD 300 Ezidiyi Serbest Bıraktı	IŞİD, Ezidi, Alıkoymak, Sincar Dağı		
Ezidiler Silahlı Eğitim Alıp IŞİD'e Karşı Savaşmak İçin Geri Döndü	Ezidiler, IŞİD, Savaş, Savunma		Savunma
Ezidilere Yardım Eziyeti	IŞİD, Ezidiler, Yardım, Sendika, Yardım Toplamak		Yardım/ Destek

IŞİD'in Şengal'e saldırarak Ezidiler'e yönelik bir soykırıma başlaması sebebi ile Ezidiler köylerini ve evlerini terk etmişler, kutsal mekanları olan Laleş dağına sığınmış oradan da yürüyerek Türkiye'ye ulaşmışlardır. Konu ile ilgili yapılmış 9 haber tespit edilmiştir. Şiddet temasının en yoğun tema olduğu gözlenmiştir. Bu haberler aynı zamanda olayın anlatıldığı ve öyküleştireme yapılarak kurban ve mazlum olarak sunulan haberlerdir. Yardım/destek teması içerisinde yer alan

“Davutoğlu: Yezidilere Yardım Yapıldı” başlıklı haberde Ezidiler dağda kaçmaya çalışırken kendilerine yapılan yardımlar anlatılmıştır. “Ezidilere Yardım Eziyeti” başlıklı haberde ise Türkiye’de mülteci olarak bulunan Ezidilere yardım etmek isteyen bir derneğin yaşadığı sıkıntı haberleştirilmiştir. Bu haberde hbaer başlığında enformasyon eksiltimine giderek farklı bir anlam yaratılmıştır. Haber dilinin kullanımının genel olarak ötekileştirici olduğu görülmektedir.

Tablo 2.6. 2014 Yılı Kobane Göçü Haber Temaları

2014 – Kobane Göçü			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Bülent Arınç: Türkiye İçin Yıkım Olabilir	Devlet Otoritesi, Suriyeli Kürtler, Yük, Yıkım, Akın, Zulmeden Esad, Sınır	Fiziksel Sınır, Psikolojik Sınır	Sınır, Yük
AFAD: 100bin Suriyeli Sığınmacı Geldi	Suriyeli Sığınmacılar, Rakamlar, IŞİD, Sınır	Fiziksel Sınır, Psikolojik Sınır	Sınır
Gaziantep'te Olaylı Gece	Gaziantep, IŞİD, Protesto	Toplum Huzuru, Protesto	
IŞİD'den Kaçıp Türkiye'ye Sığınanların Sayısı 130bini Aştı	IŞİDden kaçan, Sınır, Rakam, Sığınılan Türkiye	Fiziksel Sınır, Psikolojik Sınır	Sınır
400bin Kişi İçin Hazırlık	Rakam, 4 Gün, IŞİD Saldırıları, Suriyeli Kürt	Psikolojik Sınır, Fiziksel Sınır, Psikososyal Destek	Sınır, Destek/ Yardım
Suriyeli Sayısı 1,5 Milyonu Geçti	Rakamlar, Suriyeli Sayısı	Psikolojik Sınır	Sınır
Kobani'den Tek Çıkış Türkiye	Kobane, Kurtuluş, Türkiye Tek Şans, IŞİD, Kuşatma		Sınır
200 Türkiyeli Aydın Kobani'ye Sahip Çıkıyor	Türkiyeli Aydınlar, Kobane Destek	Aydın, İnsan Hakları	Destek/ Yardım
Kıbrıs Kıbrıs Olalı Böyle Mülteci Görmedi	Kıbrıs, Mülteci Sayısı, Abartma	Psikolojik Sınır	Sınır

Türkiye Ağır Silah Koridoru Açsın	Türkiye Silah Koridoru, Kobane, Yardım	Yardım	Destek/ Yardım
Şanlıurfa'da Pahalı Hesap Tartışması Kavgaya Dönüştü:5 Yaralı	Kavgaya, Polis Müdahalesi, Suriyeliler	Kavgaya	Şiddet
Suriyeli Öğretmenlerden Okul		Güçlenme, PSS Destek	Destek/ Yardım
Zorlu Yolu 15 Gün Ayakkabısız Dolaştı	Zorlu Yol, Kobane, Kaçış, 1 Kişinin Hikayesi, Sınır	Hikayeleştirme	Sınır
Süs Havuzundan Yoğun Bakıma	Çocuk, Kaza	Kaza, Şiddet	Şiddet
Erdoğan Suriyeli Sığınmacılara Seslendi	Cumhurbaşkanı, Sesleniş, Kamp, Suriyeliler	Misafir, Yüceltme, Yük	Yardım/De stek
Kahramanmaraş'ta Trafik Kazası:7 Yaralı	Kaza, Suriyeli Aile	Kaza, Şiddet	Şiddet
Suriyeli Kadına Kapkaç Şoku	Kapkaç, Suriyeli Kadın	Şiddetin Mağduru Olarak Suriyeli Mülteciler	Şiddet
200bin Suriyeli Çocuk Okulsuz	Eğitim, Eğitim Hakkı, Suriyeli Çocuklar, PSS, Haklardan Bahsediş	Psikososyal Destek	Destek/ Yardım, Haklar
15 Yaş Altı Mültecilere Kızamık Aşısı	Kızamık Aşısı, Suriyeli Çocuklar, PSS	Psikososyal Destek	Destek/ Yardım, Haklar

2014 yılında IŞİD'in Suriye'nin kuzeyinde bulunan Kobane'ye saldırması sonucunda Suriye'de yaşayan Kürtler büyük bir katliam tehlikesi ile karşı karşıya kalmışlar ve bunun sonucunda çok sayıda Suriyeli mülteci Türkiye'ye geçiş yapmıştır. Türkiye'nin Kobane'ye yardım etmek için Iraklı peşmergelerin geçişi için izin vermesinin uzun süre tartışılması Türkiye'deki Kürt kökenli vatandaşların isyan etmesine ve Kobane olayları adı ile başlayan sokak çatışmalarının yaşanmasına sebep olmuştur. Bu tematik analiz çerçevesinde konunun yalnızca Suriyeli mülteciler ile ilgili olan kısmı alınmış ve haberler üzerinden temalara bakılmıştır. Eylül ve Ekim ayları bu konu ile ilgili haberlerin yayınlandığı yıllar

olduğundan çalışmanın zamansal çerçevesi genişletilmiş ve bu aylar da incelemeye yalnızca 2014 yılı için alınmıştır. 19 adet haber tespit edilmiştir. Eylül ayı haberlerinde geçişler yoğunlukta olduğundan daha çok ‘sınır’ temasını görmekteyiz. Haberlerin mültecilerin sınırdan topluca giriş ile alakalı olarak sayılar başlıkta kullanılarak verilmesi sebebi ile hem ‘fiziksel sınır’ hem de ‘psikolojik sınır’ alt temaları sıklıkla işlenmiştir. Genel olarak Türkiye’nin yeni bir toplu giriş için hazırlandığı , gelen kişileri kmaplara yerleştirdiği burada acil ihtiyaçlarının karşılandığı görülmektedir. Ekim ayı içerisinde ise yine ‘şiddet’ temasının yoğunlukla işlendiğini görmekteyiz. Aynı zamanda Ekim ayı içerisinde yapılan iki adet yardım/destek temalı haberde haklar konusunun işlendiğini, Suriyeli çocukların eğitimden yararlanamadığını ve bunun problem olması işlenmiştir. Haberlerin tamamında hak temelli haberlerin azınlıkta olması sebebi ile önemli bir noktadır. Yine haber içeriklerinden mültecilerin yük olarak görüldüğünü söylememiz mümkündür.

2015			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Türkiye'den Suriye'ye Geçerken Yakalandı. Babası İngiliz Siyasetçi Çıktı	IŞİD, Sınır, Suriye'ye Geçmek, İngiliz Vatandaşı	IŞİD, Sınır	Sınır, IŞİD
Dernekten Suriyelilere Yardım	Gıda yardımı, Suriyeliler, STK Desteği	Maddi Destek	Destek/ Yardım
Kaçak Göçmenleri Sahil Güvenlik Kurtardı	Kaçak göçmen, Bodrum-Yunanistan, Sınır, Kurtarıma, Bot	Fiziksel Sınır, Kaçak	Sınır
Çadırkent Gençler Arası Futbol Turnuvası	Gençler, Etkinlik, PSS Aktivite, Sığınmacı, Moral-Motivasyon, Destek	Psikososyal Destek	Destek/ Yardım
Kamp Dışında Kalan Mültecilere Elbise Dağıtımı	Yardım, Kaymakamlık, Kıyafet, Mülteci, Kamp, Kamp Dışı	Maddi Destek	Destek/ Yardım
Çadırkentte Erken Yaşta Evlilik Semineri	Çadırkent, Etkinlik, Kadın, Eğitim, Erken Yaşta Evlilik	Psikososyal Destek	Destek/ Yardım
Türkiyeli Öğrenciler Suriyeli Öğrencileri Ziyarete Geldi	Kaynaşma, Uyum, Öğrenciler, Ziyaret	Psikososyal Destek	Destek/ Yardım
Vagonlardan Dram Çıktı	IŞİD, İnsan Kaçakçılığı, Sınır, Kaçak, Haseki-Edirne	Fiziksel Sınır, IŞİD, Kaçak	Sınır, IŞİD
1 Milyon Mülteci Libya'da Bekliyor	Kaçakçı Gemisi, Acil Eylem, AB, Batırma	Kaçak, Fiziksel Sınır	Sınır
Suriyeli Öğretmen Boğazı Kesilerek Öldürüldü	Cinayet, Ölüm, Suriyeli Öğretmen	Şiddetin Mağduru Olarak Suriyeli Mülteciler	Şiddet
Türkiye'deki Mültecilerin Sayısı Yıl Sonunda 215 Milyonu Bulabilir	Rakam, ...yı Bulabilir, Sınır, Mülteci	Psikolojik Sınır	Sınır
O Kızlardan İlk Fotoğraf	IŞİD, IŞİD'e Katılmak İngiliz	IŞİD	IŞİD
Suriyeli Gençlere Judo Elbisesi	Suriyeli Gençler, Judo Elbisesi, Sportif Yardım	Psikososyal Destek	Destek/ Yardım
Hatay'da Eylemci Gruba Polis Müdahalesi	Eylem, Eylemci Grup Müdahale, Alevi Suriyeliler	Polis Müdahalesi, Eylem,	Sınır

		Toplum Huzuru	
Suriye Araçlarına Türk Plakası	Suriye Araçları , Türk Plakaları		
Türkiye'de 6 Gündür Alınmayan Cenazeler Nedeniyle Olaylar Çıktı	Roja, İŞİD, Kürt, YPG, Cenaze, Sınır, Sınır Kapısı, Olaylar	Fiziksel Sınır, Toplum Huzuru	Sınır
4 Günde 2bin727 Kaçak Yakalandı	Kaçak, İzmir, Rakam, Yakalanmak, Kanunsuzluk	Fiziksel Sınır, Kaçak	Sınır
Suriyeli Göçmenlerin Umut Yolculuğu Mersin'de Sona Erdi	Umut, Yolculuk, İnsan Kaçakçıları, Suriyeli Göçmen, Kandırma, Dolandırıcılık		Sınır
Çadır Kentin Başarılı Öğrencileri İzci Kampında	Çadırkent, PSS Destek, Öğrenci, Çocuk, İzci Kampı, Etkinlik, Uzaklaşma, Normalleşme	Psikososyal Destek	Destek/ Yardım
İzmir'de Suriyeli Mülteciler Atatürk Stadyumunda Toplanacak	İzmir, Suriyeli Mülteci, Besmane, Yunan Adaları, Geçmek, Gitmek, Sınır	Fiziksel Sınır	Sınır
250 Kaçak Ayvacık'ta Yakalandı	Kaçak, Yakalanma, Rakam, Yunanistan, Lastik, Bot, Sahil Güvenlik, Sınır	Fiziksel Sınır, Kaçak	Sınır
AB'de Göçmen Sayısı Rekor Kırdı	Rakam, AB, Göçmen, Rekor, Sınır	Psikolojik Sınır	Sınır
En Zengin Kaçaklara Jet Hizmet	Kaçak, Zengin, Midilli, Sınır	Fiziksel Sınır, Kaçak	Sınır
Makedonya'da Olağanüstü Hal	Sınır, Makedonya, Sığınmacı, Geçiş, Akın, Yunanistan	Fiziksel Sınır	Sınır
O Fotoğrafın Hikayesi	Suriyeli Göçmen, Hikaye, Fotoğraf, Duygusal An, Yunan Adası, Sınır	Fiziksel Sınır, Hikayeleştirme	Sınır
Yunanistan Suriyeli Göçmenleri Biletle Topladı	Suriyeli Göçmen, Yunan Hükümeti, Yunan Adası, Devletin Mülteçiden Para		

Bitlis'teki Suriyeli Dilenciler Mardin'e Gönderildi	Suriyeli, Suriyeli Dilenci, Kampa Toplama, Gönderilme, Toplum Huzuru	Psikolojik Sınır, Toplum Huzuru	Sınır
Makedon Sınırında Açlık Ve Gözyaşı	Makedonya, Sınır, Açlık, Dram, Fransa-Almanya Hedefi, Göçmen, Yaşam Mücadelesi, Avrupa	Fiziksel Sınır	Sınır
Midillideki Dram İçin Avrupa Yardım Etmeli	Dram, Midilli, Sınır, Avrupa, Yunan Adası, Açık-Kapalı Kapı, Sınır	Fiziksel Sınır	Sınır
Times: Suriyeli Mülteci, Türkiye'den Yunan Adalarına Yüzerek Geçti	Suriyeli Mülteci, Sınır, Geçmek, 1 Kişinin Hikayesi, Yolculuk	Fiziksel Sınır, Hikayeleştirme	Sınır
Ülkeler Göçmenlere Karşı Daha Şefkatli Olmalı	BM, Göçmen Krizi, Şefkat, Çaba	Fiziksel Sınır, Kriz	Sınır
Sınır Güvenliğine 203 Milyon TL.	Sınır, Güvenlik, Türkiye, Para, Suriye Sınırı	Fiziksel Sınır, Güvenlik	Sınır
AFAD Başkanı Suriyeliler İçin İzmir'e Gidiyor	Geçiş, Yunan Adaları, Suriyeli Mülteciler, Besmane	Fiziksel Sınır, Toplum Huzuru, Psikolojik Sınır	Sınır

Tablo 2.7. 2015 Yılı Haber Temaları

2015 yılında Nisan ve Ağustos aylarında Suriyeli mülteciler ile ilgili yapılan 33 haber tespit edilmiş ve incelenmiştir. Diğer yıllara oranla 2015 yılında daha fazla haber yapıldığı görülmektedir. Bunun sebebi Ağustos ayında çok fazla mültecinin Avrupa'ya gitmeye çalışmasıdır. Tam da bu sebepten görülen yaygın tema 2015 yılında sınır temasıdır. 33 haberin 22 tanesi sınır teması içerisinde incelenmiştir. 8 adet yardım/destek ve bir adet şiddet teması altında incelenen haber tespit edilmiştir. Sınır temasına dahil edilen haberlerin tamamına yakını Avrupa'ya geçmeye çalışırken yakalanan Suriyeli mülteciler ile ilgilidir. Bu haberler verilirken

Suriyeli mülteciler için 'kaçak' kelimesi kullanılmıştır. Kaçak kelimesi herhangi bir statü belirtmeyen, kanunsuzluk ve suç ifade eden ayrımcı bir ifadedir.

Yardım/destek teması altında incelenen haberlerde çadır kentte kalan mülteciler için yapılan yardımlar ve düzenlenen aktiviteler haberleştirilmiştir. Burada etkinliklerin öznesi olanların genellikle çocuklar ve gençler olduğu göze çarpmaktadır. '*Dernekten Suriyelilere Yardım*' '*Kamp Dışında Kalan Mültecilere Elbise Dağıtımı*' '*Suriyeli Gençlere Judo Elbisesi*' başlıklı haberlerde yapılan yardımlar sistemli olarak sağlanan destekten çok geçici olan tek seferlik yardımlardır. Kamp dışında yaşayan Suriyeli mülteciler için kıyafet yardımı ve gıda yardımı yapıldığı bilgisi bu haberlerde yer almaktadır. 'Suriyeli Gençlere Judo Elbisesi' başlıklı haberde ise yardımın detayları yer almamaktadır. Gençlere neden judo elbisesi verildiği, bu gençlerin bu sporla uğraşıp uğraşmadığına dair enformasyon eksikliği bulunmaktadır. Gençler judo yapmıyorsa neden judo elbisesi yardımı yapıldığı sorusu yapılan yardımlara dair başka bir soru işaretini barındırmaktadır. "*Çadır kent Gençler Arası Futbol Turnuvası*", "*Çadır kentte Erken Yaşta Evlilik Semineri*", "*Çadır Kentin Başarılı Öğrencileri İzci Kampında*" başlıklı haberlerde ise çadır kentlerde yapılan psikososyal destek aktivitelerinin haberleştirilmiş olduğunu görmekteyiz. Futbol turnuvası ve izci kampı gibi etkinliklerin savaş travması yaşamış gençlerin normal hayata adaptasyonu için önemlidir. Bunun yanı sıra erken yaşta evlilik gibi konularla ilgili seminerler de hem toplumsal yaşama uyum, hem de psikolojik ve sosyal yapının güçlenmesi açısından oldukça önemlidir.

"*Kaçak Göçmenleri Sahil Güvenlik Kurtardı*", "*Vagonlardan Dram Çıktı*" "*4 Günde 2bin727 Kaçak Yakalandı*", "*250 Kaçak Ayvacık'ta Yakalandı*", "*En Zengin Kaçaklara Jet Hizmet*" haberlerinde Türkiye'den Avrupa'ya gitmeye çalışan mülteciler haberleştirilmiştir. Bu haberlerin tamamı fiziksel sınır alt teması ve sınır ana teması altında çerçevelenmiştir. Mültecilerin Avrupa'ya geçişleri sırasında yapılan müdahaleler, yakalanan mülteci sayıları ve insan kaçakçılarının yöntemleri haberlerin konusu olmuştur. Avrupa'ya neden geçilmek istendiği ile

ilgili herhangi bir art alan bilgisi haberlerde verilmemiştir. Mülteciler sınırlar için tehdit olarak lanse edilmiştir.

“*Türkiye'deki Mültecilerin Sayısı Yıl Sonunda 215 Milyonu Bulabilir*” haberi ise sınır ana teması psikolojik sınır alt teması içerisinde kategorize edilmiştir. Bu haberde UNDP Başkanı Helen Clark’ın ifadesi referans alınarak Türkiye’ye 2015 sonuna kadar 804bin mültecinin daha gelebileceği ve 2,5 milyon mülteci olabileceği ifade edilmiştir. Burada yine Suriyeli mülteciler kitleler halinde hareket eden kalabalık gruplar, rakamlar şeklinde yansıtılmıştır. Bu da dolaylı olarak çokluk ve korku ifade etmektedir. Psikolojik sınırdaki kabulün geçilmesi ihtimali vardır.

2015 yılında şiddet teması altında kategorize edilen bir adet haber tespit edilmiştir. “*Suriyeli Öğretmen Boğazı Kesilerek Öldürüldü*” başlıklı haberde Kahramanmaraş’ta yaşanan cinayet haberi haber başlığında Suriyeli öğretmen ifadesi ile biz onlar ikiliği yaratılması sebebi ile ayrımcı bir dil kullanılarak haberleştirilmiştir.

2.2.1.1 Alan Kurdi

2015 yılı Suriyeli mültecilerin Türkiye’den Yunanistan’a ve oradan da Avrupa’ya ve diğer batı ülkelerine geçmeye çalışmaları ve bu geçişler sırasında yaşanan birçok ölümlü kaza haberi ile sıklıkla haberlerde yer buldukları bir sene olmuştur. Alan Kurdi 02 Eylül 2015 tarihinde ailesi ile birlikte Muğla’nın Bodrum ilçesinden Yunanistan’ın İstanköy adasına şişme bot ile geçmeye çalışırken annesi ve kardeşi ile birlikte boğularak hayatını kaybeden üç yaşındaki Suriyeli Kürt çocuk Doğan Haber Ajansı muhabiri Nilüfer Demir’in çektiği Alan Kurdi’nin cansız bedenini gösteren fotoğraf Türkiye ve dünya kamuoyunda oldukça ses getirmiştir.

Kobani’nin Beğdik köyünden olan Alan Kurdi ve ailesi 2011 yılının sonlarına kadar Şam’ın Rükneddin bölgesinde yaşamışlardır. 2012’de Halep’e

giden aile çatışmalar artınca Kobani'nin 25 kilometre yakınındaki Beğdik köyüne dönmüştür. IŞİD'in 15 Eylül'deki Kobani saldırısından sonra birçok mülteci ile birlikte Türkiye'ye gelmişlerdir. Kobani'nin 26 Ocak 2015'te Kobani'den çıkartılmasından sonra Nisan ayında Kobani'ye dönmüşlerdir ancak Haziran ayındaki saldırıdan sonra tekrar Türkiye'ye geçmişler.

Hürriyet gazetesi olayı verdikleri “5'i çocuk; 12 ölü, 2 kayıp . Ötesi var mı ?” başlıklı haberde “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) “ifade özgürlüğü yalnızca hükümetleri değil, toplumu da rahatsız edici, şoke edici, incitici haberlerin verilmesini kapsar” diyor. Biz de dünyanın gözünü kapattığı mülteci dramına dikkat çekmenin bir gazetecilik görevi olduğu inancıyla bu sarsıcı fotoğrafı manşetten yayınlıyoruz.” ifadesine yer vermiştir.

Hürriyet gazetesinde Alan Kurdi ile ilgili yapılan haberlerin olayın olduğu 2015 yılından 2019 yılına kadar devam etmesi ve tüm mülteci haberleri içerisinde en fazla yer bulan haberlerin bunlar olması bakış açısı farklılığını ve olayın önemini göstermektedir. Alan Kurdi ile ilgili toplam 79 tane haber 2015 yılı Eylül ayında tespit edilmiş ve tematik analize dahil edilmiştir. Daha sonra yapılan haberler ise hem haber sayısının fazla olması hem de araştırma örnekleme zamansal olarak uygun olmamasından dolayı dahil edilmemiştir. Bu haberler tüm haberlerin genel teması içerisinde “sınır” temasına dahil edilmiş ancak haber sayısı çok fazla ve kendi içerisinde de farklı temalara ayrıldığından ayrıca incelenmiştir. Haberler genel olarak “olay”, “hakkında konuşanlar”, “etkileri”, “ırkçılık”, “destek”, “insan kaçakçılığı”, “fotoğraf” şeklinde temalara ayrılmıştır. Aşağıda temalar kodları ve alt temaları ile birlikte gösterilmiş ve açıklamaları yapılmıştır.

Tablo 2.8. Aylan Kurdi Olay Teması

Olay		
Haber Başlığı	Kodlar	Alt Tema

5'i Çocuk; 12 Ölü, 2 Kayıp . Ötesi Var Mı ?	Çocuklar, Ölüm, İnsan Ticareti, Avrupa'ya Geçiş, Rakam, Olay	İnsan Kaçakçılığı, Çocuklar, Ölüm
Bodrum'un O Sahilinde Hayat Devam Etti	Ölüm, Trajedi, Kayıtsızlığa Tepki, Olay, Sahil	Kayıtsızlık
Cesetler Adli Tıp'a Getirildi	Cesetler, Adli Tıp, Olay	Ölüm
Ege Denizinde Art Arda Göçmen Faciası: 12 ölü	Göçmen Faciası, Ege Denizi, Ölüm, Olay	İnsan Kaçakçılığı, Ölüm
Kurdi Ailesi Kanada'ya Gitmek İstiyordu	Aile, Kanada, Mülteci, Olay, Sınırlar	Aile
O Sahilde Hayat Devam Etti	Sahil, Hayat, Kayıtsızlık, Olay	Kayıtsızlık
Aylan, Galip ve Reyhan Kurdi Kobane'de Toprağa Verildi	Aylan, Olay, Cenaze	Ölüm
Aylan, Galip ve Reyhan Kurdi Kobane'de Toprağa Verildi	Aylan, Olay, Cenaze	Ölüm
Aylan'ın Cenazesi Uçakla Şanlıurfa'ya Gönderildi	Aylan, Cenaze, Uçak, Olay	Ölüm
Jandarma Astsubay Kıdemli Üstçavuş "O Anı Anlattı"	Jandarma, O An, Olay	Ölüm
Jandarma Astsubay, Minik Aylan'ı İlk Gördüğü Anı Anlattı	Jandarma, O An, Olay	Ölüm
O Anı Anlattı: Önce İnşallah Yaşıyordur Dedim	O An, Olay, Ölüm	Ölüm
Aylan İle Aynı Botta Ölmüşlerdi	Ölüm, Bot, Aylan, Olay	Ölüm, Çocuklar

Haberin ilk yayınlandığı ve olayın nasıl ve neden olduğunun anlatıldığı haberler “olay” teması içerisinde kategorileştirilmiştir. Bu tema içerisine 13 adet haber dahil edilmiştir. Haberlerde olayın anlatım biçimi ve kullanılan dil oldukça önemlidir. Fotoğrafı çeken kişinin Hürriyet gazetesi muhabiri olması da haberlerin

yer alış biçimleri bakımından önem arz etmektedir. Olayın anlatıldığı haberlerde dram ögesi oldukça yüksek olarak kullanılmış ve fotoğrafın gücü ile birlikte mültecilerin içerisinde bulunduğu durum ile ilgili olarak kamuoyu yaratılması amaçlanmıştır. “Ege Denizinde Art Arda Göçmen Faciası: 12 ölü” başlıklı haberde; *“Ajanslardan gelen yürek yakan fotoğrafları kullanıp kullanmama konusunda çok düşündük. Fotoğrafta ailesiyle savaştan ölümden kaçıp mutlu bir hayata kavuşmak isteyen küçücük bir çocuğun cansız bedeni görüliyordu. Haber merkezimizde fotoğrafı gören herkesin yüreği yandı, gözleri doldu, insan kaçakçılarına lanet etti. Çok bilinen bir söz vardır. Bazen bir görüntü bir fotoğraf binlerce kelimenin anlatamayacağı şeyleri anlatır... Ramazan Öztürk’ün dünyayı sarsan fotoğrafı olmasa, Halepçe katliamının dehşetini belki de bu kadar derinden hissedemeyecektik. Nick Ut’un küçük çocukların acı içinde bombalardan kaçtığı fotoğrafı olmasa, Vietnam savaşı belki daha da uzayacak ve çok daha fazla insan ölecekti. Çok düşündükten sonra biz de Bodrum sahillerinde yaşanan insanlık dramının yürek kanatan fotoğrafını kullanmaya karar verdik. Okuyucularımızın tepkisini çok iyi anlıyoruz. Ama düşündük ki bu fotoğraf belki bazı şeyleri değiştirir. Artık buna benzer acıların yaşanmasına engel olur. Daha fazla çocuğun aynı şekilde ölmesinin önüne geçer. Umarız bir daha bu minik çocuklar insan tacirlerinin vahşi hırslarına kurban gitmez ve bu fotoğraf bir devrin sonu yeni bir dönemin başlangıcı olur...”* ifadede fotoğraf kullanımı ve konuya dair hassasiyet dile getirilmiştir. Ancak aynı haberde *“Bodrum ’dan yasa dışı yollarla Yunanistan’a geçmek için iki saat arayla denize açılan KAÇAKLARIN içinde bulunduğu iki ayrı lastik bot batarken çifte facia yaşandı.”* gibi ifadeler ile Suriyeli mülteciler “kaçak” olarak ifade edilmiştir.

Olayın anlatıldığı haberlerde arka plan bilgileri, mültecilerin neden Yunan adasına gitmek istedikleri bunun ekonomik ve politik sebeplerine dair bilgiler eksik verilmiş, sorumlular olarak sadece insan kaçakçılığı yapan kişiler öne çıkarılmıştır. Aynı zamanda *“Aylan İle Aynı Botta Ölmüşlerdi”* başlıklı haberde Alan Kurdi’nin babasının da insan kaçakçısı olma iddiası başka bir insan kaçakçılığı organizatörünün ifadesi ile verilmiştir. Haberlerin alt temalarının “ölüm”, “insan

kaçakçılığı”, “çocuklar”, “aile” ve “kayıtsızlık” olduğu gözlenmiştir. “*Bodrum'un O Sahilinde Hayat Devam Etti*” ve “*O Sahilde Hayat Devam Etti*” başlıklı haberlerde sabah yaşanan acı olay sonrasında sahilde hayatın herhangi bir şey yaşanmamış gibi devam etmesi eleştirilmiştir. Bu haberler hem yazılı bir biçimde hem de video kullanımı ile birlikte tekrarlı bir biçimde verilerek internet gazeteciliğinin çoklu ortam gücü kullanılmıştır.

Tablo 2.9. *Aylan Kurdi İnsan Kaçakçılığı Teması*

İnsan Kaçakçılığı		
Haber Başlığı	Kodlar	Alt Tema
Bodrum'da Faciayla İlgili 4 Suriyeli Gözaltında	Facia, Bodrum, Gözaltı, Suriye Uyruklu, İnsan Kaçakçılığı	Müdahale
Bodrum'daki Faciada İsyen Ettiren Gerçek	Facia, Bodrum, İsyen, Kıyıya Vuran Minik Aylan, Can Yelekleri, İnsan Kaçakçılığı	Çocuklar, Suçlama
Bodrum'daki Faciada 4 Tutuklama Kararı	Bodrum, Facia, İnsan Kaçakçılığı, Tutuklama	Müdahale
İnsan Kaçakçılarına Darbe	İnsan Kaçakçılığı, Operasyon	Müdahale
Bodrum'daki 12 Kaçağın Öldüğü Faciada 5 Tutuklu Daha	Bodrum, Kaçak, Ölüm, Tutuklama, İnsan Kaçakçılığı	Müdahale
Aylan Kurdi'nin Babası İnsan Kaçakçısıydı İddiası	Aile, İnsan Kaçakçılığı	Aile
Yine Ege Yine Facia	Ege, Yine, Facia, Ölüm	Ölüm
Ege'de Kaçak Teknesi Battı : 14 Çocuk 34 Ölü	Ege, Kaçak Teknesi, Batış, Ölüm, Çocuklar, İnsan Kaçakçılığı	Çocuklar, Ölüm

Alan Kurdi ve ailesi Yunanistan'a gitmek istemişler ve bunu yasal yollarla yapmaları mümkün olmadığından insan kaçakçıları vasıtasıyla bu yolculuğu gerçekleştirmek istemişlerdir. İnsan kaçakçılarının umutları tükenen ancak çıkış

yolu arayan insanları sömürdüğü ve tamamen güvensiz yollarla ölüme götürdükleri bir gerçektir. Bugüne kadar yüzlerce mülteci Türkiye’den Avrupa’ya gitmek isterken deniz ya da kara yollarında yaşamlarını yitirmiştir. Tam da bu sebepten insan kaçakçılığı haberlerin bir teması olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan kaçakçılığı temasında gördüğümüz haberler olay sonrasında insan kaçakçılığı ile ilgili müdahale ve yargılamalar ile ilgilidir. “*Bodrum’da Faciayla İlgili 4 Suriyeli Gözaltında*”, “*Bodrum’daki Faciada 4 Tutuklama Kararı*”, “*Bodrum’daki 12 Kaçağın Öldüğü Faciada 5 Tutuklu Daha*” başlıklı haberlerde Alan Kurdi ve ailesinin yaşamını kaybettiği kaza sonrası yargılama sürecine dair detaylar yer almaktadır. “*Bodrum’daki Faciada İsyan Ettiren Gerçek*” başlıklı haberde ise insan kaçakçılarının organizasyonlarında insanların yaşamlarının nasıl önemsenmediği, bile bile ölüme götürüldüklerine dair ölen insanların hiçbirinde can yeleği olmaması detayı ile anlatılmıştır. “*Yine Ege Yine Facia*”, “*Ege’de Kaçak Teknesi Battı: 14 Çocuk 34 Ölü*” başlıklı haberlerde Ege denizinde Alan Kurdi olayından sonra gerçekleşen başka bir kaza ve ölüm haberleştirilmiştir. Bu haber başlığında mültecilerin içerisinde olduğu tekne için “kaçak teknesi” ifadesinin kullanılması kriminalize etmeye bir örnek teşkil etmektedir.

Tablo 2.10. Aylan Kurdi Fotoğraf Teması

Fotoğraf		
Haber Başlığı	Kodlar	Alt Tema
Büyük Dramın Sembolü Aylan ve Galip	Minik Aylan, Fotoğraf, Tek İnsan, İnsan Hikayesi, Öyküleştirme	Öyküleştirme
Dünyayı Sarsan Fotoğrafı Çeken DHA Muhabiri Konuştu	Fotoğraf, Dünya, DHA Muhabiri, Güç	Dünya, Güç
Dünyayı Sarsan O Fotoğraf Gazetelerin Manşetlerinde	Fotoğraf, Dünya, Güç, Manşet	Dünya, Güç
Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: Fotoğrafı Görünce Yıkıldım	Siyasi, Fotoğraf, Etkilenme	Siyasi

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: Fotoğrafi Görünce Yıkıldım	Siyasi, Fotoğraf, Etkilenme	Siyasi
Dünya Klüplerini Ayaklandıran Görüntü!	Dünya, Destek, Fotoğraf	Dünya, Destek
Minik Aylan'ın Son Fotoğrafi	Aylan, Minik, Fotoğraf	Çocuklar
Bu Fotoğraflar da Aylan Gibi Sembol Oldu	Fotoğraf, Sembol, Aylan	Güç
DHA Muhabiri Dünyayı Sarstı	DHA Muhabiri, Dünya'yı Sarstık, Güç, Fotoğraf	Dünya, Güç
Bild Gazetesi Bugün Fotoğrafsız Yayınlandı	Fotoğraf, Güç, Gazete	Güç
Orhan Pamuk: Aylan'ın Fotoğrafi Entellektüellerin Vereceği Tepkiden Daha Büyük Bir Etki Yarattı	Ünlü, Fotoğraf, Güç, Entellektüel	Ünlü, Güç
IŞID'den Aylan'ın Fotoğrafiyle Kara Propaganda	IŞID, Fotoğraf, Kara Propaganda	Siyasi
Merkel: Aylan'ın Fotoğrafi Beni Derinden Etkiledi	Siyasi, Fotoğraf, Etkilenme	Siyasi
Merkel: Aylan'ın Fotoğrafi Beni Derinden Etkiledi	Siyasi, Fotoğraf, Etkilenme	Siyasi
Mazlum-Der'den "Mazlumların Batıya Yürüyüşü Ve Dramları" Fotoğraf Sergisi	Fotoğraf Sergisi, Dernek, Batıya Yürüyüş	Destek

Alan Kurdi'nin sahilde cansız bir şekilde yatan fotoğrafı mülteciler ile ilgili en fazla ses getiren, politika ve tutum değişimlerine sebep olan unsur olmuştur. Bu tek bir fotoğrafın birçok acıyı temsil eden bir ortaklıkta ve pek çok insanın bir anda ilgisini çekebilecek güçte oluşunun bir kanıtı olmuştur aynı zamanda. Fotoğraf teması içerisinde incelenen 15 adet haber tespit edilmiştir. Bu tema içerisinde

incelenen haberler fotoğrafın nasıl etkiler yarattığı, fotoğrafın gücünün anlatıldığı haberler olmuştur.

“*Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: Fotoğrafı Görünce Yıkıldım*”, “*Merkel: Aylan'ın Fotoğrafı Beni Derinden Etkiledi*” başlıklı haberler video ve yazı şeklinde tekrarlı olarak verilmişlerdir. Bu haberlerde fotoğraf ile siyasilerin dikkatinin çekilmesi ve yaşanan durumun onlarda yarattığı etkilere kendi sözleri ile yer verilmiştir. “*Orhan Pamuk: Aylan'ın Fotoğrafı Entelektüellerin Vereceği Tepkiden Daha Büyük Bir Etki Yarattı.*” başlıklı haberde Orhan Pamuk fotoğrafın bir olaya dikkat çekmek için önemli olduğundan bahsetmiştir. Yine “*Bild Gazetesi Bugün Fotoğrafsız Yayınlandı.*” başlıklı haberde fotoğrafın olay sunumundaki etkisinin gösterilmesi için gazetenin fotoğrafsız olarak yayınlandığından bahsedilmektedir. “*Dünyayı Sarsan Fotoğrafı Çeken DHA Muhabiri Konuştu*” başlıklı haberde Nilüfer Demir’in ifadeleri ile fotoğrafın çekiliş anı anlatılmıştır. Bu temada yer alan haber başlıklarında sıklıkla “dünyayı sarsan fotoğraf” ifadesi kullanılarak fotoğrafın yaratmış olduğu yankıya işaret edilmiştir.

Fotoğraf ana temasının alt temalarının “destek”, “siyasi”, “güç”, “çocuklar” ve “dünya” olarak belirlenmiştir. Bu alt temalar fotoğraf ana temasının hangi çerçevede kimler tarafından konuşulduğunu belirtmektedir.

Hakkında Konuşanlar		
Haber Başlığı	Kodlar	Alt Tema
Başbakan Davutoğlu'ndan 'Aylan Açıklaması'	Siyasi, Aylan, Açıklama, Kıyıya Vuran Cansız Beden, 3 Yaş, Avrupa'yı Suçlama	Siyasi, Suçlama
Macaristan Başkanı Orban: Türkiye Güvenli Bir Ülke, Orada Kalın	Macaristan, Siyasi, Sınırlar, Türkiye, Güvenli Bölge	Siyasi
Minik Aylan'ın Babasından Çok Acı İfade : Ellerimden Kayıp Gitti	Aile, Acı, Kayıp	Aile, Acı
Şahan Gökbakar İsyani Etti	Ünlü, İsyani, Destek	Ünlü, Destek
Tuğba Büyüküstün'den Duygusal Mesaj	Ünlü, Destek	Ünlü, Destek
Aylan'ın Dedesi: Gitmeyin Dedim, Beni Dinlemediler	Aile, İsyani, Pişmanlık	Aile
Aylan'ın Halası Tima Kurdi'den Yürek Burkan Açıklamaları	Aile, Açıklama, Suçlama, Pişmanlık	Aile, Suçlama
Aylan'ın Halası Tima Kurdi'den Yürek Burkan Açıklamaları	Aile, Açıklama, Suçlama, Pişmanlık	Aile, Suçlama
Erdoğan Aylan Kurdi'nin Babasını Aradı: 'Yavrumuzdu'	Siyasi, Aile, Destek Taziye	Siyasi, Destek
Erdoğan: Keşke O Denizlere Açılmasaydınız	Siyasi, Suçlayıcılık, Keşke, Sorumluluğu Devretme	Siyasi, Sorumluluk
Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan CNN International'a Önemli Açıklamaları	Siyasi, CNN, Açıklama	Siyasi
Bergüzel Korel İsyani Etti	Ünlü Kişi, İsyani	Ünlü, Destek
IMF Başkanından Türkiye'ye Teşekkür	IMF, Türkiye, Takdir, Siyasi	Siyasi, Sorumluluk
Hande Ataizi Suriyeli Göçmen Çocuğu Evlat Edinecek	Ünlü Kişi, Evlat Edinmek, Suriyeli Göçmen	Ünlü, Destek
Avusturyalı Senatörden Şoke Eden "Aylan" Yorumu	Siyasi, Aylan, Yorum	Siyasi, Irkçılık
Hande Ataizi : Devlet Bize Yardım Etsin	Ünlü, Evlat Edinme, Devlet Yardımı	Ünlü, Destek

CHP Muğla Milletvekili Demir Avrupa Parlamentosu Toplantısına Katılacak	Siyasi, Avrupa Parlamentosu, Toplantı	Siyasi
Aylan'ın Halası AB'ye Seslendi : Mültecilere Kalbinizi Açın	Aile, AB, Sesleniş, Mülteci, Kabul	Aile, Sorumluluk
Shakira'dan Dünya Liderlerine " Aylan Kurdi Çağrısı"	Ünlü, Dünya Liderleri, Aylan, Çağrı	Ünlü, Destek
Kemal Kılıçdaroğlu: Dış Politikada Sizi kim Kandırdı	Siyasi, Dış Politika, Kandırılmak	Siyasi, Suçlama
Shakira Bu Sefer Aylan Kurdi İçin Söyledi	Ünlü, Aylan, Şarkı, Anmak	Ünlü, Destek
Davutoğlu: " Uluslararası Camia Mültecileri Rakam Olarak Görmekten Vazgeçmelidir. Her Sayı Bir İnsandır."	Siyasi, Uluslararası, Mülteci, Rakam İnsan, Gerçek	Siyasi, Sorumluluk

Tablo 2.11 Aylan Kurdi Hakkında Konuşanlar Teması

Hakkında konuşanlar teması olayın ne çerçevede kimler tarafından konuşulduğunun belirtildiği haberleri kapsamaktadır. Bu tema 20 adet haber içermektedir. Yaşanan olay ile ilgili Türkiye’den ve Dünya’dan siyasi figürlerin, ünlü kişilerin ve Alan Kurdi’nin ailesinin ifadeleri bu tema altında incelenmiştir. Öncelikle çok fazla ve birbirinden bağımsız alanlardan insanın bu konu hakkında konuşması, fikirlerini ifade etmesi kamuoyunda yarattığı etkinin büyüklüğü ile ilgili bilgi vermektedir.

“Minik Aylan'ın Babasından Çok Acı İfade : Ellerimden Kayıp Gitti”, “Aylan'ın Dedesi: Gitmeyin Dedim, Beni Dinlemediler”, “Aylan'ın Halası Tima Kurdi'den Yürek Burkan Açıklamalar”, “Aylan'ın Halası AB'ye Seslendi : Mültecilere Kalbinizi Açın” başlıklı haberlerde Alan Kurdi’nin ailesinin ifadelerine yer verilmiştir. Babasının ifadelerine yer verilen haberde olayın nasıl olduğu ve neler hissettiğine dair ifadeler yer bulmuştur. Dedesinin ifadelerine yer verilen haberde dedesinin gitmeyin dedim beni dinlemediler ifadesi başlıkta kullanılmış. Bu ifade ile sorumluluk atfedilmiştir. Haberin detaylarında Kobani’den Türkiye’ye IŞİD saldırıları sebebi ile gelmeleri ve daha sonra burada kalmaları ancak

sonrasında Almanya'ya gitmek istedikleri belirtilmiştir. Dede Almanya'ya gitmek yerine Kobani'ye dönmelerini tembihlemiştir ancak Türkiye'de kalmak bu durumda bir seçenek olarak konuşulmamıştır. Haberin detaylarında bu konu ile ilgili herhangi bir söz söylenmemiştir. Hala Tima Kurdi'nin ifadelerinde ise ailenin Kanada'ya gitmek istemesinden ancak sığınma başvurusunun kabul olmamasından bahsedilmiştir. Bu konuda sorumluluğu tüm dünyanın paylaşması gerektiğini belirten halanın ifadeleri ile çocukların masumiyeti olayın dram ögesi anlatılmıştır.

“Şahan Gökbakar İsyan Etti”, “Tuğba Büyüküstün'den Duygusal Mesaj”, “Bergüzel Korel İsyan Etti”, “Hande Ataizi Suriyeli Göçmen Çocuğu Evlat Edinecek”, “Hande Ataizi : Devlet Bize Yardım Etsin”, “Shakira'dan Dünya Liderlerine " Aylan Kurdi Çağrısı”, “Shakira Bu Sefer Aylan Kurdi İçin Söyledi” haberlerinde ünlü kişilerin paylaşımlarına, düşüncelerine ve yaptıklarına yer verilmiştir. Bir olay hakkında kamuoyunda ses getirmek için kamuoyu tarafından sevilen kişilerin sözlerine yer verilmesi etkilidir. Ancak bu durumu bağlamından kopararak magazin bir biçimde algılamaya ve içinin boşaltılmasına da sebep olabilir. *“Hande Ataizi Suriyeli Göçmen Çocuğu Evlat Edinecek”* başlıklı haber bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

“Başbakan Davutoğlu'ndan 'Aylan Açıklaması’”, “Macaristan Başkanı Orban: Türkiye Güvenli Bir Ülke, Orada Kalın”, “Erdoğan Aylan Kurdi'nin Babasını Aradı: 'Yavrumuzdu'”, “Erdoğan: Keşke O Denizlere Açılmasaydınız”, “Avusturyalı Senatörden Şoke Eden "Aylan" Yorumu”, “Kemal Kılıçdaroğlu: Dış Politikada Sizi kim Kandırdı”, “Davutoğlu: " Uluslararası Camia Mültecileri Rakam Olarak Görmekten Vazgeçmelidir. Her Sayı Bir İnsandır.” Başlıklı haberlerde siyasi otoritelerin konu ile ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Bu açıklamalarda Türkiye'deki muhalefet liderlerinin konu ile ilgili olarak iktidarı ve Avrupa'yı sorumlu gördüğü, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konu ile ilgili babasını arayarak destek verdiği ancak başlıkta kullanılan “keşke o denizlere açılmasaydınız” ifadesi ile sorumluluğun ölen kişilere devredildiği görülmektedir. Avustralya ve Macaristan başkanlarının ifadeleri ile Türkiye ile Avrupa'nın konu hakkındaki tutum farkına dikkat çekilmek istenmiştir.

Bu tema içerisinde kullanılan haberlerde kullanılan alt temalar ise ; “siyasi”, “aile”, “sorumluluk”, “destek”, “suçlama”, “ünlü”, “ırkçılık” olarak belirlenmiştir.

Tablo 2.12. Aylan Kurdi Destek Temas

Destek		
Haber Başlığı	Kodlar	Alt Tema
Aylan'ın Babası Kanada Vatandaşlığını Reddetti	Aile, Vatandaşlık, Destek	Aile
Dünyayı Yasa Boğan Olay Çizimlerle Yankı Buldu	Dünya, Yas, Resim, Yankı, Destek	Dünya
Ak Partili Gençlerden İlginç Protesto!	Protesto, Destek, Canlandırma, Sahil	Protesto
Avusturalya Gazetesi Sydney Morning Herald'da Minik Aylan İçin Taziye Mesajı Yayınladı	Avusturalya, Gazete, Taziye, Destek	
Kağıthaneli Çocuklar Aylan Kurdi İçin Resimlerle Haykırdı	Çocuklar, Aylan, Destek, Resim	Çocuklar
Paris'te Binlerce Kişi Mültecilere Destek İçin Toplandı	Paris, Mültecilere Destek, Protesto	Protesto
Aylan İçin Eylem	Eylem, Bodrum, Aylan, Destek	Protesto
Aylan'ın Babası: Erdoğan Vatandaşlık Teklif Etti	Siyasi, Türkiye, Aile, Vatandaşlık	Siyasi
Suriyeli Çocukları Evlat Edinmek İstiyorlar	Siyasi, Suriyeli Çocuklar, Evlat Edinmek, Destek	Çocuklar
İsveçli Girişimcilerden "Refugee Air" Projesi	Güvenli Geçiş, İsveçli Girişimciler, Destek	Sınır
İngiliz Mucit Aylan Gibi Başka Çocuklar Ölmesin Diye Yeni Bir İcat Yaptı	İngiliz Mucit, İcat, Güvenli Geçiş, Çocuklar, Destek	Ölüm, Çocuklar
Suriyeli Mülteciler Neden Körfez Ülkelerine Gitmiyor	Suriye'li Mülteciler, Sorumluluk Paylaşımı, Körfez Ülkeleri	Sorumluluk

Alan Kurdi'nin fotoğrafının gazetelerde yer bulması sonrası Türkiye'de ve Dünya'da çok büyük bir yankı uyandırmıştır. Bunun en önemli sebeplerinden biri çekilen fotoğrafın 3 yaşında çok küçük bir çocuğa ait olması ve bir çocuğun

masumiyeti, nereden bakılırsa bakılırsın önyargı oluşturacak kalıp yargıların oluşmasının çocuklar söz konusu olduğunda zor olmasıdır. Bu olaydan sonra tekil olarak Alan Kurdi'nin babasına ve Suriyeli mültecilere tüm kesimlerden bir destek ve yaşanan zorlu duruma dair farkındalığın artması söz konusu olmuştur. Sanatçılar olayın yankı bulması için sanatlarını kullanarak destek sağlamışlar, Avrupa ve Türkiye'de birçok kişi mültecilerin sınırlara hapsedilmesini protesto etmişlerdir, girişimciler başka kişilerin aynı şekilde ölmemesi için projeler geliştirmişlerdir. Türkiye'nin ve Kanada'nın da Kurdi ailesine vatandaşlık teklif ettiği ve bu şekilde destek vermeye çalıştığı haberlere yansımıştır. Yaşanan tutum değişimini gösteren haberlerden biri de “*Suriyeli Çocukları Evlat Edinmek İstiyorlar*” haberidir. Bu haberde de Türkiye'den birçok kişinin Suriyeli mülteci çocukları evlat edinmek istediğine dair Manisa Aile ve Sosyal Politikalar Müdürü'nün ifadelerine yer verilmiştir. “*Suriyeli Mülteciler Neden Körfez Ülkelerine Gitmiyor*” başlıklı haberde ise mültecilerin neden Körfez ülkelerine gitmediğine dair ayrıntılara yer verilmiştir.

Tablo 2.13. Aylan Kurdi Etkileri Teması

Etkileri		
Haber Başlığı	Kodlar	Alt Tema
ABD, Suriyeli Mülteci Krizinde Daha Fazla Rol Oynayacak	ABD, Mülteci, Sorumluluk, Değişim	Siyasi, Sorumluluk
Aylan, Avrupa'nın Kapılarını Açtı	Aylan, Avrupa Kapıları, Ölüm, Açılan Sınırlar, Kamuoyu Baskısı, Değişim	Sorumluluk, Sınır
Aylan Milat Oldu, Avrupa Kapıları Açtı, Besmane Hareketlendi	Aylan, Milat, Sınırlar, Açılan Kapılar, Değişim	Sınır
Besmane " Mülteci Yatakhane" oldu	Besmane, Mülteci, Yatakhane, Değişim	Sınır

Alan Kurdi'nin fotoğrafının tüm dünya kamuoyunda çok büyük bir yankı bulması sonucunda Avrupa'nın mültecilere bakışında bir değişim yaşanmış ve Suriyeli mülteciler konusundaki politikalarında değişime gitmişlerdir. Sınırlarda

bekletilen ve içeri alınmayan mülteciler için kapılar aralanmış ve belli bir süre ile daha fazla mülteci kabul etmeye başlamışlardır. Etkileri teması içerisinde sonrasında yaşanan bu değişimle ilgili haberler kategorileştirilmiştir. “Aylan, Avrupa'nın Kapılarını Açtı” başlıklı haberde Avrupa'nın tutum değiştirmesi sonucunda sınırlarında bekleyen mültecileri kabul etmesi haberleştirilmiştir. “Aylan Milat Oldu, Avrupa Kapıları Açtı, Besmane Hareketlendi” ve “Besmane " Mülteci Yatakhanesi" oldu” başlıklı haberlerde ise Avrupa'nın tutum değiştirmesi sonrasında çok fazla sayıda mültecinin Avrupa'ya gitmek için İzmir'in Besmane ilçesine gelmesi haberleştirilmiştir. Haber başlığında kullanılan “mülteci yatakhanesi” ifadesi yine ayrımcı bir biz-onlar ifadesine örnek oluşturmaktadır.

Tablo 2.14. Aylan Kurdi İrkçilik Teması

İrkçilik		
Haber Başlığı	Kodlar	Alt Tema
Aylan'ın Fotoğrafi İle İrkçi Paylaşım, Alman Polisinden Soruşturma	İrkçi Paylaşım, Fotoğrafi, Soruşturma, İrkçilik	Fotoğraf
"Biz Üzülmiyoruz" Dedi, İşten Çıkarıldı	İrkçilik, Tepki	Müdahale
"Biz Üzülmiyoruz" Diyen Vicdansız İşten Çıkarıldı	İrkçilik, Vicdansız, Tepki	Müdahale
Almanya'dan Sonra Avusturya Ve Slovakya Da Sınır Kontrolüne Başlıyor	Sınır Kontrolü, Almanya, Avusturya, Slovakya, İrkçilik	Sınır
Charlie Hebdo'ya "Aylan" Tepkisi	Charlie Hebdo, Aylan, Tepki, İrkçilik	Müdahale

Alan Kurdi Suriyeli mülteciler konusunda ırkçılık ile ilgili geriye doğru bir adım atılmasını sağlamıştır. Elbette ki bu konuda ırkçı bir tutum sürdürenler söz konusudur ancak acısı hakkında herkesin hem fikir olduğu bu konuda ırkçılık yapılması beraberinde tepki ve yaptırımını da getirmiştir. İrkçilik teması içerisinde yer

alan haberlerde yapılan ırkçılığa karşı gösterilen tepki ve işten çıkarma ya da soruşturma açma gibi yaptırımlar yer almaktadır. “*“Biz Üzülmiyoruz” Dedi, İşten Çıkarıldı*” ve “*“Biz Üzülmiyoruz” Diyen Vicdansız İşten Çıkarıldı*” başlıklı haberlerde aynı konu haberleştirilmiş olmasına karşı dildeki farklılık ile başlıkta tutumun nasıl farklılaştığı örneği görülmektedir. Irkçılık temasının alt temaları ise “müdahale”, “sınır” ve “fotoğraf” olarak belirlenmiştir.

2016			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Sembolik Başlangıç	Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması, Uygulama, Hazırlıksız Yunanistan	Fiziksel Sınır	Sınır. Geri Kabul
Son 24 Saat	AB Anlaşması	Fiziksel Sınır	Sınır, Geri Kabul
Türkiye AB ile Varılan Anlaşma Kapsamında İlk Göçmen Kafilesini Kabul Etti	Geri Kabul Anlaşması, Yunan Adaları,20 Mart, Geri Gönderme Umut, Mülteci	Fiziksel Sınır	Sınır, Geri Kabul
Suriyeli Çocuklara Dayak Atan Esnafın Gözaltına Alındı	Çocuk, Şiddet, Mağdur, Gözaltı, Şiddet Uygulayan Esnaf, Gözaltı, Adli Yaptırım	Şiddetin mağduru olarak Suriyeli Mülteci	Şiddet
Yunanistan Türkiye'ye Göçmen İadelerini Durdurdu	Yunanistan, göçmen , göçmen krizi, anlaşma	Fiziksel Sınır	Sınır, Geri Kabul
Türkiye'ye Asla Taviz Yok	Fransa, Geri Kabul Anlaşması, Pazarlık, İnsan Hakları	Geri kabul anlaşması	Sınır, Geri Kabul
Yunan Adalarındaki Göçmenler: Türkiye'ye Dönmeğe Ölüyoruz	Mültecinin kendi sözü, Türkiye'deki yaşam şartları, göçmen , iade, sınır, sınır dışı	Türkiye'deki Yaşam Şartları	Mülteciler için Yaşam Şartları, Geri kabul Anlaşması, Fiziksel Sınır
Yunanistan Türkiye'ye Geri Göndereceği Göçmenlerin İkinci Kafilesi İzmir'e Ulaştı	Geri kabul anlaşması ,ikinci Kafile, İzmir, İadei Göçmen	Fiziksel Sınır	Sınır, Geri Kabul
Suriyeli Eşcinsel İstanbul'da Öldürüldü	Suriyeli, Eşcinsel, Cinayet, Ölüm, Şiddet	Şiddetin mağduru olarak Suriyeli Mülteci	Şiddet
Sıcaktan Bunalan Suriyeli'nin İcadı Yok Satıyor	Günlük Hayat, Suriyeli, İcat, Güç		Günlük Hayat
Türkiye'de Hayat Göçmen İçin Zor	Mültecinin kendi sözü, Dönmeğe İstemiyoruz ,Geri Kabul, Türkiye'de mülteci için	Geri kabul anlaşması, fiziksel sınır, yaşam şartları	Yaşam Şartları, Geri kabul anlaşması

	hayat , zorlu yaşam koşulları, Göçmen		
TİMES: Darbe Girişimi Sonrası Yunanistan'a Geçen Göçmen Sayısı Arttı	Göçmen, Yunanistan, Sayı, Sınır	Fiziksel Sınır	Sınır,
Suriyeli 9 Aylık Kız Bebeğe Cinsel İstismar	Dram, Bebek, Şiddet, Cinsel Şiddet, İstismar, Çocuk, Suriyeli,	Şiddetin mağduru olarak Suriyeli Mülteci	Şiddet
Suriyeli Çocuklar Kavşakları Mesken Tuttu	Çocuk, Yaşam mücadelesi, Harabe evler, Araçların önünü kesme, toplum huzuru	Psikolojik sınır	Sınır
Ümranj'ın Ağabeyi Hayatını Kaybetti	Ümrän , Çocuk, Şiddet, Dram, Ölüm , Saldırı, Dünyayı sarsan bakış , fotoğraf	Şiddetin mağduru olarak Suriyeli Mülteci ,Fotoğraf	Şiddet, fotoğraf
Suriyeli Sığınmacı Norveç'te Kalan Ailesi İçin Oturma Eylemi Başlattı	Suriyeli Sığınmacı, Norveç, Aile Birleşimi		
Suriyeliler Sahte Altınla 2 Suudi İşadamını Dolandırmaya Kalkıştı	Suriyeli, Dolandırıcılık	Psikolojik sınır	Sınır
Gaziantep'te İnsanın Kanını Donduran Haber: Suriyeli 9 aylık Bebeğe Cinsel İstismar	1 Gün sonra aynı haber başlıkta dram ögesi çoğaltılarak verilmiş	Şiddetin mağduru olarak suriyeli Mülteci	Şiddet

Tablo 2.15. 2016 Yılı Haber Temaları

16 Aralık 2013 tarihinde Türkiye ile Avrupa Birliği arasında geri kabul anlaşması imzalanmıştır(referans). 20 Mart 2016 tarihinde anlaşma yürürlüğe girmiş ve 02 Nisan 2016'da ilk mülteci kafilesi Yunanistan'dan Türkiye'ye gönderilmiştir. Geri kabul anlaşmasının detayları tartışma bölümümdede aktarılacaktır. Geri Kabul Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinden ötürü 2016 yılının

ilk yarısında Nisan ayındaki haberler çoğunlukla fiziksel sınır ve geri kabul anlaşması temalarını yansıtmaktadır. Ağustos ayında ise daha çok psikolojik sınır ve şiddet temaları çerçevesinde haberler görülmektedir. 2016 yılında Suriyeli mülteciler ile ilgili 18 adet haber tespit edilmiştir. Bunların 8 tanesi fiziksel sınır ve geri kabul anlaşması alt teması, sınır ana teması içerisinde kategorileştirilmiştir. 5 tanesi şiddet teması ve 2 tanesi de psikolojik sınır alt teması ve sınır ana teması çerçevesinde kategorileştirilmiştir.

Geri kabul anlaşması ile ilgili yapılan haberlerde anlaşmanın detayları ve geçişin izlenmesi içerikleri oluşturmaktadır. “*Sembolik Başlangıç*”, “*Son 24 Saat*”, “*Türkiye AB ile Varılan Anlaşma Kapsamında İlk Göçmen Kafilesini Kabul Etti*”, “*Yunanistan Türkiye'ye Göçmen İadelerini Durdurdu*”, “*Yunanistan Türkiye'ye Geri Göndereceği Göçmenlerin İkinci Kafilesi İzmir'e Ulaştı*”, başlıklı haberlerde anlaşmanın detayları ve uygulamanın izlenmesi içerikleri yer almaktadır. “*Yunan Adalarındaki Göçmenler: Türkiye'ye Dönmeğe Ölüyoruz*” ve “*Türkiye'de Hayat Göçmen İçin Zor*” başlıklı haberlerde ise mültecilerin neden Türkiye'ye dönmek istemedikleri ve Türkiye'de mülteciler için yaşam şartlarının neler olduğu mültecilerin kendi sözleri ile ifade edilmiştir.

Nisan ayındaki geri kabul anlaşmasından sonra Ağustos ayında yayınlanan haberlerde en sık işlenen temanın şiddet ve psikolojik sınır temalarının olduğunu görmekteyiz. Burada yine mülteciler şiddet ile birlikte haberleştirilerek uyumsuz, toplum huzurunu bozan kişiler olarak etiketlenmektedirler. LGBTİ+ mülteciler ile ilgili 2011-2019 yılları arasında yapılan tek haber “*Suriyeli Eşcinsel İstanbul'da Öldürüldü*” haberidir. Bu haberin başlığı ve haber dilinde Suriyeli eşcinsel tanımlaması kullanılarak ayrımcı dil tercih edilmiştir. Suriyeli olmak ve eşcinsel olmak cinayet ve şiddet sebebi olarak verilmiştir. “*Suriyeliler Sahte Altınla 2 Suudi İşadamını Dolandırmaya Kalkıştı*”, “*Suriyeli Çocuklar Kavşakları Mesken Tuttu*” haberleri psikolojik sınır alt teması çerçevesinde kategorileştirilmiştir. Bu haberlerde Suriyeli mülteciler dolandırıcılık yapan ve dilencilik yaparak toplum huzurunu bozan kişiler olarak verilmişlerdir. “*Suriyeli 9 Aylık Kız Bebeğe Cinsel İstismar*” haberi “*Gaziantep'te İnsanın Kanını Donduran Haber: Suriyeli 9 aylık*

Bebeğe Cinsel İstismar” başlığı ile bir gün sonra tekrar verilmiştir. Burada da internet gazeteciliğinin gündeme getirmek istediği konular ile ilgili tekrarlı yayınlar yapabilme özelliğini görüyoruz.

“*Sıcaktan Bunalan Suriyeli'nin İcadı Yok Satıyor*” başlıklı haberde günlük hayata dair kamp yaşamında karşılaştığı zorluğa çözüm bulan Suriyeli bir mültecinin durumu haberleştirilmiştir. Bu tema da incelenen yıllar arasında çok az işlenen bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Haberlerin genelinde haber başlıklarında Suriyeli mülteciler Suriyeli , göçmen ve sığınmacı olarak ifade edilmişlerdir.

Tablo 2.16. 2017 Yılı Haber Temaları

2017			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Suriyeliler Arapça Küfür Ediyor Diyerek, Lastik Yakıp Yol Kapattılar	Kavga, Uyumsuzluk, Şiddet, Suriyeliler, Dil Problemi ,Farklılık	İrkçılık, şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
Afgan ve Suriyeli Gençlere Bıçaklı Saldırı:3 Yaralı	Şiddet, Saldırı, Yaralı, Suriyeli, Genç, Afgan ,TürkiyelixSuriyeli	şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
Afgan Gençleri Kavga Ettikleri Suriyeliler Zannedip Bıçaklamışlar	Hata, Şiddet, Yakalanan şüpheliler	şiddetin mağduru olarak suriyeli mülteci	Şiddet
Sınır Dışı Kararı AYM'den Döndü	Sınır, Sınır dışı, Terör örgütü, propaganda, sınır dışı iptali	Fiziksel Sınır Terör	Sınır, Terör
Suriye'nin Vatansız Bebekleri	rakam, biyometrik kimlik , çocuk, vatansızlık		
Suriyeli Vatandaşlar ile Mahalleli Arasında Alacak-Verecek Gerginliği	Kavga, Şiddet, Suriyeli, TürkiyelixSuriyeli, gerginlik	İrkçılık, şiddetin mağduru olarak suriyeli mülteci	Şiddet

Suriyeli Vatandaşlar ile Mahalle Sakinleri Arasında Gerginlik	Aynı haber ikinci kez verilmiş	İrkçılık, şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
Suriyeli Füzyonu	Günlük hayat, zenginleştirme, beraberlik, mutfak kültürü, çok kültürlülük, uyum	Günlük hayat	Kültür Zenginleşmesi
Suriyelilerin Kaldığı Gecekondu İçin Kundaklama İddiası	Şiddet, Suriyeli Kundaklama ,Çocuk, Yaralanma	şiddetin mağduru olarak suriyeli mülteci	Şiddet
Savaş Mağduru Suriyeli Kız Gaziantep'te İyileşti	Çocuk, Mağdur, Suriyeli kız, şiddetten iyileşme		Destek/yardım
Gaziantep'te Suriyelilerin Hesap Kavgası:1 Ölü 2 Yaralı	Kavga, Suriyeliler, SuriyelixSuriyeli, Ölüm, Yaralanma	şiddetin faili olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
Çocuk Sapığından Kan Donduran İfade: Kaçırılmak Daha Kolay	Kaçırılan çocuklar, Şiddet	şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
Kayıp Gelin Antep'te Çıktı	Kadın, Kayıp, Göç, Lübnan, kavuşma, fotoğraf	Fotoğraf	Yardım/Destek
Gelin Dehşeti! Öldürdü, Haliya Sarıp Komşularına Taşitti	Kadın, Suriyeli kadın, Şiddet, Cinayet, Ölüm	şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
Konya'da Tehlikeli Gerginlik! Suriyeliler evlerinden Tahliye Edildi	Taciz iddiası, kavga, şiddet, ölüm, yaralanma ,galeyan, sosyal medyadan örgütlenme	İrkçılık,,Şiddetin Mağduru olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
Adana'da Suriyeli Dilenci Çocuk Operasyonu	Çocuk, Suriyeli Çocuk, Suç, Dilencilik,	psikolojik sınır	Sınır
Sivas'ta Suriyeli Gerginliği	Kavga, Gerginlik, Çocuk, Şiddet, Suriyeli mülteci,mahalle sakinleri	İrkçılık, şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
Suriyeli Çocuklara Türkçe Öğretmen	Entegrasyon, Suriyeli çocuklar, Türkçe, dil, öğrenme, destek	Psikososyal Destek	Yardım/Destek

Adana'da Suriyeli Aile İle Mahalleli Kavga Etti:12 Yaralı	Kavga, yaralı , Suriyeli xTürkiyeli, Şiddet, Irkçılık	Irkçılık, şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteci	Şiddet
---	---	--	--------

2017 yılında Suriyeli mülteciler ile ilgili yapılmış 19 haber tespit edilmiştir. Bu yıl yapılan haberlerde en yaygın temanın şiddet teması olduğu gözlenmiştir. Haberlerin 12 tanesinde şiddet teması işlenmiştir, 2 tanesinde yardım/destek, 1 tanesinde günlük hayat/kültür zenginleşmesi, 1 tanesinde psikolojik sınır, 1 tanesinde de fiziksel sınır/terör temaları işlenmiştir.

Daha önce de belirtildiği üzere Suriyeli mültecilerin fazlaca şiddet ile ilgili haberlerle beraber gündeme getirilmesi toplumda Suriyeli mültecilerin toplum huzurunu bozduğu, uyumsuz oldukları, şiddetin sebebi oldukları gibi algıları güçlendirmektedir. Kalıp yargıları beslemekte ve ayrımcılığa sebep olmaktadır. 2017 yılında yaygın olarak gördüğümüz toplumda Suriyeli ve Türkiyelilerin beraber yaşadığı yerlerde sıklıkla çatışmaların ve kavgaların yaşandığıdır. *“Suriyeliler Arapça Küfür Ediyor Diyerek Lastik Yakıp Yol Kapattılar”*, *“Afgan ve Suriyeli Gençlere Bıçaklı Saldırı:3 Yaralı”*, *“Suriyeli Vatandaşlar ile Mahalleli Arasında Alacak-Verecek Gerginliği”*, *“Suriyeli Vatandaşlar ile Mahalle Sakinleri Arasında Gerginlik”*, *“Suriyelilerin Kaldığı Gecekondu İçin Kundaklama İddiası”*, *“Konya'da Tehlikeli Gerginlik! Suriyeliler evlerinden Tahliye Edildi”*, *“Sivas'ta Suriyeli Gerginliği”*, *“Adana'da Suriyeli Aile İle Mahalleli Kavga Etti:12 Yaralı”* haber başlıklarında bu çatışma ve kavgalar haberleştirilmiştir. Aynı haberlerin farklı video ve fotoğraflar kullanılarak tekrar haberleştirilmesi konunun öne çıkarılmak istendiğini göstermektedir. Haberlerde olaylar ile ilgili tek taraflı bir anlatım söz konusudur. Genellikle mahalle sakinleri ve polisin ifadelerine yer verilmiş, olaylar Suriyeli mülteciler açısından anlatılmamıştır. Haber başlıklarında Suriyeliler ve mahalle sakinleri, Suriyeli İfadeleri kullanılarak biz-onlar ayrımı derinleştirilmiştir. Haber içeriklerinde de olayların genellikle Suriyeli mültecilerin ortamdaki uzaklaştırılması, yerlerinin değiştirilmesi ile çözüldüğü görülmektedir. *“Gaziantep'te Suriyelilerin Hesap Kavgası:1 Ölü 2 Yaralı”*, *“Gelin Dehşeti! Öldürdü, Halıya Sarıp Komşularına Taşıttı”* haberlerinde de yine şiddet teması

işlenmiştir. Ancak bu haberlerde konu Suriyelilerin öznesi olduğu cinayet ya da kavgalardır.

“Suriye Füzyonu” başlıklı haberde Suriyeli mültecilerin İstanbul Fatih’te kurdukları restoranlar ve bunların yemek kültürünü zenginleştirmesi konusu haberleştirilmiştir. Birleştirici gücü olan bu haberlerin oldukça az olduğu göze çarpmaktadır. ‘Suriyeli Çocuklara Türkçe Öğretmen’ ve ‘Savaş Mağduru Suriyeli Kız Gaziantep’te İyileşti’ haberlerinde yardım/destek teması altında işlenmiştir. Türkçe bilmeyen çocukların okulda uyum problemi yaşaması sebebi ile TÖMER tarafından düzenlenen Türkçe kursları ve Suriye’de savaşta yaralanan ve Gaziantep’e getirilerek hastanede tedavi gören ve iyileşen bir çocuğun hikayesi bu haberlerin konusunu oluşturmaktadır.

Tablo 2.17. 2018 Yılı Haber Temaları

2018			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Alman Basını İddia Etti:Türkiye-AB Mülteci Sözleşmesi Sallantıda	Geri kabul anlaşması, Mülteci akını, avrupaya akın, akını durdurmak	Fiziksel sınır, pazarlık konusu olarak mülteciler	Sınır
İstanbul'da Yakılmış Olarak Bulunan Cesedin Sırrı: Suriyeli Kadınlarla Buluşturuyordu	yakılmış ceset, şiddet, dolandırıcılık, Suriyeli kadınlar, Cinayet	Kadını fuhuşla eşleme, suç,	Şiddet
Akdağ: Suriyelilere 31 milyar dolar harcadık	Suriyelilere, mali yük, harcadık, biz-onlar, para miktarı, rakam	Yük,Psikolojik Sınır	Sınır
AB ve BM'den Türkiye'ye Övgü	Mülteci politikası,Türkiye, Övgü, Yüceltme,AB-BM	Yardım eden Türkiye	
Gaziantep'te 9 Yaşındaki Suriyeli Ahmet Kayıp	Çocuk, Kayıp, suriyeli, çocuğun ismi verilmiş	mağduriyet	şiddet

Bağcılar'da Cinayet 2 Ölü	Cinayet, kadın, Suriye uyruklu, ölüm	fail ve mağdur olarak Suriyeli mülteciler	Şiddet
Bağcılar'da Yasak Aşk Cinayeti	aynı haberin video ile verilmiş hali, yasak aşk, cinayet, aldatma	fail ve mağdur olarak suriyeli mülteciler	Şiddet
Gizli İlişki Cinayetinde Kan Donduran Detaylar!Kardeşi Kaçtığını Zannedince	gizli ilişki	fail ve mağdur olarak Suriyeli mülteciler	Şiddet
İnanılmaz hata! Bu çocuklar boşanmak istiyor	Çocuk, evrak hatası,nüfusa evli olarak yazılma,çocuk gelin şüphesi	kayıt, brükrotik hata	
BM'den 1 Milyon Çocuk Uyarısı	çocuk, İdlib, rakam uyarı sınır, çatışma	Fiziksel Sınır, Psikolojik sınır	Sınır
20 bin Suriyeli Bayram Ziyaretinde	Rakam, Suriyeli, bayram ziyareti, sınır, sınır kapısı, geçiş	Fiziksel Sınır	Sınır
DSÖ: Avrupa Ülkelerinde Kızamık vakaları arttı, son 6 ayda 41 kişi kızamıktan can verdi	Mülteci, yasadışı giriş, AB, kızamık, eski hastalık, ölüm	Hastalık sebebi olarak mülteciler, psikolojik sınır	sınır
Evli Çocuklarla İlgili Flaş Gelişme	Dramatik başlık, magazinel başlık, düzeltilen kimlik ,Suriyeli kardeşler	kayıt, brükrotik hata	

2018 yılında Suriyeli mülteciler ile ilgili 13 adet haber tespit edilmiştir. Bu haberler şiddet ve sınır temaları altında kategorize edilmiştir. 5 adet haber şiddet ve 5 adet haberde sınır teması altında kategorize edilmiştir. 2018 yılında diğer yıllara göre dikkat çeken konu daha az haberin olmasıdır.

Sınır teması içerisinde yer alan haberler “Akdağ: Suriyelilere 31 milyar dolar harcadık”, “BM'den 1 Milyon Çocuk Uyarısı”, “20 bin Suriyeli Bayram Ziyaretinde”, “DSÖ: Avrupa Ülkelerinde Kızamık vakaları arttı, son 6 ayda 41 kişi kızamıktan can verdi” haberlerinde Suriyeli mülteciler yük, hastalık yayan kişiler sınırlardan kitlesel olarak giden ve kitlesel olarak gelme ihtimalleri olan yığınlar olarak ifade edilmişlerdir. Şiddet teması altında kategorileştirilen “Bağcılar'da Cinayet 2 Ölü” ölü haberinin farklı başlıkla tekrar “Bağcılar'da Yasak Aşk Cinayeti” tekrar yer bulması ve bu sefer cinayetin sebebine “yasak aşk” diyerek atıf yapılması dilde suçlayıcı ifade örneği olarak görülebilir. Aynı zamanda yine bir şiddet haberinin tekrarlanarak verildiği görülmektedir. “İstanbul'da Yakılmış Olarak Bulunan Cesedin Sırrı: Suriyeli Kadınlarla Buluşturuyordu” haberinde başlıkta sansasyonel olması sebebi ile ‘Suriyeli kadınlarla buluşturma’ ifadesi kullanılmıştır. Suriyeli kadınların fuhuş yaptığı iddia edilmekte ve başlığa Suriyeli eklenerek konu yine genelleştirilmektedir.

Tablo 2.18. 2019 Yılı Haber Temaları

2019			
Haber	Kodlar	Alt Tema	Ana Tema
Mülteciye Cop ve Tekme	Mülteci, Avrupa Sınırları, Yunan polisi, şiddet, Sınır, isyancı mülteciler	Fiziksel sınır, şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteciler	Şiddet, Sınır
Genç Kadın Elleri ve Ayakları Bağlanıp Öldürülmüş Halde Bulundu	cinayet, kadın, Suriye uyruklu	şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteciler	Şiddet
Yine Aynı Noktada Korkunç Şüphe	genç kız, Suriye uyruklu, intihar girişimi , mavi balina oyunu ile ilişkilendirme		Şiddet
Eli ve ayakları Bağlı Halde Boğularak	Kadın, Suriye uyruklu, ceset, cinayet, ölüm	Şiddetin mağduru olarak	Şiddet

Öldürülmüş Kadın Cesedi Bulundu		Suriyeli mülteciler	
Türk ve Suriyeli Çocuklar Milletvekilleri ile Maç Yaptı	çocuklar, aktivite, uyum etkinliği, Kaynaşma	Psikososyal Destek	Destek/Yardı m
5 Yıl Önce Kamyoneti Çalındı , Bakın Nerede Bulundu	dolaylı suç göndermesi	Suç ile ilişkilendirme Psikolojik Sınır	Sınır
İstanbul'da Çalınan Araç Suriye'de Bulundu	aynı haber farklı başlık	Psikolojik Sınır	Sınır
Muğla'da Cinsel Taciz İddiası	cinsel taciz, çocuk, Suriyeli çocuk	şiddetin mağduru olarak Suriyeli mülteciler	Şiddet
Bir Hata Başka Bir Hata İle Önlenmez	siyasi açıklama, ırkçılığa karşı söz ,başlıkta enformasyon azaltımı		
Töre Cinayetinde DEAŞ İzi	Kadın, cinayet, IŞİD, DEAŞ		Şiddet
CHP'nin Suriyeli Raporu	Rapor, Suriyeli Sayısı, Yük, Siyasi eleştiri malzemesi olarak Suriyeli mülteciler	Yük, Psikolojik sınır	Sınır
Kıvanç Tatlıtuğ ile Karşılaşmayı Hayal Ediyorduk' Uyum Çalışması Yapan Suriyeli Gençler Anlatıyor	Suriyeli gençlerin kendi ağzından hayatları, günlük yaşam, Türkiye'de yaşam ,güçlülük, magazin el başlık	Magazinel başlık, güçlenmiş gençler	Günlük Hayat, Destek/Yardı m
TV Kanalı Kurdular..Sefaköy'den Suriye Yayını	Günlük yaşam, Suriyelilerin kurduğu yaşam , güçlülük,başlıkta farklı anlaşılma		Güçlenme, Günlük Hayat, Destek/Yardı m
2,5 Yaşındaki Çocuktan Acı Haber	ölüm , felaket, çocuk, Suriyeli	dram, şiddetin mağduru olarak	Şiddet

		Suriyeli mülteciler	
İzmir'i Açsak Günde 35 Bin Kişi Avrupa'ya Gider	Siyasi otorite, sınır, sınırı tutan Türkiye,Göç konulu toplantı, AB eleştirisi		Sınır
Böyle Yakalandılar	PKK,canlı bomba, Fırat Kalkanı, ' kadın , terör	Terör	Şiddet
Suriyeliler Giremez Yazısına Uyarı	İrkçılık, ırkçılığa ceza, Suriyeliler	İrkçılık	
Suriyelilerin Kurduğu Hayatlar 'İkinci Vatan' Belgesinde	İletişim bakanlığı, belgesel , Suriyeli mültecilerin hayatları, PSS, kendi sözleri	Psikososyal Destek	Destek/Yardı m
Konya'da Facia! Feci Şekilde Can Verdiler	ölüm, suriye uyruklu çocuk, toprak kayması, felaket	Ajite haber sunumu	Kaza
Dedesiyile Balık Tutmaya Giden Halil, düştüğü barajda kayboldu	suriyeli çocuk, ölüm felaket, boğulma , dram		Kaza
Kahreden Görüntü, Gözyaşlarına boğuldular	aynı haber daha fazla dram ögesi ile birlikte verilmiş	Ajite haber sunumu	Kaza

2019 yılında Suriyeli mülteciler ile ilgili olarak yapılmış 21 haber tespit edilmiştir. Bu haberlerde 8 adet şiddet temasına dair haber, 5 adet sınır temasına dair haber, 4 adet destek/yardım temasına dair haber ve 3 adet kaza teması içerisinde kategorize edilmiştir.

“5 Yıl Önce Kamyoneti Çalındı, Bakın Nerede Bulundu”, “İstanbul’da Çalınan Araç Suriye’de Bulundu” başlıklı haberler fiziksel sınır alt teması kategorisine alınmıştır. Bu haberler de kullanılan dilde enformasyon azaltımına gidilerek suçlu işaret etme örneklerini görmekteyiz. Bakın nerede bulundu ifadesi

ile merak ögesi arttırılmış ve aynı zamanda Suriye’de bulunması ile Suriyeli mülteciler için dolaylı olarak hırsızlık göndermesi yapılmıştır. ”*Mülteciye Cop ve Tekme*” başlıklı haberde hem şiddet hem de sınır temaları etrafında çerçevelenmiştir. Bu haberin dilinde de söz konusu şiddetin faili Yunanistan olduğunda başlıkta ‘mülteci’ ifadesinin kullanılmış olması dikkat çekicidir.

“*Genç Kadın Elleri ve Ayakları Bağlanıp Öldürülmüş Halde Bulundu*”, “*Eli ve ayakları Bağlı Halde Boğularak Öldürülmüş Kadın Cesedi Bulundu*”, “*Muğla’da Cinsel Taciz İddiası*”, “*2,5 Yaşındaki Çocuktan Acı Haber*” başlıklı haberler şiddet teması çerçevesinde kategorileştirilmiştir. Bu haberlerde Suriyeli kadın ve çocukların uğradığı cinsel şiddet ve fiziksel şiddet haberleştirilmiştir. Haber başlıklarında “Suriyeli” ifadesinin kullanılmamış olması dikkat çekici öge olarak alınabilir.

“*“Kıvanç Tatlıtuğ ile Karşılaşmayı Hayal Ediyorduk” Uyum Çalışması Yapan Suriyeli Gençler Anlatıyor*”, “*TV Kanalı Kurdular.. Sefaköy’den Suriye Yayını*” başlıklı haberlerde genel olarak haberlerin tümüne baktığımızda sıklıkla karşılaşmadığımız mültecilerin kendi ağızlarından Türkiye’de kurdukları yaşamı, zorlanmayı ve sonrasındaki güçlenmeyi görüyoruz. Haber başlıklarında magazineli ve ırkçı bir dil kullanıldığı da dikkat çekici diğer ögedir. Haberlerde içerik olarak psikososyal ögelere değinildiğinden yardım/destek teması çerçevesinde değerlendirilmiştir.

“*Bir Hata Başka Bir Hata İle Önlenmez*”, “*CHP’nin Suriyeli Raporu*”, “*İzmir’i Açsak Günde 35 Bin Kişi Avrupa’ya Gider*” başlıklı haberlerde Suriyeli mültecilerin muhalefet için iktidarı eleştirme ve iktidar için Avrupa’yı eleştirme konusu olarak kullanılmasına örnek oluşturmaktadırlar.

BÖLÜM 3

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı giriş bölümünde de belirtildiği üzere, Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin psikososyal destek mekanizmalarından ne kadar yararlanabildiklerinin, ya da ayrımcılığa ne kadar maruz kaldıklarının, medyada nasıl temsil edildiklerinin, mülteci ruh sağlığı çerçevesinde internet gazetesi olan www.hurriyet.com.tr üzerinden değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda gazete haberleri yıllara ve olaylara göre ayrılmış ve tematik analiz yapılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın temel amacına ulaşmak üzere ulaşılan bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmaktadır.

3.1 Kavram Karmaşası; “Misafir, Mülteci, Kaçak ...”

Göç olgusu insanlığın varoluşundan itibaren süregelen ve insanlık var oldukça da devam edecek olan bir olgudur. Zorla yerinden edilme sonucunda oluşan mültecilik olgusuna ve mültecilere baktığımızda ise tüm toplumlarda ve politika anlamında da öteki olarak görülmekte buna göre politikalar düzenlenmekte, toplumsal kabul bu çerçevede gerçekleşmektedir. Bu çalışmanın kapsamı mülteci ruh sağlığı çerçevesinde Türkiye’de Suriyeli mültecilere karşı sağlanan psikososyal desteğin ve ayrımcılığın medya üzerinden okunmasıdır. Bu anlamda haberlerde

öncelikle Suriyeli mültecilerin kim olarak tasvir edildiklerine ve bunun yıllar içerisinde nasıl değiştiğine tematik bir çerçevede bakılmıştır.

Gazetelerin herhangi bir konuyu ön plana çıkarması ya da gündemine almaması o gazetenin ya gazetecinin yayın politikası ile ilişkilidir (Efe, 2015). Tüm yılların tamamına baktığımızda en yaygın olarak sunulan temaların “sınır”, “şiddet” ve “yardım/destek” temaları olduğunu görüyoruz. Suriyeli mülteciler Türkiye’ye geldikleri ilk andan itibaren sınırın öte tarafından gelen mağdurlar olarak sunulmuşlardır. Burada Türkiye için kurtarıcı, kabul eden rolleri tasvir edilmiştir. İlk yıllarda açık kapı politikası uygulanmış ve Suriyeli mültecilerin sınırlardan geçişlerine izin verilmiştir. Bu süreçte Suriyeli mülteciler kamplara yerleştirilmişler ve “misafir” statüsü almışlardır. Daha sonra Ekim 2011 tarihinden itibaren “geçici koruma” statüsü verilmiştir. Geçici koruma statüsünün “açık sınır politikası”, “geri göndermeme” ve “gelen kişilerin acil ihtiyaçlarının karşılanması” olmak üzere dayandığı üç temel ana unsur bulunmaktadır (Efe, 2015). Haber incelemelerinde gördüğümüz Türkiye önce kabul ve acil ihtiyaçların karşılanması ilkelerine uymuş ancak zamanla dönüşen geçici olmama kalıcı olma hali ile ilgili yeterli politika geliştirememiş ve uygulayamamıştır. 2011 yılında incelenen haberlere baktığımızda sınırlardan geçenler, gelenler ve savaş mağdurları ve bir haberde de sığınmacı olarak isimlendirilmişlerdir. 2012 yılına baktığımızda yine sınırlardan geçişler ve Türkiye’ye geliş aşamaları ile çoğunlukla haberlerde söz edilmişlerdir. 2012 yılında haber başlıklarındaki isimlendirme genel olarak “Suriyeliler” olmuştur. Haber başlıklarında bu ifadenin sıklıkla yer alması biz ve onlar ikiliği yaratmakta ve bu da ayrımcılığa giden yolda bir söz söylemektedir. 2013 yılında bir haber başlığında “mülteci” ifadesi geçmekte diğerlerinde ise yine “Suriyeli” olarak isimlendirilmektedirler. 2014 yılında bir haberde “sığınmacı” ifadesi kullanılırken Ezidi göçü ve Kobane olayları ile ilgili haberlerde “Suriyeli” ifadesinin yanına “Ezidi” ve Kobane haberlerinde de yine “Suriyeli sığınmacı” terimleri yer bulmuştur. 2015 yılına gelindiğinde Avrupa’ya geçmeye çalışan mültecilerin haberlerinin sıklıkla yer bulmasıyla “kaçak” ifadesi eklenmiştir. 2015 yılında “Suriyeli mülteciler”, “Suriyeli göçmenler” gibi ifadeler de haber

başlıklarında yer almıştır. Kaçak ifadesi bir ikilik yaratmasının yanı sıra kriminalize etmesi sebebi ile sorunlu bir kullanımdır. Sığınmacı, mülteci, göçmen gibi ifadelerin her biri hukuksal olarak farklı bir statüyü ifade etse de haberlerde birbirlerinin yerine kullanılmış oldukları görülmektedir. Türkiye’de coğrafi çekince sebebi ile yalnızca Avrupa’dan gelen kişilerin mülteci statüsü alabiliyor olması, Suriyeli mültecilerin Türkiye’de geçici koruma altında bulunuyor olmasının ve bunun “geçici” bir statü olması haberlere de bu şekilde statü konusunda kafa karışıklığı olarak yansıdığı söylenebilir. 2016 yılında yoğunlukla “Geri Kabul Anlaşması” ile ilgili haberle yer alınmış ve burada da “göçmen” ifadesi yoğunlukla kullanılmıştır. 2017 yılında şiddet teması en yaygın tema olmuş ve bu temanın yaygınlığı ile birlikte haber başlıklarının tümünde “Suriyeli..” ifadesinin yer alması dikkat çekicidir. 2018 ve 2019 yıllarında ise yine kullanılmakla birlikte diğer yıllara oranla daha az “Suriyeli” ifadesi haber başlıklarında kullanılmıştır.

3.2 Mültecilik : Bir Öteki Olarak Sınırlarda Yaşamak

Temalara göre inceleme yaptığımızda tüm yıllar toplamında en fazla kullanılan tema “sınır” teması olmuştur. Sınır temasının yoğunlukta olmasının birinci sebebi mültecilik kavramının kendisinin içerisinde bu temanın zaten olmasıdır. Ulus devlet kavramı ile birlikte sınırlar çizilmiş ve o sınırların içerisinde kalanlar ve dışarıdan bu sınırları aşarak gelenler ikiliği oluşmuştur. Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki durumuna baktığımızda da sınırların açılması ile kabul eden Türkiye bunun yanı sıra o sınırlardan geçtikten sonra da yine fiziksel olarak kamp sınırında kalması gereken mültecileri görüyoruz. İlk yıllarda “misafir” statüsü ile birlikte kamplara yerleştirilmiş ve toplum içerisinde yer almalarının arzu edilen bir durum olmadığı sıklıkla ifade edilmiş ve haberlerde de işlenmiştir. 2014 yılından sonra Türkiye’deki Suriyeli mülteci sayılarının artması ile birlikte psikolojik sınır temasının daha fazla işlendiğini, haber başlıklarında sıklıkla ifade edilen sayılarla birlikte gözlemliyoruz. Aynı zamanda “geçici koruma”

yönetmeliğinin yayınlanması ve resmi olarak “geçici koruma” statüsü alınması ve artan sayılarla birlikte kamplarda değil şehirlerde yaşanmasıyla fiziksel sınır temasından psikolojik sınır temasına geçiş yapılmıştır. Haberlerde Suriyeli mültecilerden sıklıkla toplumun huzurunu bozan, dilencilik yapan, kitlesel olarak gelmeye devam eden ve bu göçün sınırının belirsizliği ile yaşanan kaygı olarak aktarıldıklarını görmekteyiz. 2015 yılına gelindiğinde Suriyeli mültecilerin Türkiye’den Avrupa’ya geçmek istediğini ancak Avrupa’nın mültecileri kabul etmemesi sebebi ile yasa dışı yollardan yapılmaya çalışılan geçişler, geçişlere müdahaleler ve bu geçişlerde yaşanan kaza ve ölüm haberleri ile birlikte yine en sık işlenen temanın fiziksel sınır olduğunu görüyoruz. Mültecilik ve sınır kavramlarının adeta iç içe geçtiğini burada da gözlemleyebiliriz. 2015 yılında Alan Kurdi’nin Bodrum sahiline vuran cansız bedeninin fotoğrafı ile birlikte tutumun farklılaştığı görülmektedir. Alan Kurdi haberleri de yine sınır teması altında çerçevelenmekle birlikte, farklı temalara ayrılmıştır. Öncelikle en büyük fark haberlerde çok geniş bir şekilde yer bulmuş olmasıdır. Sadece 2015 yılı Eylül ayında konu ile ilgili 79 haber saptanmıştır. Daha sonraki yılların tamamında da Alan Kurdi ile ilgili haberlerin devam ettiği görülmüş ancak araştırmanın kapsamı çerçevesinde tematik analize dahil edilmemiştir. Tüm diğer yılların yanı sıra Alan Kurdi haberlerinde en fazla rastlanan tema “hakkında konuşanlar” temasıdır. Siyasi otoritelerden, sanatçılara kadar herkesin konu ile ilgili yaptığı yorumlar aileye ve dolaylı olarak da tüm mültecilere verdiği destek haberlerde yer bulmuştur. Fotoğrafın gücü de bu haberlerde bir diğer en sık rastlanan tema olmuştur. 2015 yılında tüm geçişlerde yaşanan kazalar ve ölümlerin oluşturamadığı yankıyı bu fotoğraf oluşturmuştur. Burada önemli olan nokta fotoğrafı çekilen cansız bedenün üç yaşındaki bir çocuğa ait olmasıdır. Ölen kişi ancak bir bebek olduğunda, görüntüsü bütün masumiyetiyle fotoğraflanıp yayılabildiğinde bir tepkiye yol açmıştır. Haberlerin çoğunun başlığında ve metninde bu masumiyete sıklıkla vurgu yapılmış ancak yine de söz konusu masumiyet bir kurbanlaştırma stratejisi içinde haberlerde ele alınmıştır (Çoban Keneş , 2016). O fotoğraftaki orta yaşlarında bir kadın ya da erkek olsa aynı yankıyı bulabilecek miydi sorulması gereken bir sorudur. Çocukların herkes tarafından masum kabul edilmesi ve herhangi bir kalıp

yargı çerçevesinde düşünülüp ön yargı ile bakılmaması burada kilit noktayı oluşturmaktadır. Birçok olumsuz kalıp yargı içerisinde sıkıştırılmış bir mülteci değil masum bir çocuktur fotoğrafı çekilen Alan Kurdi. Bu sebepten tüm dünyada yankı bulmuş ve bunun sonucu olarak Avrupa sınır politikasını gevşetmiş ve kabul ettiği mülteci sayısını arttırmıştır. Alan Kurdi haberlerinde dikkat çekici bir diğer nokta amaç olarak mültecilerin problemlerine dikkat çekilmek istenirken kullanılan dilin yine “kaçaklar” şeklinde ayrımcı olmasıdır. Destek haberlerinin yoğunlukta olması ile birlikte haberlerde sorumlular kısmı boş bırakılmıştır. İnsan kaçakçıları olayın sorumluları olarak gösterilmiş ancak bunun politik boyutlarına değinilmemiştir (Çoban Keneş , 2016). Alan Kurdi haberleri ile Avrupa'nın sınırlarını gevşetmesinin ardından bir sene geçtikten sonra 2016 yılında Türkiye ile Avrupa Birliği arasında imzalanan geri kabul anlaşması yürürlüğe girmiş ve 20 Mart sonrasında Türkiye'den Yunanistan'a geçen mülteciler Türkiye'ye geri gönderilmeye başlanmıştır. 2016 yılında bu geri göndermenin haberlerde de izlendiği ve aktarıldığını görüyoruz. İki haberde mültecilerin kendisinin bu anlaşmaya nasıl baktıklarına ve Türkiye'ye neden dönmek istemediklerine dair anlatım bulunmaktadır. 2017 yılında haberlerde çok yoğun bir şekilde şiddet temasının işlendiğini görmekteyiz. Nerede ise haberlerin tamamında mülteciler “kavga” ve “şiddet” haberleri ile yer almışlardır. 2018 ve 2019 yıllarında da yıllarında da yoğunluk yine şiddet ve sınır temalarıdır. Haberlerin genelinde göze çarpan bir diğer nokta ise “yardım/destek” temalarının yoğunluklu olarak kamplarda kalan Suriyeli mülteciler söz konusu olduğunda işlenmiş olmasıdır.

3.3 Haber Kaynakları

Haber kaynaklarında çoğunlukla polis, siyasi otoriteler ve Türkiye halkı kullanılmıştır. Haberin aktörleri Suriyeli mülteciler, sivil vatandaşlar, siyasi otoriteler ve IŞİD'dir. Mültecilerin kendi sözlerine yer verildiği, bilimsel raporların ve sivil toplum kuruluşlarının referanslarına yer verildiği haberler oldukça azdır.

Belli bir etkinin yaratılmak istendiği haberlerde internet haberciliğinin tekrarlı haber verme ve multimedya kullanma gibi özelliklerinden yararlanıldığı görölmektedir. **REFERANS** Bu da internet haberciliğinin gücünü göstermektedir.

Haberlerde mülteci kadın temsilinin çok az yer aldığı, kadının yer aldığı haberlerin de çoğunlukla şiddet teması çerçevesinde olduğunu görmekteyiz. Çocuk temsilinin kadınlarınkine oranla daha yüksektir, ancak haberlerde çocukları toplumsal huzuru bozan ve şiddetin mağduru olarak görmekteyiz. Sokakları mesken edinen, dilencilik yapan, çocuklar, dışarıda toplum içerisinde görünmeleri istenmemektedir. İncelenen haberlerde, yaşlı, engelli, LGBTİ+ bireylere yer verilmemiştir. Sınırlı sayıda haberde ise mültecilerin günlük hayatına ve kendi ağızlarından sorunlarına yer verilmiştir. Güçlü yönlerine atıf yapılan haberlerin sayısı da oldukça azdır. Bu haberler de, haber başlıklarında ayrımcı veya magazinel bir dil kullanılarak verilmiştir.

3.4 Mülteci Ruh Sağlığı Bağlamında Destek ve Ayrımcılık

Sığınmacı ve mülteciler için ruh sağlığını incelerken göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası süreçlerin dikkate alınması gerekmektedir. Bu süreçlerin her birinde yaşanan farklı travmatik yaşantıların görülmesi muhtemeldir. Göç öncesinde kendi ölkelerinde yaşanan ekonomi, eğitim ve mesleğin icra edilmesi ile ilgili problemler, siyasi durumlar, sosyal desteğin azalması, rollerin değişmesi gibi etmenleri risk faktörü olarak sayılabilmektedir (Kirmayer, et al., 2011) Göç sırasında yaşanan risk etmenlerini ise; yapılan zorlu yolculuk, yolculuk süresi, zorlu yaşam koşullarına maruz kalınması (örneğin, mülteci kampları), şiddete maruz kalınması, aile ve toplumsal ilişkiler ağının bozulması, sığınılan ölkeye gelişte yaşanan travmatik olaylar olarak sıralamak mümkündür. Göç sonrasına baktığımızda ise varılan ölkede statü ile ilgili yaşanan belirsizlik, işsizlik, sosyal statü kaybı, ailenin ve sosyal desteğin kaybı, arkada bırakılan aile fertlerine yönelik yaşanan endişe, yeniden bir araya gelmeye yönelik olarak yaşanan endişe, yeni bir dil öğrenme

çabası, kültürel uyum ve uyum zorlukları olarak sıralanabilir (Kirmayer, et al., 2011) Genel olarak haberler üzerinden tüm bu süreçleri okuduğumuzda mültecilerin göç öncesinde çeşitli katliamlara, tecavüzlere göç sırasında yolda travmatik bir çok olay yaşadıklarını görüyoruz. Göç sonrası deneyimlere baktığımızda ise en yoğun olarak işlenen temanın sınır ve şiddet olması yoğun ayrımcılığa maruz kaldıklarına işaret etmektedir. Göç sonrasında belirsizlik, işsizlik, eğitim gibi haklardan yeterince yararlanamamak gibi sıkıntılar yaşadıklarını görmekteyiz.

Acartürk ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmaya göre; Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteciler arasında TSSB ve depresyon oldukça yaygındır (Acartürk, Çetinkaya, Senay, Gulen , Aker, & Devon, 2017). Alpak ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir başka çalışmada Türkiye’de yaşayan Suriyeli popülasyon içerisinde aile geçmişinde ruh sağlığı sorunları olan ve iki ya da daha fazla travmatik olaya maruz kalan kişilerde TSSB’nin önemli bir ruh sağlığı sorunu olduğu dile getirilmiştir (Alpak, et al., 2014). İlk travmatik olayı takiben şaşırtıcı olmayan bir biçimde birçok kişide TSSB benzeri semptomlarda bir artış gözlenecektir. Alpak ve arkadaşları tarafından (2014) Gaziantep’te bulunan bir çadır kentte yapılan kesitsel bir araştırma görüşülen katılımcıların %33,5’inin TSSB semptomları gösterdiğini ve kadınların erkeklere oranla TSSB’ye yakalanma oranlarının 4 kat daha fazla olduğunu belirtmiştir. Köse 2018 yılında Afyonkarahisar’da yaşayan mülteciler ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında mültecilerin barınma, eğitim, sağlık ve istihdam konularında problem yaşadıklarını belirtmiştir. Bunun yanı sıra aile üyelerini bir kısmı Suriye’de kalmış ve aileler bölünmüştür. Bu diğer çalışmaların da ortaya koyduğu gibi psikolojik iyi oluş halini olumsuz yönde etkilemektedir. Genel olarak mesleklerinin dışındaki işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Türkiye’de kalınan sürenin uzamasıyla sorunların da değiştiği ve dönüştüğü görülmektedir. Devam eden savaş ve geleceğin belirsizliği yaşanan kaygıyı arttırmaktadır (Köse , 2018). Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteciler ile ilgili yapılan bir başka çalışma Ceylan ve arkadaşlarının (2017) Batman’da yapmış olduğu araştırmadır. Bu araştırmada katılımcıların, göç

sonrası süreçte düşük benlik saygısına ve yüksek depresyon düzeyine sahip oldukları, benlik saygısı ve depresyon düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Araştırmanın önemli bulgularından biri de mültecilerin insanlara güven duyma, depresyon ve çok boyutlu algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi olma durumunu yordadığının ortaya konmasıdır (Ceylan , Algan, Yalçın , Yalçın , & Köse , 2017). Yukarıda belirtilen çalışmalarda da görüldüğü üzere ruh sağlığı alanında yapılması gereken ciddi çalışmalar vardır.

Etkili bir psikososyal desteğin sunulabilmesi için emniyet/güvenlik, tahviller/ağlar, adalet, roller ve kimlikler, varoluşsal anlam alanlarında tam ve etkili çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu modele göre maddelerin her birinin onarılması toplumsal ruh sağlığının ve psikososyal iyileşmenin yeniden sağlanması için gerekli kabul edilmektedir (Silove D. , 2013). Ancak haberler üzerinden Türkiye'deki destek sistemlerine baktığımızda daha çok tek seferlik maddi yardımlar ya da kamplarda yaşayan çocuklara tek seferlik etkinlikler yapıldığı görülmektedir. Aynı zamanda kabul alanı açması ve sınırlardan geçişlere izin vermesi acil ihtiyaçların karşılanması oldukça önemlidir. Türkiye'de Suriyeli mültecilerin kalıcı olarak görülmemesi ve bu sebepten uzun süreli politikaların uygulanmaması , psikososyal destek ihtiyaçlarının da karşılanmasına sebep olmuştur.

Yerleşim sırasında; stres, eksik istihdam, aşağı doğru hareketlilik, ayrımcılık, yetersiz barınma, hizmetlere erişim eksikliği ve yetersiz sosyal destek göçmen ve mülteciler için var olan dezavantajlardır (Simich, Beiser , Stewart , & Mwakarimba , 2005). Tüm yıllarda yapılan haberleri incelediğimizde Türkiye'deki Suriyeli mülteciler için bu dezavantajların tümünün var olduğu görülmektedir. Uzun süre işsizlik, özellikle sosyal desteğin olmadığı ortamlarda tek başına ruh sağlığında bozulma ile ilişkilidir. (Paul & Moser, 2009) Mültecilerin şehirlerde yaşamaya başladıklarında destek mekanizmalarına ve iş bulma durumlarına dair yapılmış haberlerden Türkiye'de Suriyeli mültecilerin sosyal destek ve iş bulma konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Mülteciler için marjinalleştirme, önyargı ve ayrımcılık, belirsiz ortam yönelim bozukluğuna ve aidiyet eksikliğine

de sebep olabilir (Noh, Beiser, Kaspar, Hou , & Rummens, 1999). Haberlerin çoğunda marjinalleştirme, şiddetle eşleştirme, toplumun dışına itilme temalarının yoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Bu da Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin ruh sağlığı ile ilgili yukarıda belirtildiği üzere bir takım sıkıntılar yaşıyor olduklarını göstermektedir. Daha elverişli koşullarda, uygun fırsatlar sunulan mülteciler, eğitime, mesleki ilerlemeye ve diğer araçlara erişim yoluyla yeni roller ve kimlikler edinebilirler. Sıklıkla bilindiği üzere, mülteci geçmişine sahip olan kişiler yeniden yerleşim toplumlarında öne çıkan konumlara gelmişler ve onların devam eden nesillerin kendi kültürleri ile yeni kültürleri harmanlayarak melez kimlikler yaratmıştır (Kirmayer, 2006). “*Kıvanç Tatlıtuğ ile Karşılaşmayı Hayal Ediyorduk' Uyum Çalışması Yapan Suriyeli Gençler Anlatıyor*”, “*TV Kanalı Kurdular.. Sefaköy'den Suriye Yayını*” haberlerinde gördüğümüz üzere eğitim hayatına devam edebilen sosyal desteğe sahip kişiler ayrımcılık hissetseler dahi güçlenip kendi hayatlarını sağlıklı bir biçimde kurabiliyorlar.

Sonuç

Bireylerin gerçek dünyayla kurdukları enformatik ilişkiyi düzenleyen ve belirli bir tarzda yeniden kuran medya, mülteci konusuna dair haber kurgularıyla toplumsal uzlaşa ve çatışma noktalarını belirlemektedir. Türkiye’de Suriyeli mültecilerin göçü tamamen bir sınır kavramı içerisinde ele alınmıştır. Sınır komşuluğundan başlamış, sınırlardan içeri alınanlar daha sonra belli sınırlar, belli yerlerde, belirli şekillerde yaşaması gereken insanlar olmuşlardır. Bu sınırları aştıklarında uyumsuz, şiddet sebebi ve toplum huzurunu bozan, hastalık yayan insanlar olarak lanse edilmişlerdir. Fiziksel olarak Türkiye sınırlarını geçtiklerinde ise kaçak olarak adlandırılmış kanunsuzluk ve suçla ilişkilendirilmişlerdir. Yapılan yardımlar kamplarla sınırlı kalmış, uyum ve toplumsal kabul ve uyum ile ilgili yapılan çalışmaların çok fazla yaygın olmadığı yapılan haberlerden çıkan sonuçtur. Aylan Kurdi ile ilgili yapılan haberlerde ise yaygın söylem değişmiş olsa da haberlerin dilinde yine olayın gerçek sorumluları boş bırakılmıştır. Bir şekilde Avrupa’ya geçmeye çalıştıkları için Aylan Kurdi ailesi olayın gerçek sorumlusu ve Avrupa da aynı zamanda suçlu olarak ilan edilmiştir. Arka plan boş bırakılmıştır. Dram öğesi arttırılarak haberler verilmiş belli bir oranda magazinleştirilmiştir. Türkiye Suriye iç savaşının başından itibaren insan hakları anlamında üzerine düşen görevi yerine getirmiş, açık kapı politikası uygulamış ve dünya üzerinde en fazla mülteci barındıran ülke olmuştur. Ancak psikososyal destek ve ayrımcılık perspektifinden baktığımızda uyguladığı politikalar geçicilik düşünülerek yapılmış ve ilkyardım kısmında kalmıştır, uzun vadeli ve kalıcılığı hedefleyen politikaların olmaması sebebi ile mülteciler yük olarak görülmüş ve medyada da böyle sunulmuş, entegrasyon politikaları yetersiz kalmış ve uygulanmamıştır. Bunun sonucunda ise toplumda Suriyeli mültecilere yönelik ayrımcılığın ortaya çıktığı görülmektedir. Çünkü zaten sınır ülkesi olarak görülüyor. O yüzden statü vermiyor. Göç ve mülteciler konusunda bugünden kurulacak olumlu dil, yarın ortaya çıkacak olan ırkçı, yabancı düşmanı ve dışlayıcı faktörlerin önüne geçmekte etkili olacaktır. Çünkü toplumlar, söylemlerle çok çabuk harekete geçebilmektedir ve olumsuz

söylemlerle oluşacak olan yabancı düşmanlığı kitleler arasında hızla yayılıp nefret politikalarına dönüşebilmektedir. Bu durum ise öteki olanların dışlanmasına ve yok edecek pratiklerin oluşmasına sebep olacaktır. Bu durumda ise öteki tehdit olarak görülecektir.

KAYNAKÇA

- Eschholz, S., Bufkin , J., & Long, J. (2002). SYMBOLIC REALITY BITES: WOMEN AND RACIAL=ETHNIC MINORITIES IN MODERN FILM. *Sociological Spectrum*,, 299-334.
- Kirmayer, L. J. (2006). Culture and Psychotherapy in a Creolizing World. *Transcultural Psychiatry*, 163-168.
- Nicholl, C., & Thompson , A. (2004). The psychological treatment of Post Traumatic Stress Disorder (PTSD) in adult refugees: A review of the current state of psychological therapies. *Journal of Mental Health* , 351-362.
- Perruchoud , R., & Redpath, J. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü* . Uluslararası Göç Örgütü (IOM).
- Tempany, M. (2009). What Research tells us about the Mental Health and Psychosocial Wellbeing of Sudanese Refugees:A Literature Review. *Transcultural Psychiatry*, 300-315.
- Teodorescu, D.-S., Heir, T., Hauff, E., Larsen , T. W., & Lien , L. (2012). Mental health problems and post-migration stress among multi-traumatized refugees attending outpatient clinics upon resettlement to Norway. *Scandinavian Journal of Psychology*, 316-332.
- Acarturk, C., Çetinkaya, M., Senay, İ., Gulen , B., Aker, T., & Devon, H. (2017). Prevalence and Predictors of Posttraumatic Stress and Depression Symptoms Among Syrian Refugees in a Refugee Camp. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 1-6.
- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar . *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences*, 16-29.

- Aktın , K., & Aktaş , D. (2018). İlkokula Devam Eden Sığınmacı Çocukların Eğitimsel Sorunlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri. A. Solak , & V. Özpolat içinde, *Zorunlu Göçler ve Doğurduğu Sosyal Travmalar* (s. 314-337). Ankara : HEGEM Yayınları .
- Alemi, Q., Siddiq, H., Baek, K., Sana , H., Stempel, C., Aziz, N., et al. (2017). Effect of Perceived Discrimination on Depressive Symptoms in 1st-and 2nd- Generation. *J Primary Prevent*, 613-626.
- Allport, G. W. (1954). *The Nature of Prejudice* . USA: ADDISON-WESLEY PUBLISHING COMPANY.
- Alpak, G., Unal, A., Bulbul, F., Sagaltici, E., Bez , Y., Altindag, A., et al. (2014). Post-traumatic stress disorder among Syrian refugees in Turkey: A cross-sectional study. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 45-50.
- Amnesty International . (2009). *İki Arada Bir Derede , Türkiye'deki Mültecilere Koruma Sağlanmıyor* . London : Amnesty International Yayınları .
- Amnesty International . (2014). *Turkey:Struggling to Survive: Refugees From Syria in Turkey*. London : Amnesty International .
- Ardıç Çobaner , A. (2015). Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların Haberlerde Temsiili . *Marmara İletişim Dergisi* , 27-54.
- Aronsson, A. P., Warner, G., Sarkadi, A., & Osman, F. (2019). I'm a Mother Who Always Tries To Give My Children Hope- Refugee Women's Experiences of Their Children's Mental Health . *Frontiers in Psychiatry* .
- Ata, F., & Tamer , M. (2018). Yeni Medyada Yer Alan Göç Haberleri Üzerine Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 726-733.
- Ataman, M. (2012). *Suriye'de İktidar Mücadelesi:Baas Rejimi, Toplumsal Talepler ve Uluslararası Toplum* . Seta Rapor .

- Ayhan, B., Liberber , T., & Baloğlu , E. (2018). Dijital Medyada Gçmen Sunumu . 7. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi , (s. 188-201). Bakü .
- Bağcı, H. (2). 'İç Savaş' Kavramına Genel Bir Bakış . *Hariciye Dergisi* .
- Bem , S. L. (2004). Transforming the Debate on Sexual Inequality : From Biological Difference to Institutionalized Androcentrism. *Yale University Press*.
- Beter, . (2006). *Sınırlar tesi Umutlar, mülteci ocuklar* . Ankara : SABEV Yayınları.
- Bhugra, D., & Jones , P. (2001). Migration and mental illness. *Advances in Psychiatric Treatment* , 216-223.
- Boztepe, V. (2017). Dezavantajlı Grupların Televizyon Haberleirnde Temsili . *İlef Dergisi* , 91-122.
- Brewin, C. R., Andrews , B., & Valentine, J. D. (2000). Meta-Analysis of Risk Factors for Posttraumatic Stress Disorder in Trauma-Exposed Adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(5), 748-766.
- Brown, S. K., & Bean, F. D. (2005). İnternational Migration. D. L. Poston , & M. Micklin içinde, *Handbooks of Sociology and Social Research, handbook of Population* (s. 347-382). New York : Kluwer Academic Publishers.
- Buz, S. (2008). TÜRKİYE'DEKİ SİĞİNMACILARIN SOSYAL PROFİLİ. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 1-14.
- Castles, S., Hein , d. H., & Miller , M. J. (2014). *The Age of Migration , İnternational Population Movements in the Modern Worlds* . New York : Palgrave Macmillan .
- Ceylan , V., Algan, C., Yalçın , M., Yalçın , E., & Kse , S. (2017). An investigation of Syrian refugees and asylum seekers in terms of various psychological

factors: Batman sample . *International Journal of Social Sciences and Education Research*.

Crosby, F. (1976). A Model of Egoistical Relative Deprivation. *Psychological Review*, 85-113.

Çakan, A., Mercan, M., & Mercan Uzun, E. (2018). Okul Öncesi Kurumlarına Devam Eden Mülteci Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimleri. A. Solak, & V. Özpolat içinde, *Zorunlu Göçler ve Doğurduğu Sosyal Travmalar* (s. 262-293). Ankara: HEGEM Yayınları.

Çelebi, Ö., Özçürümez , S., & Türkay, Ş. (2011). *İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık:Kuram, Gözlem ve Politika* . Ankara : Birleşmiş milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği .

Çınar , M. (2013). Habercilik ve Nefret Söylemi. M. Çınar içinde, *Medya ve Nefret Söylemi ; Kavramlar , Mecralar,Tartışmalar* (s. 137-152). İstanbul: Hrant dink Vakfı Yayınları .

Damm, A. P. (2009). Determinants of recent immigrants' location choices:quasi-experimental evidence . *Journal of Population Economics*, 145-174.

Danış, A. D. (2004). Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye . *Birikim* , 216-224.

De Jong, J. T., Komproe, I. H., & Ommeren, M. V. (2003). Common mental disorders in postconflict settings. *The Lancet*, 2128-2130.

Demirbaş , H., & Bekaroğlu, E. (tarih yok). Evden Uzakta Olmak: Sığınmacıların / Mültecilerin Psikolojik Sorunları ve Alınacak Önlemler . *Kriz Dergisi* , 11-24.

Deren van het HOF1, S., Bakır , Z. N., & Birol , M. (2018). Medya Etkileri Üzerine Deneysel Bir Çalışma: Suriyeli Sığınmacılar . *İletişim Çalışmaları Dergisi* , 49-78.

- Dogan , N., Dikeç , G., & Uygun, E. (2019). Syrian Refugees experience with mental services in Turkey: 'I felt lonely because I wasn't able to speak to anyone'. *Perspectives in Psychiatric Care Wiley*, 673-680.
- Duckitt, J., Wagner, C., Plessis, I., & Birum, I. (2002). The Psychological Bases of Ideology and Prejudice: Testing a Dual Process Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75-93.
- Dunn, J. R., & Dyck, İ. (2000). Social determinants of health in Canada's immigrant population: results from the National Population Health Survey. *Social Science&Medicine* , 1573-1593.
- Efe, İ. (2015). *Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar* . Ankara : Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı .
- Erbaş , H. (2019). *Gidişlerden Kaçışlara Göç ve Göçmenler Kuram, Yöntem ve Alan Yazınları* . Ankara : Phoenix Yayınevi.
- Erbaş, H. (2018). Göçmen Krizi mi?, Krizlerin Göçmelri mi? : Göçler Çağında Göçmenlik Halleri, Çelişkiler ve Sorunlar. S. Durusoy, & I. Ş. Selçuk içinde, *Bugünkü Küreselleşmeyi Anlamak* (s. 123-161). Ankara : İmaj Yayınevi.
- Erbaş, H. (2018). Suçlular/Nedenler, Mağdurlar ve Biz: Göç ve Göçmenliğe Tarihsel ve Bütüncül Bir Bakış. S. Keleşoğlu, Z. Özen , İ. Metinnam, N. S. Baykal, A. Kaysılı , & S. Yalçın içinde, *İncomers/Gelenler*. Ankara: KalemKitap Yayıncılık.
- Erdoğan , M. (2019). *TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ MÜLTECİLER*. Konrad Adenauer Stiftung.
- Erdoğan , M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019, Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Erdoğan, M., Kavukçuer, Y., & Çetinkaya, T. (2017). *TÜRKİYE'DE YAŞAYAN SURİYELİ MÜLTECİLERE YÖNELİK MEDYA ALGISI* .

- Faist , T. (2003). *Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar* . Ankara : Bağlam Yayıncılık .
- Fazel , M., Wheeler , J., & Danesh, J. (2005). Prevalence of serious mental disorder in 7000 refugees resettled in Western countries: A systematic review. *The Lancet*, 1309-1314.
- Geray, H. (2003). *İletişim Ve Teknoloji Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. İstanbul : Ütopya Yayınevi .
- Gezici Yalçın , M. (2017). *Göç Psikolojisi*. Ankara: Pharmakon Yayınevi.
- Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı . (2017). *2016 Türkiye Göç Raporu* . Ankara : T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları .
- Göker , G., & Keskin, S. (2015). Haber Medyası ve Mülteciler : Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basınındaki Temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* , 230-256.
- Gölcü, A., & Dağlı, A. N. (tarih yok). Haber Söyleminde Öteki'yi Aramak : Suriyeli Mülteciler Örneği . *Akdeniz İletişim Dergisi* , 11-38.
- Göregenli, M. (2012). Temel Kavramlar:Önyargı, Kalıpyargı, Ayrımcılık . K. Çayır , & M. A. Ceyhan içinde, *Ayrımcılık, Çok Boyutlu Yaklaşımlar* (s. 17-29). İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları .
- Göregenli, M. (2013). Temel Kavramlar: Önyargılar, Özcü İnançlar ve Ayrımcılık. M. Çınar içinde, *Medya ve Nefret Söylemi; Kavramlar Mecralar Tartışmalar* (s. 23-37). İstanbul : Hrant Dink Vakfı Yayınları .
- Guay, S., Bilette , V., & Marchand , A. (2006). Exploring the Links Between Posttraumatic Stress Disorder and Social Support :Processes and Potential Research Avenues . *Journal of Traumatic Stress*, 327-338.

- Gürcan , H. İ., & Bekiroğlu , O. (2007). TÜRKİYE’DE İNTERNET GAZETECİLİĞİ AÇISINDAN YEREL BASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ VE BÖLGELER ARASI BİR DEĞERLENDİRME. *Selçuk İletişim*, 22-29.
- Hilton, J. L., & Hippel, W. (1996). Stereotypes. *Annual Review of Psychology* , 237-271.
- Hinton, D. E., Rasmussen, A., Nou, L., Pollack, M. H., & Good, M. J. (2009). Anger, PTSD, and the nuclear family: A study of Cambodian refugees. *Social Science & Medicine*, 1387-1394.
- Hobfoll, S. E. (2002). Social and Psychological Resources and Adaptation. *Review of General Psychology*, 6(4), 307-324.
- Hollifield , M., Warner , T. D., Lian , N., Krakow , B., Jenkins , J. H., Kesler , J., et al. (2002). Measuring Trauma and Health Status in Refugees , A Critical Review . *JAMA* , 611-621.
- Hunt, N., & Gakenyi, M. (2005). Comparing refugees and nonrefugees:the Bosnian experience. *Journal of Anxiety Disorders* , 717-723.
- İnal, M. (1996). *Haberi Okumak* . İstanbul : Temuçin Yayınları .
- International Organization for Migration (IOM). (2018). *World Migration Report*. Switzerland : International Organization for Migration.
- Jochman, J. C., Cheadle , J. E., Goosby, B. J., Tomaso , C., Kozikowski , C., & Nelson, T. (2019). Mental Health Outcomes of Discrimination among College Students on a Predominately White Campus: A Prospective Study . *Socius: Sociological Research for a Dynamic World* , 1-16.
- Kap, D. (2015). Suriyeli Mülteciler: Türkiye’nin Müstakbel Vatandaşları . *Akademik Perspektif*, 30-35.

- Karaduman, M., & Akbulutgiller, B. (2018). İnternet Gazeteciliği ve Haber Söylemi:Reina Saldırısı Haberlerinin Çözömlenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 12-26.
- Karasu , M. A. (2018). TÜRKİYE'YE YÖNELİK DIŞ GÖÇLER, SURİYELİ SİĞİNMACI GÖÇÜ VE ETKİLERİ. *Paradoks Ekonomi, Politika ve Sosyoloji Dergisi* , 1-20.
- Karataş, M. (2015). Türk Yazılı Basınında Suriyeli Sığınmacılar İle Halk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi . *Göç Araştırmaları Dergisi* , 112-151.
- Kasap , F., Dolunay, A., & İnci, Ö. (2019). Yazılı Basında Mülteci Haberleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme: The Guardian ve Hürriyet Örneği . *Journal of History Culture and Art Research* , 378-391.
- Katz, P. A. (2003). Racists or Tolerant Multiculturalists? *American Psychologist*, 897-909.
- Kinzie , D. J. (2006). Immigrants and Refugees: The Psychiatric Perspective . *transcultural psychiatry*, 578-591.
- Kinzie , D., Sack , W., Angell, R., Clarke, G., & Ben , R. (1989). A Three-Year Follow-up of Cambodian Young People Traumatized as Children . *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 501-504.
- Kinzie, D. J. (1989). Therapeutic Approaches to Traumatized Cambodian Refugees . *Journal of Traumatic Stress*, 75-91.
- Kinzie, D. J., Fredrickson, R. H., Ben , R., Fleck, J., & Karls, W. (1984). Posttraumatic stress disorder among survivors of Cambodian concentration camps. *American Journal of Psychiatry*, 645-650.
- Kirmayer, L. J., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A. G., Guzder, J., et al. (2011). ommon mental health problems in immigrants and refugees: general approach in primary care. *Canadian Medical Assosiation Journal* , E959-E967.

- Kördeve , M. K. (2017, 11 20). Suriyeli Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi: Bir Alan Araştırması. *Suriyeli Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi: Bir Alan Araştırması*. İstanbul , Pendik, Türkiye : Gedik Üniversitesi .
- Köse , M. (2018). Zorunlu Göç ve Doğurduğu Problemler : Afyonkarahisar'da Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Entegrasyon Sorunu. A. Solak , & V. Özpolat içinde, *Zorunlu Göçler ve Doğurduğu Sosyal Travmalar* (s. 111-129). Ankara: Hegem Yayınları.
- Kunz, E. F. (1973). The Refugee in Flight: Kinetic Models and Forms of Displacement. *International Migration Review*, 125-146.
- Kurt, G. (2019). Yeni Medya Nefret Söylemi: Youtube'da Suriyeli Mültecilere Karşı Üretilen Nefret Söylemi Üzerine Bir Araştırma . *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 1-20.
- Lee, Y., Shin , O., & Lim , M. (2012). The Psychological Problems of North Korean Adolescent Refugees Living in South Korea. *Psychiatr Invest*, 217-222.
- Li, W., & Teixeira, C. (2007). Introduction: immigrants and transnational experiences in world cities . *GeoJournal* , 93-102.
- Marshall, G. N., Schell, T. L., Elliott, M. N., Berthold, M. S., & Chun, C.-A. (2005). Mental Health of Cambodian Refugees 2 Decades After Resettlement in the United States. *JAMA*, 571-579.
- Messner , M. A. (1988). Sports and Male Domination: The Female Athlete as Contested Ideological Terrain. *Sociology of Sport Journal*, 197-211.
- Muslu, F. (2018). Suriye İç Savaşında Esed'in Rolü, Konumu ve Geleceği. *SETA*, 9-11.
- Mutlu , P., Mısırlı , K. Y., Kahvecii, M., Akyol, A. E., Erol, E., Gümüşcan , İ., et al. (2018). Suriyeli Göçmen İşçilerin İstanbul Ölçeğinde Tekstil Sektörü Emek Piyasasına Eklemlenmeleri ve Etkileri . *Çalışma ve Toplum* , 69-92.

- Mülteciler Derneği . (2020, 10 28). *multeciler.org.tr*. 11 11, 2020 tarihinde multeciler.org.tr: <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> adresinden alındı
- Nail, T. (2015). *The Figure of the Migrant* . Stanford: Stanford University Press.
- Noam , G., Oppedal, B., Idsoe , T., & Panjwani, N. (2014). Mental Health Problems and School Outcomes Among İmmigrant and Non-immigrant Early Adolescents in Norway . *School Mental Health*, 279-293.
- Noh, S., Beiser, M., Kaspar, V., Hou , F., & Rummens, J. (1999). Perceived Racial Discrimination, Depression, and Coping: A Study of Southeast Asian Refugees in Canada. *Journal of Health and Social Behavior*, 40(3), 193-207.
- Oppedal , B., & İdsoe , T. (2015). The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers . *Scandinavian Journal of Psychology*, 203-211.
- Özkeçeci Taner , B. (2019, Ekim). İç Savaş. 12.
- Özlu , Z., & Kara , A. (2017). Suriye Özelinde Arap Baharı ve Türkiye Etkileri . *Geçmişten Günümüze Göç*, (s. 477-484). Gaziantep .
- Öztürk , G. (2013). *Dijital Reklamcılık ve Gençlik*. İstanbul : Beta Yayınları .
- Paker , M. (2012). Psikolojik Açıdan Önyargı ve Ayrımcılık. K. Çayır, & M. Ayan Ceyhan içinde, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar* (s. 41-53). İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları .
- Pandır , M., Efe, İ., & Paksoy, A. F. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi. *Marmara İletişim Dergisi* , 1-26.
- Pascoe, E. A., & Richman, L. S. (2009). Perceived Discrimination and Health: A Meta-Analytic Review. *Psychological Bulletin*, 531-554.

- Paul , K. I., & Moser, K. (2009). Unemployment impairs mental health: Meta-analyses. *Journal of Vocational Behavior*, 264-282.
- Pernice , R., & Brook, J. (1994). Relationship of Migrant Status (Refugee or Immigrant) to Mental Health . *The International Journal of Social Psychiatry*, 177-188.
- Pernice, R., & Brook, J. (1996). The Mental Health Pattern of Migrants: Is There a Euphoric Period Followed By a Mental Health Crisis? *International Journal of Social Psychiatry* , 18-27.
- Polat , A., & Çelebi, Ö. (2018). “YARININ KADINLARI” SURİYELİ KADINLARLA ÖZGÜN BİR KENDİNE YARDIM GRUP ÇALIŞMASI. *KOU Sag Bil Derg*, 81-87.
- Porter , M., & Haslam, N. (2005). Predisplacement and Postdisplacement Factors Associated With Mental Health of Refugees and Internally Displaced Persons. *JAMA*, 602-612.
- Prentice, D. A., & Carranza, E. (2002). What Women and Men Should Be, Shouldn't be, are Allowed to be, and don't Have to Be: The Contents of Prescriptive Gender Stereotypes. *Psychology of Women Quarterly*, 269-281.
- Rees, S., Silove , D., Verdial, T., Tam, N., Savio, E., Fonseca, Z., et al. (2013). Intermittent Explosive Disorder amongst Women in Conflict Affected Timor-Leste: Associations with Human Rights Trauma, Ongoing Violence, Poverty, and Injustice. *Plos One* , 1-7.
- Rousseau, C., Mekki-Berrada , A. W., & Moreau , S. (2001). Trauma and Extended Separation from Family among Latin American and African Refugees in Montreal. *Interpersonal and Biological Processes*, 40-59.
- Sarioğlu, G. (2019). İstanbul Esenyurt'taki Suriyelilere İlişkin Medya Analizi . *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi* , 192-211.

- Schein, Y. L., Winje, B. A., Myhre, S. L., Nordstoga, I., & Straiton, M. L. (2019). A qualitative study of health experiences of Ethiopian asylum seekers in Norway . *BMC Health Services Research*.
- Schweitzer, R., Melville, F., Steel, Z., & Lacherez, P. (2006). Trauma, post-migration living difficulties, and social support as predictors of psychological adjustment in resettled Sudanese refugees. *Journal of Psychiatry*, 179-187.
- Shaheen, J. G. (2003). Reel Bad Arabs: How Hollywood Vilifies a People. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 171-193.
- Sherif , M. (1966). *In common predicament: Social psychology of intergroup conflict and cooperation*. Boston: Houghton Mifflin .
- Silove , D. (2002). The asylum debacle in Australia: a challenge for psychiatry. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 36(3), 290-296.
- Silove , D. (2004). The Challenges Facing Mental Health Programs for Post-Conflict and Refugee Communities. *Prehospital and Disaster Medicine*, 90-96.
- Silove , D. (2013). The ADAPT model: a conceptual framework for mental health and psychosocial programming in post conflict settings . *Intervention Journal of Mental Health and Psychosocial Support in Conflict Affected Areas*, 237-248.
- Silove , D., Steel , Z., McGorry, P., & Mohan , P. (1998). Trauma exposure, postmigration stressors, and symptoms of anxiety, depression and post-traumatic stress in Tamil asylum-seekers: comparison with refugees and immigrants. *Acta Psychiatr Scand*, 175-181.

- Simich, L., Beiser , M., Stewart , M., & Mwakarimba , E. (2005). Providing Social Support for İmmigrants and Refugees in Canada: Challenges and Directions . *Journal of Immigrant Health, Vol. 7, No. 4,* 259-268.
- Sır , A., Bayram , Y., & Özkan , M. (1998). Zoraki İç Göçün Ruh Sağlığına Etkileri Üzerine Bir Ön Çalışma . *Klinik Psikiyatri*, 83-88.
- Stewart , M. J. (2000). *Chronic Conditions and Caregiving in Canada : Social Support Strategies*. Toronto : University of Toronto Press.
- Sue , D. W. (2003). *Overcoming Our Racism: The Journey to Liberation*. San Fransisco: Jossey-Bass.
- Syam , H., Venables , E., Sousse, B., Severy , N., Saavedra , L., & Kazour, F. (2019). "With every passing day I feel like a candle,melting little by little.' experiences of longterm displacement amongst Syrian refugees in Shatila,Lebanon. Lebanon .
- Szaflarski , M., & Bauldry, S. (2019). The Effects of Perceived Discrimination on İmmigrant and Refugee Physical and Mental Health. *Emeraldinsight* , 173-204.
- Şavur, E., & Arslan Tomas , S. (2018). Terör Olayları Sonrasında Psikososyal Destek . *Kriz Dergisi* , 45-58.
- Şimşek, D. (2018). Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları ve Sosyal Sınıf : Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği . *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* , 367-392.
- Tajfel, H. (1969). Cognitive Aspects of Prejudice' . *Journal of Social Issues* , 79-97.
- Tay, A. K., Rees , S., Tam , N., Kareth , M., & Silove , D. (2018). Developing a measure of adaptive stress arising from the psychosocial disruptions experienced by refugees based on a sample of displaced person from West Papua . *WILEY* , 1-11.

- Taylor, D. M., & Moghaddam , F. M. (1994). *Theories of Intergroup Relations* . United States of America : Praeger Publishers.
- Tekdal Fildiş, A. (2013, Nisan). Günümüzde Suriye’de Yaşanan Sorunların Arka Planına Bir Bakış. *Ortadoğu Analiz*, 5(52), 55-62.
- Topal, C. (2015). Suriye İç Savaşı ve Uluslararası Düzen . *KTU SBE Sos. Bil.Der.*, 117-122.
- Törenli, N. (2005). *Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı* . Ankara : Bilim ve Sanat Yayınları .
- Tümtaş, S. (2018). Toplumsal Dışlanmadan Vatandaşlık Tartışmalarına Suriyeli Kent Mültecileri. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* , 26-47.
- Türk Kızılayı . (2008, 05). Afetlerde Psikososyal Destek Uygulama Rehberi . Ankara , Türkiye: Yorum Basın Yayın Sanayi Ltd. fiti.
- Türk, G. D. (2016). Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme . *Marmara İletişim Dergisi* , 145-157.
- Uğurlu, Z. (2018). Suriyeli Sığınmacı Öğrencilerin Okula Uyum Sorunlarının Çözülmesi ve Desteklenmesinde Öğretmen Etkisi. A. Solak , & V. Özpolat içinde, *Zorunlu Göçler ve Doğurduğu Sosyal Travmlar* (s. 191-262). Ankara : HEGEM Yayınları.
- UNHCR. (2019). *Global Trends Forced Displacement in 2019*. UNHCR .
- Ünal , D. (2020). Yeni Medyada Gazeteciliğin Dönüşümüne Dair Nitel Bir Araştırma . *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 238-253.
- Ünal , S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: 'Öteki' Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi . *Zeitschrift für die Welt der Türken , Journal of World of Turks* , 65-89.

- van Dijk, T. (1987). *Communicating Racism ETHNIC PREJUDICE in THOUGHT and TALK* . United States of America : Sage Publications.
- van Dijk, T. A. (2016). Racism in the Press. N. Bonvillain içinde, *The Routledge Handbook of Linguistic Anthropology* (s. 384-393). New York : Routledge .
- Velez, İ. C., Gifford, S. M., & Barnett, A. G. (2010). Longing to belong: Social inclusion and wellbeing among youth with refugee backgrounds in the first three years in Melbourne, Australia. *Social Science & Medicine*, 1399-1408.
- Webber , M., & Nathan , J. (2009). *Reflective Practice in mental Health; Advanced Psychosocial Practice with Children, Adolescents and Adults*. London : Jessica Kingsley Publishers .
- Westermeyer, J., Bouafuely, M., Neider, J., & Callies , A. (1989). Somatization Among Refugees: An Epidemiologic Study . *Psychosomatics*, 34-43.
- Westerrneyer, J. (1989). Paranoid symptoms and disorders among 100 Hmong refugees: a longitudinal study. *Acta Psychiatr Scand*, 47-59.
- Whitley Jr., B. E., & Kite , M. E. (2010). *The Psychology of Prejudice and Discrimination* . USA : Wadsworth, Cengage Learning.
- Wilkinson, R., & Marmot , M. (2003). *Social Determinants of Health, The Solid Facts*. Copenhagen: World Health Organization.
- Wilkinson, R., & Marmot, M. (2003). *Social Determinants of Health: The Solid Facts*. Copenhagen : World Health Organization.
- Yaman , H., Kut , A., Yaman , A., & Urgan, M. (2002). Health problems among UN refugees at a family medical centre in Ankara, Turkey. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*, 20(2), 85-87.
- Yanık , A. (2016). Yeni Medya Nedir Ne Değildir? *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 898-910.

- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi ,Güvenirliği ve Geçerliliği . *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 81-87.
- Yıldız , E. (2018). Twitter'da ve Çevrimiçi Bir Gazetede Yer Alan Nefret Söylemlerinin Karşılaştırılması : Suriyeli MültecilerÖrneği . *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 762-793.
- Yüksel Çendek, S., & Örki, A. (2019). Arap Baharı Sürecinde Libya, Suriye ve Yemen’de Yaşanan İç Savaşlar:Karşılaştırmalı Bir Çözümleme. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 43-58.
- Zhao, R. (2010). Social Change and Anomie: A Cross-National Study. *Social Forces* , 1209-1230.

EKLER

EK 1: Etik Kurul Değerlendirme Sonucu

ETİK KURUL DEĞERLENDİRME SONUCU/RESULT OF EVALUATION BY THE ETHICS COMMITTEE

(Bu bölüm İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul tarafından doldurulacaktır /This section to be completed by the Committee on Ethics in research on Humans)

Başvuru Sahibi / Applicant: Yeşim Yılan

Proje Başlığı / Project Title: Toplumsal Tarih Nasıl Özneleşir? 2011-2019 yılları arasında yazılı basında Suriyeli mülteciler ile ilgili yapılan haberlerin psikososyal destek ve ayrımcılık kavramları çerçevesinde incelenmesi

Proje No. / Project Number: 2020-20845-51

1.	Herhangi bir değişikliğe gerek yoktur / There is no need for revision	XX
2.	Ret/ Application Rejected Reddin gerekçesi / Reason for Rejection	

Değerlendirme Tarihi / Date of Evaluation: 20 Şubat 2020

Kurul Başkanı / Committee Chair

Doç. Dr. İtir Erhart

Üye / Committee Member

Prof. Dr. Turgut Tarhanlı

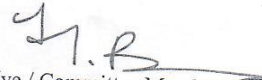

Üye / Committee Member

Prof. Dr. Koray Akay

Üye / Committee Member

Prof. Dr. Aslı Tunç (izinli)

Üye / Committee Member

Prof. Dr. Hale Bolak Boratav